Република Србија
ОСНОВНА ШКОЛА
„ЗДРАВКО ЧЕЛАР“
ЧЕЛАРЕВО
Деловодни број: 01-191/1-2026
Датум: 29.06.2026.

На основу члана 119. став 1. тачка 2) Закона о основама система образовања и васпитања („Сл. гласник РС“ број 88/2017, 27/2018 - други закони, 10/2019, 6/2020, 129/2021, 92/2023 и 19/2025) и члана 144. став 1. тачка 2) Статута (дел. бр.01-301/1-2022, измене 01-362/1-2023, 01-101/1-2024, 01-148/1-2024 и 01-85/1-2026) ШКОЛСКИ ОДБОР ОШ „ЗДРАВКО ЧЕЛАР“ Челарево, на седници одржаној 29.06.2026. године донео је:

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ

ЗА ПРВИ И ДРУГИ ЦИКЛУС ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА

ЗА ПЕРИОД

2026/2027. до 2029/2030. године

Челарево, јун 2026. године

Садржај

1. НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА....3
2. ЦИЉЕВИ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА....3
3. ЛИЧНА КАРТА ШКОЛЕ....5
4. ПЛАН И ПРОГРАМ НАСТАВЕ И УЧЕЊА ОБАВЕЗНИХ ПРЕДМЕТА, ИЗБОРНИХ ПРЕДМЕТА И СЛОБОДНИХ НАСТАВНИХ АКТИВНОСТИ ПО РАЗРЕДИМА ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА....6
5. ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ ПО РАЗРЕДИМА....7
6. СЛОБОДНЕ НАСТАВНЕ АКТИВНОСТИ....8
7. ПРОГРАМ ДОПУНСКЕ И ДОДАТНЕ НАСТАВЕ....11
    7.1. ПРОГРАМ ДОПУНСКЕ И ДОДАТНЕ НАСТАВЕ ПРВИ ЦИКЛУС....12
    7.2. ПРОГРАМ ДОПУНСКЕ И ДОДАТНЕ НАСТАВЕ ДРУГИ ЦИКЛУС....18
8. ПРОГРАМ ВАННАСТАВНИХ АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА....67
9. ПРОГРАМ ШКОЛСКОГ СПОРТА И СПОРТСКИХ АКТИВНОСТИ....72
10. ПРОГРАМ КУЛТУРНИХ АКТИВНОСТИ....75
11. ПРОГРАМ РАДА ШКОЛСКЕ БИБЛИОТЕКЕ....80
12. ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ОД НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА....84
    12.1. ПРОГРАМ ПОСТУПАЊА УСТАНОВЕ У КРИЗНИМ ДОГАЂАЈИМА....88
    12.2. ПРОГРАМ СПРЕЧАВАЊА ДИСКРИМИНАЦИЈЕ....97
    12.3. ПРОГРАМ ПРЕВЕНЦИЈЕ ДРУГИХ ОБЛИКА РИЗИЧНОГ ПОНАШАЊА....100
    12.4. ПРОГРАМ ПРЕВЕНЦИЈЕ ДИГИТАЛНОГ НАСИЉА....104
13. ПРОГРАМ ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ ЗАШТИТЕ ОД ТРГОВИНЕ ЉУДИМА/ДЕЦОМ....109
14. ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ПОРОДИЦОМ....115
15. ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ЛОКАЛНОМ САМОУПРАВОМ....119
    15.1. ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ДРУШТВЕНОМ СРЕДИНОМ....121
16. ПРОГРАМ ПРОФЕСИОНАЛНЕ ОРИЈЕНТАЦИЈЕ....124
17. ПРОГРАМ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ....129
18. ПРОГРАМ СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ УЧЕНИКА....132
19. ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ....135
20. ПРОГРАМ ИЗЛЕТА, ЕКСКУРЗИЈА И НАСТАВЕ У ПРИРОДИ....138
21. ПРОГРАМ РАДА УЧЕНИЧКОГ ПАРЛАМЕНТА....144
22. ПРОГРАМ РАЗВОЈА ИНКЛУЗИВНОГ ОБРАЗОВАЊА....149
23. ПРОГРАМ ПРЕВЕНЦИЈЕ ОСИПАЊА УЧЕНИКА И НАПУШТАЊА ШКОЛОВАЊА....151
24. ПРОГРАМ БЕЗБЕДНОСТИ И ЗДРАВЉА НА РАДУ....153
25. ПРОГРАМ ТРАНЗИЦИЈЕ....156
    25.1. ПРОГРАМ ТРАНЗИЦИЈЕ ИЗ ПРЕДШКОЛСКЕ УСТАНОВЕ У ПРИПРЕМНИ ПРЕДШКОЛСКИ ПРОГРАМ....157
    25.2. ПРОГРАМ ТРАНЗИЦИЈЕ ИЗ ПРИПРЕМНОГ ПРЕДШКОЛСКОГ ПРОГРАМА У ПРВИ РАЗРЕД....158
    25.3. ПРОГРАМ ТРАНЗИЦИЈЕ ИЗ ПРВОГ У ДРУГИ ЦИКЛУС ОБРАЗОВАЊА (IV–V РАЗРЕД)....160
26. ПРИПРЕМНИ ПРЕДШКОЛСКИ ПРОГРАМ „ГОДИНЕ УЗЛЕТА“....163
27. МЕРИЛА ЗА ПРАЋЕЊЕ ОСТВАРИВАЊА ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА....169
28. ЧЛАНОВИ СТРУЧНОГ АКТИВА ЗА РАЗВОЈ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА....171

1. НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

Школски програм за први и други циклус основног образовања и васпитања ОШ „Здравко Челар“ припремио је стручни актив за развој школског програма. Школски програм се реализује у периоду од четири године, односно од почетка школске 2026/2027. године до краја школске 2029/2030. године.

2. ЦИЉЕВИ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

1) обезбеђивање добробити и подршка целовитом развоју детета, ученика и одраслог;
2) обезбеђивање подстицајног и безбедног окружења за целовити развој детета, ученика и одраслог, развијање ненасилног понашања и успостављање нулте толеранције према насиљу;
3) шири обухват деце предшколским васпитањем и образовањем и свеобухватна укљученост ученика у систем образовања и васпитања;
4) развијање и практиковање здравих животних стилова, свести о важности сопственог здравља и безбедности, потребе неговања и развоја физичких способности;
5) развијање свести о значају одрживог развоја, заштите и очувања природе и животне средине и еколошке етике, заштите и добробити животиња;
6) континуирано унапређивање квалитета процеса и исхода образовања и васпитања заснованог на провереним научним сазнањима и образовној пракси;
7) развијање компетенција за сналажење и активно учешће у савременом друштву које се мења;
8) пун интелектуални, емоционални, социјални, морални и физички развој сваког детета, ученика и одраслог, у складу са његовим узрастом, развојним потребама и интересовањима;
9) развијање кључних компетенција за целоживотно учење, међупредметних компетенција и стручних компетенција у складу са захтевима занимања, потребама тржишта рада и развојем савремене науке и технологије;
10) развој свести о себи, стваралачких способности, критичког мишљења, мотивације за учење, способности за тимски рад, способности самовредновања, самоиницијативе и изражавања свог мишљења;
11) оспособљавање за доношење ваљаних одлука о избору даљег образовања и занимања, сопственог развоја и будућег живота;
12) развијање позитивних људских вредности;
13) развијање осећања солидарности, разумевања и конструктивне сарадње са другима и неговање другарства и пријатељства;
14) развијање компетенција за разумевање и поштовање права детета, људских права, грађанских слобода и способности за живот у демократски уређеном и праведном друштву;
15) развој и поштовање расне, националне, културне, језичке, верске, родне, полне и узрасне равноправности, толеранције и уважавање различитости;
16) развијање личног и националног идентитета, развијање свести и осећања припадности Републици Србији, поштовање и неговање српског језика и матерњег језика, традиције и културе српског народа и националних мањина, развијање интеркултуралности, поштовање и
очување националне и светске културне баштине;
17) повећање ефикасности употребе свих ресурса образовања и васпитања, завршавање образовања и васпитања у предвиђеном року са минималним продужетком трајања и смањеним напуштањем школовања;
18) повећање ефикасности образовања и васпитања и унапређивање образовног нивоа становништва Републике Србије као државе засноване на знању.

Школски програм утемељен је на начелима:
1) усмерености на процесе и исходе учења;
2) заснованости на стандардима, уз систематско праћење и процењивање квалитета програма;
3) уважавања узрасних карактеристика у процесу стицања знања и вештина, формирања ставова и усвајања вредности код ученика;
4) хоризонталне и вертикалне повезаности у оквиру предмета и између различитих наставних предмета;
5) поштовања индивидуалних разлика међу ученицима у погледу начина учења и брзине напредовања, као и могућности личног избора у слободним активностима;
6) заснованости на партиципативним, кооперативним, активним и искуственим методама наставе и учења;
7) уважавања искуства, учења и знања која ученици стичу ван школе и њихово повезивање са садржајима наставе;
8) развијања позитивног односа ученика према школи и учењу, као и подстицања ученикове интересовања за учење и образовање у току целог живота;
9) коришћења позитивне повратне информације, похвале и награде као средства за мотивисање ученика;
10) уважавање узрасних карактеристика у процесу психофизичког развоја обезбеђивањем услова за живот и рад у школи.

У изради програма посебно се водило рачуна о усмерености на постизање општих међупредметних компетенција:
1)компетенцији за учење
2)одговорно учешће у демократском друштву
3)естетичка компетенција
4)комуникација
5)одговоран однос према околини
6)одговоран однос према здрављу
7)предузимљивост и оријентација ка предузетништву
8)рад са подацима и инфромација
9)решавање проблема
10)сарадња
11)дигитална компетенција
Компетенције се развијају кроз наставу свих предмета и примењују у разним ситуацијама при решавању различитих проблема и задатака.
Опште предметне компетенције и специфичне предметне компетенције биће посебно издвојене у годишњим плановима рада.

3. ЛИЧНА КАРТА ШКОЛЕ

Челарево је мали градић у југозападној Бачкој на Дунавској магистрали, 28 км од Новог Сада и 10 км источно од Бачке Паланке. Насеље потиче из XIII века, а сада је индустријско, туристичког типа, украшено са пуно зеленила.
Основна школа „Здравко Челар“ је наследник основне школе основане 1884. године у насељу Чиб. Доласком колониста 1946.године из Босанског Петровца место добија име Челарево, а школа „Здравко Челар“ по народном херојуу Здравку Челару.
Нова школска зграда са савременим кабинетима је изграђена 1986. године а две године касније је изграђена и фискултурна сала. У школској зради се налази 17 кабинета од којих су два опремљена лап-топовима и пројекторима, које ученици и наставници свакодневно користе у наставном процесу. Поред тога у школи постоји пространа зборница, канцеларије за управу школе, библиотека, трпезарија са кухињом, две учионице за продужени боравак.
Данас школу похађа 281 ученик, распоређених у 16 одељења. Са њима ради 8 учитеља и 23 наставника предметне наставе који својом квалитетном наставом овезбеђују успех у њиховом даљем школовању. Већ неколико година је организован продужени боравак у коме се окупљају деца од I и II разреда у две групе, у којем раде два наставника . У продуженом боравку је организовано време за учење, вежбање, одмор, рекреацију и слободне активности.
Школа ради у две смене, пре и после подне. Сви наши ученици уче енглески као први и руски као други страни језик. Такође се негује матерњи језик са елементима националне културе-словачки језик и мађарски језик као изборни предмет од I до VIII разреда. Ђачки лист „Кораци“излази два пута годишње и пишу га, уређују ученици чланови редакције листа.
У школи се поред редовне наставе одвија и богат ваннаставни рад. Постоји више од 20. секција слободних активности где се ученици уписују и раде по свом опредељењу па да набројимо само неке од њик (фолклорна, кошаркашка, стони тенис, драмска, литерарна, рецитататори, ликовна, секција страних језика, млади биолози, географи, математичари, физичари, каратисти...). Бројна су признања, пехари и медаље које су ученици и њихови наставници донели са разних сусрета, смотри и такмичења. У фискултурној сали се поред редовне наставе физичког васпитања одвијају школске приредбе и многе културне, спортске и друге манифестације од друштвеног значаја. На тај начин школа је постала средиште окупљања и дружења младих људи.
У школи је организован и припремни предшколски програм, у две групе и у њима раде два васпитача. Похађају га деца узраста од 5,5 година до 6,5 година.
Школа перманентно прати промене и захтеве Министарства просвете у циљу стручног усавршавања свих запослених и у циљу побољшања образовно-васпитног процеса процеса. У нашој школи наставнички колектив се труди да омогући ученицима да испуне своје ђачке дане песмом, игром, глумом, спортом и радом, јер је то оно чега ће се сећати и када више не буду ђаци.

4. ПЛАН И ПРОГРАМ НАСТАВЕ И УЧЕЊА ОБАВЕЗНИХ ПРЕДМЕТА, ИЗБОРНИХ ПРЕДМЕТА И СЛОБОДНИХ НАСТАВНИХ АКТИВНОСТИ ПО РАЗРЕДИМА ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

План и програм наставе и учења о**бавезних предмета, изборних предмета и слободних наставних активности по разредима, реализује се по** следећим важећим документима

.

РАЗРЕД	СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК РС-ПРОСВЕТНИ ГЛАСНИК
1. РАЗРЕД	**Правилник о плану наставе и учења за први циклус основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за први разред основног образовања и васпитања(**"Службеном гласнику РС - Просветни гласник", бр. 10/2017, 12/2018, 15/2018, 18/2018, 1/2019, 2/2020, 16/2022 и 1/2023 - исправка, 13/2023, 14/2023 и 11/2024)
2. РАЗРЕД	**Правилник о програму наставе и учења за други разред основног образовања и васпитања** („Службени гласник РС” - Просветни гласник, 16/18, 3/19. 5/21 и 13203)
3. РАЗРЕД	**Правилник о програму наставе и учења за трећи разред основног образовања и васпитања** („Службени гласник РС” - Просветни гласник,5/19, 1/20,6/20,7/2022 и 13/2023)
4. РАЗРЕД	**Правилник о програму наставе и учења за четврти разред основног образовања и васпитања** („Службени гласник РС” - Просветни гласник, 11/19, 6/20, 7/21, 1/2023 и 13/2023)
5. РАЗРЕД	**Правилник о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања** („Службени гласник РС” - Просветни гласник, бр. 15/18, 18/18, 3/19, 3/20, 6/20, 17/21,16/2022, 13/2023, 14/2023, 3/2024 и 6/2025.)
6. РАЗРЕД	**Правилник о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети ишести разред основног образовања и васпитања** („Службени гласник РС” - Просветни гласник, бр. 15/18, 18/18, 3/19, 3/20, 6/20 ,17/21, 16/2022, 13/2023, 14/2023, 3/2024 и 6/2025.)
7. РАЗРЕД	**Правилник о плану наставе и учења за седми и осми разред основног образовања и васпитања** Правилник је објављен у "Службеном гласнику РС - Просветни гласник", бр. 18/2018 и 13/2023. **Правилник о програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања** („Службени гласник РС” - Просветни гласник,5/19, 1/20, 6/20, 8/20, 5/21, 17/21, 16/2022, 13/2023, 14/2023 и 6/2025)
8. РАЗРЕД	**Правилник о плану наставе и учења за седми и осми разред основног образовања и васпитања** Правилник је објављен у "Службеном гласнику РС - Просветни гласник", бр. 18/2018 и 13/2023. **Правилник о програму наставе и учења за осми разред основног образовања и васпитања** („Службени гласник РС” – Просветни гласник, 11/19, 2/20, 6/20, 5/21, 17/21, 16/2022, 13/2023, 14/2023, 4/2024 и 6/2025)

5. ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ ПО РАЗРЕДИМА

План и програм обавезних изборних предмета по разредима се реализује по правилницима (Службени Гласник РС-Просветни Гласник) наведеним у тачки 4. школског програма.

ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ	РАЗРЕД
Верска настава-православни катихизис	I-VIII
Верска настава-католички вјеронаук	I-VIII
Грађанско васпитање	I-VIII
Други страни језик, Руски језик	V-VIII
Матерњи језик/говор са елементима националне културе-словачки језик	I-VIII
Матерњи језик/говор са елементима националне културе – мађарски језика	I-VIII

6. СЛОБОДНЕ НАСТАВНЕ АКТИВНОСТИ

План и програм обавезних слободних наставних активности по разредима се реализује по Правилник о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС” - Просветни гласник, бр. 17/21,16/2022, 14/2023, и 6/2025.), Правилник о програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС” - Просветни гласник, 17/21, 16/2022 , 14/2023 и 6/2025) и Правилник о програму наставе и учења за осми разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС” – Просветни гласник 17/21, 16/2022,, 14/2023 и 6/2025)

СЛОБОДНЕ НАСТАВНЕ АКТИВНОСТИ	РАЗРЕД	АКТИВНОСТ	БРОЈ ЧАСОВА ГОДИШЊЕ
Животне вештине	5- 6.	Циљ активности је да ученик овлада знањима, развије вештине и формира ставове који ће му омогућити да боље разуме различите животне ситуације и изазове, повећа капацитет да на одговоран начин брине о себи, другима и околини и понаша се у складу са културом безбедности	36
Медијска писменост	5- 6.	Циљ активности је да подстакне развој медијске културе ученика и допринесе јачању способности разумевања деконструкције и креирања медијских садржаја, који ће ученику помоћи за даљи когнитивни, емоционани и социјални развој у савременом медијацентричном окружењу	36
Вежбањем до здравља	5- 6.	Циљ активности је да ученик овлада знањима, развије вештине и формира ставове и вредности од значаја за одговоран однос према сопственом здрављу, физичком вежбању и здравим животним навикама	36

Цртање, вајање и сликање	5 -6.	Циљ активности је да ученик кроз ликовни рад развија стваралачко мишљење и унапређује визуелно опажање, естетичке критеријуме и способност ликовног изражавања	36
Чувари природе	5- 6.	Циљ активности је да ученици стекну знање, понашање, ставове и вредности који су потребни за очување и унапређење животне средине, биодиверзитета, природе и одрживог развоја	36
Музиком кроз живот	5- 6.	Циљ активности је да ученик развија стваралачко и креативно мишљење кроз практичан рад, мотивацију, интелектуални социјални, емоционални и морални развој, свест о сопственом здрављу, опажање, осетљивост за естетику, радозналост и самопоуздање како би био оспособљен за креативно решавање проблема и имао одговоран однос према очувању уметничког наслеђа и културе свога и других народа	36
Сачувајмо нашу планету	5- 6.	Циљ активности је развијање функционалне писмености из области заштите животне средине, разумевање односа човек-природа са циљем бољег схватања света који га окружује, лакше сналажење у природном и социјалном окружењу и формирање одговорног и активног појединца у циљу разумевања и примене концепта одрживог развоја	36
Вредности и врлине као животни компас i	5-6	Циљ активности је оснаживање личног развоја и подстицање развоја вреднсоти и врлинакао главних ословна и водича у животу за добробит појединца и сруштва, као и развој социјалних вештина значајних за просперитет, физичко и ментално здрављеи ђивот у атмосферу узајмног уважавање и бриге једних за друге.	36
Боравак у природи и планинарење I	5-6	Циљ активности је да се ученици кроз стицање знања, усвајање вештина, формирање ставова и вредности мотивишу и оснаже за безбедан и одговоран боравак и кретање у природи	36

Моја животна средина	7- 8.	Циљ активности је да допринесе развоју компетенција потребних за одговорну улогу у друштву у погледу очувања животне средине, биодиверзитета и одрживог развоја	36/34
Уметност	7- 8.	Циљ активности је да ученик развија вештине комуникације и сарадње, критичко и стваралачко мишљење, осетљивост за естетику, радозналост, мотивацију за истраживање и изражавање у различитим медијима, као и одговоран однос према очувањууметничког наслеђа и културе свога и других народа	36/34
Предузетништво	7- 8.	Циљ активности је да допринесе развоју иновативности и предузимљивости код ученика, способности да се идеје претворе у акцију, способности за тимски рад и коришћење разноврсних извора знања ради бољег разумевања друштвених процеса и појава ипреузимања одговорне улоге у савременом друштву	36/34
Домаћинство	7- 8.	Циљ активности је да ученици интегришу и функционализују знања стечена у оквиру различитих предмета у контексту свакодневног живота, да унапреде вештине и формирају навике у вези са важним активностима у свакодневном животу у области становања, одевања, исхране и употребе различитих материјала	36/34
Филозофија са децом	7-8.	Циљ активности је да ученик овлада знањима, развије вештине и формира ставове који ће подстаћи и убрзати његов интелектуални развој и унапредити вештине размишљања, закључивања, самосталног, критичког и креативног мишљења	36/34
Вредности и врлине као животни компас II	7-8	Циљ активности је оснаживање личног развоја и подстицање развоја вреднсоти и врлинакао главних ословна и водича у животу за добробит појединца и сруштва, као и развој социјалних вештина значајних за просперитет, физичко и ментално здрављеи ђивот у атмосферу узајмног уважавање и бриге једних за друге.	36/34
Боравак у природи и планинарење II	7-8	Циљ активности је да се ученици кроз стицање знања, усвајање вештина, формирање ставова и вредности мотивишу и оснаже за безбедан и одговоран боравак и кретање у природи.	36/34

7. ПРОГРАМ ДОПУНСКЕ И ДОДАТНЕ НАСТАВЕ

Према Правилнику о норми часова непосредног рада са ученицима наставника, стручних сарадника и васпитача у основној школи („Сл. гласник РС-Просветни гласник“ 2/92 и 2/2000) Допунска и додатна настава изводе се у току школске године према утврђеном распореду који је део Годишњег плана рада школе.

Допунска настава предвиђена је за ученике оба циклуса, док је **додатна настава** планирана од трећег разреда.

Циљ допунске наставе је додатна помоћ ученицима у учењу и достизању прописаних стандарда и исхода учења. Допунски образовно-васпитни рад организује се за ученике од I до VIII разреда код којих се уочавају тешкоће у савладавању програмских садржаја (те се захтева индивидуализовани, диференцирани приступ), као и за ученике који су у дужем периоду изостали са наставе из оправданих разлога, а самосталним радом не могу савладати градиво. Програми допунске наставе саставни су део школског програма, годишњег плана образовно - васпитног рада школе. Допунска настава остваривање се са по једним часом недељно у свим разредима, а садржај наставе одређиваће се у складу са потребама ученика. Наставници јавно објављују време одржавања допунске наставе и о томе редовно обавештавају родитеље користећи се листом за праћење напредовања ученика. Евиденција о одржаним часовима допунске и додатне наставе, као и присуство ученика, води се у оквиру Ес-дневника.

Додатна настава има за циљ продубљивање и проширивање знања стечених у редовној настави. Додатни образовно-васпитни рад организује се за ученике који, осим знања, интересовања и афинитета за одређени предмет или област, показују и изузетну способност и таленат. Додатни рад предвиђен је од трећег разреда (само из наставног предмета математике) и за ученике другог циклуса и, уколико буду идентификовани ученици за овај облик рада, реализоваће се са једним часом недељно уз примену индивидуализације или индивидуалног план (ИОП-3) за датог ученика.

За ученике изузетног знања и интересовања за поједине предмете организоваће се и часови припреме за такмичења.

Програми рада допунске и додатне наставе саставни су део посебног дела школског програма за сваки разред.

Активност	**Носилац/координатор активности (појединци, тим...)**	**Доказ о реализованој активности**	**Временски период реализације активности**
Израда плана одржавања допунске наставе	Учитељи, наставници	План - распоред одржавања	Током године и за време зимског распуста
Идентификација ученика за допунску наставу	Наставници, ОС, ПП служба, родитељи, ученици	Евиденција у дневницима осталих области в-о рада и дневницима рада	Током године
Програмирање садржаја рада	Наставници, ученици, родитељи	Програм и евиденција часова	Током године
Припремање одржавања часова	Ученици и наставници - вршњачка подршка	Евиденција часова и припреме	Током године
Евалуација	Наставници, ученици, родитељи	Евалуациони лист и постигнућа - портфолио	Током године
Израда плана одржавања додатне наставе	Учитељи, наставници	План - распоред одржавања	На почетку школске године

Идентификација ученика за додатну наставу, број даровитих и подручја даровитости	Наставници, ОС, ПП служба, родитељи, ученици	План и евиденција у дневницима	Почетак школске године и током године
Програмирање садржаја рада и израда плана индивидуализације или ИОП-3	Тим за ИОП	План индивидуализације или Индивидуални образовни план	Полугодиште
Одржавање активности додатне наставе	Ученици и наставници	Евиденција часова и продукт рада	Током године
Евалуација	Наставници, ученици, родитељи	Евалуациони лист извештаја о вредновању ИОП	Током године и полугодишта
Часови слободних активности и рад секција	Натавници разредне и предметне наставе, ученици	Евиденција часова и обухваћених ученика, фотографије	током године
Промоција дечјег стваралаштва, продајне изложбе, пригодни програми	Натавници разредне и предметне наставе, ученици	Панои, фотографије, сајт	Током године

7.1. ПРОГРАМ ДОПУНСКЕ И ДОДАТНЕ НАСТАВЕ ПРВИ ЦИКЛУС

Допунска настава

РАЗРЕД	ОБЛАСТ/ТЕМА	БРОЈ ЧАСОВА	АКТИВОСТИ УЧЕНИКА
1. РАЗРЕД	**МАТЕМАТИКА**		
	Предмети у простору и односи међу њима	1	одређује међусобни положај предмета и бића и њихов положај у односу на тло; упоређује предмете и бића по величини;уочава и именује геометријске облике предмета из непосредне околине;именује геометријска тела и фигуре;
	Линија и област	2	црта праву линију и дуж помоћу лењира, црта криву отворену и затворену линију
	Природни бројеви до 100	14	броји унапред и уназад и са прескоком;чита, запише, пореди бројеве прве стотине и прикаже их на бројевној правој;користи редне бројеве;разликује парне и непарне бројеве, одреди највећи и најмањи број, претходника и следбеника;користи појмове сабирак, збир, умањеник, умањилац, разлика;сабира и одузима два једноцифрена броја не записујући

РАЗРЕД	ОБЛАСТ/ТЕМА	БРОЈ ЧАСОВА	АКТИВОСТИ УЧЕНИКА
			поступак;сабира и одузима до 100 без прелаза преко десетице;растави број на сабирке и примени замену места и здруживање сабирака ради лакшег рачунања;решава текстуални задатак са једном операцијом; разликује новчане апоене до 100 динара и упореди њихову вредност;
	Мерење и мере	1	мери дужину задатом, нестандардном јединицом мере
	СРПСКИ ЈЕЗИК		
	Основе читања и писања – припрема за читање и писање	3	Игре словима речима и сликама:Упређује;Описује;Допуњује Саставља
	Почетно читање и писање	5	уочава позицију гласа у речима;пише речи и реченице од научених слова; пише реченице по диктату примењујући основна правописна правилаусмено и писмено одговара на постављена питања.
	Усавршавање читања и писања	6	Бира садржаје Истражује
	Књижевност	4	прича, препричава, описује, слуша, чита, пише, богати речник, разликује, одређује, уочава, објашњава, наводи, рецитује, изводи, износи, проналази, користи,
УКУПНО	36	**36**	
2. РАЗРЕД	**СРПСКИ ЈЕЗИ**		
	Почетно читање и писање (латиница)	10	пише речи и реченице од научених слова; пише реченице по диктату примењујући основна правописна правилаусмено и писмено одговара на постављена питања.
	Језик	7	чита, истражује, илуструје, записује, уочава, разликује, препознаје, запажа, преписује, примењује, поштује, саставља, спаја, одређује основне категорије именица, придева и глагола, примењује правописна правила и јасно изговара и разликује врсте реченица
	Књижевност	1	прича, препричава, описује, слуша, чита, пише, богати речник, разликује, одређује, уочава, објашњава, наводи, рецитује, изводи, износи, проналази, користи,
	МАТЕМАТИКА		
	Природни бројеви до 100 .Сабирање и одузимање	8	броји, сабира, одузима,, упоређује, посматра, представља, разговара, црта, пише, игра се, одређује, примењује, рачуна, решава, чита, приказује, уочава

РАЗРЕД	ОБЛАСТ/ТЕМА	БРОЈ ЧАСОВА	АКТИВОСТИ УЧЕНИКА
	Геометрија	3	препознаје, разликује, мери, пребројава, именује, уочава, црта, обележава, упоређује, одређује, допуњава
	Природни бројеви до 100 (множење и дељење)	5	множи, дели, упоређује, посматра, представља, разговара, црта, пише, игра се, одређује, примењује, рачуна, решава, чита, приказује, уочава
	Мере	1	мери, изражава, упоређује, бележи, црта
	Разломци	1	множи, дели, упоређује
УКУПНО	36	**36**	
3. РАЗРЕД	**МАТЕМАТІКА**		
	Бројеви	**14**	броји, сабира, одузима, множи, дели, упоређује, посматра, представља, разговара, црта, пише, игра се, одређује, примењује, рачуна, решава, чита, приказује, уочава
	Геометрија	**2**	препознаје, разликује, мери, пребројава, именује, уочава, црта, обележава, упоређује, одређује, допуњава
	Мерења и мере	**2**	мери, изражава, упоређује, бележи, црта, сабира, одузима, множи, дели, чита, записује, користи
	СРПСКИ ЈЕЗИК		
	Књижевност	**2**	прича, препричава, описује, слуша, чита, пише, богати речник, разликује, одређује, уочава, објашњава, наводи, рецитује, изводи, износи, проналази, користи,
	Језик	**13**	чита, истражује, илуструје, записује, уочава, разликује, препознаје, запажа, преписује, примењује, поштује, саставља, спаја, одређује основне категорије именица, придева и глагола, примењује правописна правила и јасно изговара и разликује врсте реченица.
	Језичка култура	**3**	уочава, чита, открива, истражује, процењује, закључује, образлаже, саопштава, запажа, усваја, упоређује, ствара сопствени речник, прича, препричава, описује, луша, пише, извештава.
УКУПНО		**36**	
4. РАЗРЕД	**МАТЕМАТИКА**		
	Блок бројева до 1000	**9**	Броји, сабира, одузима, множи, дели, упоређује
	Површина	**5**	Уочава, препознаје, разликује, мери, пребројава, именује, црта, обележава,

РАЗРЕД	ОБЛАСТ/ТЕМА	БРОЈ ЧАСОВА	АКТИВОСТИ УЧЕНИКА
			упоређује
	Мерење и мере	**4**	Мери, упоређује, бележи, црта, сабира, одузима, множи, дели
	СРПСКИ ЈЕЗИК		
	Језичка култура	**9**	Прича, препричава, описује, слуша, чита, пише
	Књижевност	**2**	Чита, истражује, илуструје, записује, уочава, разликује, препознаје, запажа, примењује, рецитује, богати речник
	Језик – граматика и правопис	**7**	Уочава, чита, открива, истражује, процењује, закључује, образлаже, саопштава, запажа, усваја, упоређује
УКУПНО		**36**	
	ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК		
4. РАЗРЕД	Around the world in 80 days Numbers	3	Чита, пажљиво преписује, пише, решава задатке, говори
	Journey into the Earth Reading comprehension	3	Чита, пажљиво преписује, пише, решава задатке, говори
	Gulliver in Liliput Reading comprehension	3	Чита, пажљиво преписује, пише, решава задатке, говори
	School in Neverland Telling time	3	Чита, пажљиво преписује, пише, решава задатке, говори
	Daily routines Food	3	Чита, пажљиво преписује, пише, решава задатке, говори
	Treasure island Can for ability	3	Чита, пажљиво преписује, пише, решава задатке, говори
УКУПНО		**18**	

Додатна настава

РАЗРЕД	ОБЛАСТ/ТЕМА	БРОЈ ЧАСОВА	АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА
3. РАЗРЕД	**МАТЕМАТИКА**		
	Скуп природних бројева	5	Сабира, одузима, множи, дели, упоређује, групише
	Проблемски задаци	2	Чита, записује, црта, упоређује, анализира, закључује, сабира, одузима, множи, дели
	Магични квадрат	3	Уочава, препознаје, пребројава, упоређује, сабира, одузима, множи
	Нумерација	4	Броји, сабира, одузима, множи, дели, упоређује
	Римске цифре	1	Записује, повезује, упоређује, пише, рачуна, анализира
	Дешифровање рачунских операција	2	Уочава, препознаје, разликује, именује, записује, упоређује, рачуна
	Решавање задатака помоћу једначина, табела и дијаграма.	3	Чита, упоређује, бележи, црта, графички представља, сабира, одузима, множи, дели
	Бројевни низови	2	Анализира, закључује, пише
	Логичко - комбинаторни задаци	3	Уочава, закључује, комбинује, групише, анализира
	Геометријске фигуре и њихови међусобни односи	4	Мери, упоређује, бележи, црта, сабира, одузима, множи, дели, графичкип редставља
	Мерење и мере	4	Мери, упоређује, бележи, црта, сабира, одузима, множи, дели, графички представља
	Задаци са палидрвцима	2	Ређа, пребацује, уочава, покушава, анализира, закључује
	Проверимо своје знање	1	Проверава, евидентира, бележи, разговара, процењује, прати
УКУПНО		**36**	
РАЗРЕД	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**БРОЈ ЧАСОВА**	**АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА**
	МАТЕМАТИКА		
	Бројеви	2	Сабира, одузима, множи, дели, упоређује, групише

РАЗРЕД	ОБЛАСТ/ТЕМА	БРОЈ ЧАСОВА	АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА
4. РАЗРЕД	Нумерација	1	Броји, сабира, одузима, множи, дели, упоређује
	Дешифровање рачунских операција	1	Уочава, препознаје, разликује, именује, записује, упоређује, рачуна
	Пребројавање бројевних скупова	1	Пребројава, закључује,записује,поверава упоређује
	Проблемски задаци	6	Чита, записује, црта, упоређује, анализира, закључује, сабира, одузима, множи, дели
	Проблем „Тешких ситуација“	2	Чита, упоређује, бележи, црта, графички представља, сабира, одузима, множи, дели
	Магични квадрати и укрштенице	2	Уочава, препознаје, пребројава, упоређује, сабира, одузима, множи
	Геометријске фигуре и њихови међусобни односи	3	Мери, упоређује, бележи, црта, сабира, одузима, множи, дели, графички представља
		18	
	СРПСКИ ЈЕЗИК		
	Језик	**9**	- образлаже тумачи препознаје уочава издваја разуме разликује
	Језичка култура	**7**	– Употребљава; прилагођава; повезује; закључује;учествује;именује;записује упоређује, проверава;црта;анализира; бележи; групише казује поставља питања;примењује. описујесистематизује
	Књижевност	**2**	– рецитује, чита; драматизује;разговара; одређује, износи утиске процењује,слуша,препознаје,разврстава,гледа,снима,коментарише препричава, прича
		18	
УКУПНО	36	**36**	

7.2. ПРОГРАМ ДОПУНСКЕ И ДОДАТНЕ НАСТАВЕ ДРУГИ ЦИКЛУС

МАТЕМАТИКА- ДОПУНСКА НАСТАВА

РАЗРЕД	ОБЛАСТ/ТЕМА	БРОЈ ЧАСОВА	АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА
5. РАЗРЕД	ПРИРОДНИ БРОЈЕВИ И ДЕЉИВОСТ (дељивост бројевима 2,3,4, 5, 10,...)	3	Усмено изражавање.Писмено на табли и у својој свесци, полуиндивидуално. Активна настава, Проблемска настава,Размена мишљења
	ОСНОВНИ ПОЈМОВИ ГЕОМЕТРИЈЕ	3	Коришћење прибора, рад у пару, сарадња, израчунавање, повезивање градива
	УГАО	3	Анализирање, повезивање градива, примена на задацима Коришћење угломера и шестара
	РАЗЛОМЦИ	6	Коришћење прибора, рад у пару, сарадња, израчунавање, повезивање градива
	ОСНА СИМЕТРИЈА	3	Анализирање, повезивање градива, примена на задацима Коришћење прибора, рад у пару, сарадња, израчунавање.
УКУПНО		**18**	
РАЗРЕД	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**БРОЈ ЧАСОВА**	**АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА**
6. РАЗРЕД	Скуп целих бројева	4	Сабирају и одузимају целе бројеве. Ррешавају једноставније бројевне изразе, састављају изразе на основу текста. Решавају једначине и неједнчине са сабирањем и одузимањем.
	Троуга -први део	4	Одређују углове троугла. Примењују врсте троуглова за одређивање углова. Једноставније конструкције са скицом, уредност цртежа, конструкције.
	Скуп рационалних бројева-први део	4	ПОвезују целе и рационалне бројеве.Упоређују рационалне бројеве, представљају на бројевној прави. Сабирају и одузимају рационалне бројеве, претварају из једног записа у други.
	Троугао-други део	4	Конструишу једноставнији троугао, скицирају дате елементе. Повезују са траженим троуглом. Повезују врсте троуглова и конструкцију троугла. Траже везуизмеђу датих и тражених елемената.
	Рационални бројеви-други део	4	Постављају питања, решавају у свесци и на табли множр и деле у децималном запису и у облику разломка, комбинују записе. Састављају израз једноставнији на сонову текста и одређују вредност израза.

РАЗРЕД	ОБЛАСТ/ТЕМА	БРОЈ ЧАСОВА	АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА
	Четвороугао	4	Цртају поједине врсте троуглова, знају особине и одређују углове паралелограма, трапеза. Користе прибор, уредност цртежа, анализирају и примењују знања.
	Рационални бројеви - трећи део	4	Множе и деле рационалне бројеве. Састављају једноставније изразе, решавају једначине и неједначине, примењују на текстуалне задатке.
	Површине четвороуглова и троуглова	4	Користе цртеж да би одредили површину паралелограма, трапеза. Прецизност и тачност ученичких решења.
УКУПНО		**32**	
7. РАЗРЕД	Реални бројеви	4	Савладавање основних операција са природним, целим, рационалним и реалним бројевима. Постављају питања. Решавају задатке у свескама и на табли. Размишљају, коментаришу, одговарају усмено, раде домаће задатке.
	Питагорина теорема	5	Уочавају правоугли троугао, примењују Питагорину теорему на задацима. Правилно цртају скице при решавању задатака. Негују уредност, прецизност и тачност. По потреби користе калкулатор.
	Рационални алгебарски изрази- први део	4	Степеновање своде на множење. Одређују степен природних, целих и рационалних бројева. Разликују степен производа, количника и степена.
	Многоугао	5	Повезују знања о троуглу и четвороуглу са особинама петоугла, шестоугла, многоугла. Одређују рачунски збир унутрашњих углова многоугла, одређују број дијагонала многоугла. Користе шестар и лењир у изради цртежа, скице. Постављају питања везана за нејасноће у изради задатака.
	Рационални алгебарски изрази - други део	7	Обнављају сабирање и одузимање сличних монома. Множе мономе, множе моном са полиномом, полином са полиномом. Примењују квадрат бинима, разлику Записују поступке у свесци, на табли. Постављају питања, анализирају задатке .Раде домаће задатке.
	Круг	6	Цртају кружнице шастаром, мере дужине полупречника, одређују обим и површину круга. Користре обрсце за дужину кружног лука, површину кружног лука. Решавају једноставније задатке кружни прстен примењују.Сарађују са осталим ученицима, анализирају добијене резултате. Постављају питања, активно учествују на часу. Воде рачуна о преглеености радива, поступака решавања.
	Обрада података	5	Одређују медијану, мод, средњу вредност. Једноставније примере изражене таблицом представљају у координатном систему. Знају са графикона да прочитају најниже вредности, максималну вредност уоче. Користе калкулатор повремено. Воде рачуна о прецизности израчунавања.

РАЗРЕД	ОБЛАСТ/ТЕМА	БРОЈ ЧАСОВА	АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА
УКУПНО		**36**	
РАЗРЕД	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**БРОЈ ЧАСОВА**	**АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА**
8. РАЗРЕД	Сличност	3	Обнове појам подударност троуглова. Одређују са цртежа сличне троуглове, сличне фигуре. Ако су троуглови слични, одређују поједине непознате елементе који се траже у задатке. Користе своје скице, повезују теоријска знања са применом.
	Линеарне једначине са једном непознатом	4	Решавају једноставније једначине, затим постепено решавају једначине где има разломака, множења полинома.Проверавају своја добијена решења. Обнове операције са полиномима.Записују све кораке у изради. Постављају једначину на основу текста.
	Тачка, права, раван	4	Посматрају односе основних појмовс у геометрији. Користе скице да би лакше дошли до решења. Користе Питагорину теорему, код ортогоналне пројекције дужи.
	Призма	4	Скицирају коцку, квадар, правилну четворострану, тростpану, шестостpану призму. Цртају мрежу призме са одређеним димензијама. Користе моделе призме у анализи задатака одређивање површине и запремине призме.
	Линеарне неједначине са једном непознатом	3	Уочавају разлику у решењу једначина и неједначина, примењују рачунске операције у скупу природних, цеких и асционалних бројева. Записују поступке ус свеску, уредност свеске и записа. Примењују инервал решења неједначне.
	Пирамида	5	Користеб обрсце за површину, примењују површину троугла, квадрата и правилног шестоугла. Примењују Питагорину теорему код израчунавања појединих елемената. Цртају базе и омотач пирамиде.Цртају прибором мрежу прирамиде, по задатим мерама. Користе моделе из учионице за лакше одређивање површине и запремине пирамиде.
	Линеарна функција	4	Уцртавају тачке у координатни систем када су дате координате.Цртају график линеарне функције, користе лењир у раду. Разликују када функција расте и опада. Разуму тачке пресека са координатним осама. Примењују линеарну зависност на текстуалним задацима . Постављају питања, излазе на таблу, активно учествују у раду. Процењују свој рад, мотивишу ученике који нису разумели примену линеарних функција, сарађују у решавању задатака.
	Системи линеарних једначина са две непознате	4	Ррешавају једноставније задатке, две непознате са две једначине. Користе метод замене и метод супротних коефицијената. На основу текста постављају систем и траже решење, једноставнији примери.

РАЗРЕД	ОБЛАСТ/ТЕМА	БРОЈ ЧАСОВА	АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА
	Ваљак	2	Цртају мрежу ваљка, по одређеним димензијама. Одређују површину и запремину ваљка. Или поједине елементе одређују из базе, омотача.
	Купа, лопта	3	Повезују површину круга и делова круга из 7.разреда. Примењују то на купи, цртају прибором мрежу купе. Израчунавају површину и запремину купе и лопте.
УКУПНО		**36**	

МАТЕМАТИКА- ДОДАТНА НАСТАВА

РАЗРЕД	ОБЛАСТ/ТЕМА	БРОЈ ЧАСОВА	АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА
5. РАЗРЕД	Скуп природних бројева и операције у скупу	6	Анализа, тражење решења Примена стечених знања Истраживање
	Основни појмови у геометрији	4	Повезивање стечених знања и примена истих на сложенијим примерима. Припрема и одабир задатака, решавање истих у групи и индивидуално.
	Разломци	3	Повезивање стечених знања и примена истих на сложенијим примерима. Припрема и одабир задатака, решавање истих у групи и индивидуално.
	МАТЕМАТИЧКА ТАКМИЧЕЊА	4	Учешће у квизу, формирање групе, учешће на школском такмичењу, учешће у математичком такмичењу Мислиша, учешће на општинском / окружном такмичењу.
	Операције са разломцима	4	Повезивање стечених знања и примена истих на сложенијим примерима. Припрема и одабир задатака, решавање истих у групи и индивидуално.
	Решавање сложенијих једначина	4	Повезивање стечених знања и примена истих на сложенијим примерима. Припрема и одабир задатака, решавање истих у групи и индивидуално. Критичко размишљање
	Примена једначина и неједначина	4	

РАЗРЕД	ОБЛАСТ/ТЕМА	БРОЈ ЧАСОВА	АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА
			Израда презентације, обнављање и примена стечених Решавање у групи, тражење решења
	Примена осне симетрије	4	Повезивање наставних садржаја и примена истог. Истраживачки рад.
УКУПНО		**36**	
РАЗРЕД	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**БРОЈ ЧАСОВА**	**АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА**
6. РАЗРЕД	Цели бројеви	6	Уме да израчуна вредност сложенијег израза, поштује приоритет операција и заграда. Одређују вредност израза са апсолутним вредностима. Решавају једначине и неједначине са апсолутним вредностима, представљају на адекватан начин решења. Користе знања из 5.разреда о простим бројевима у логичким задацима. Раде задатке од ранијих година са такмичења, као и задатке из математичких листова (нестандардне и конкурсне).
	Рационални бројеви	7	Решавају задатке сложенији изрази у скупу рационалних бројева. Решавају и представљају решења једначина и неједначина на бројевној правој. Повезују раније стечена знања о разломцима и целим бројевима, са новим градивом. Одређују процентне износе, проценат (повећања, смањења) и процентни износ.
	Троуго	6	Одређују углове троугла, задаци сложенијег типа. Конструишу све врсте троуглова, сложенији задаци. Развијају осећај истраживачког рада и критичког мишљења. Доказују подударност троуглова, сложеније примене.
	Четвороугао	6	Знају особине четвороуглова и примењују их на задацима. Повезују знања о троуглу са четвороуглу и примена истог. Конструишу четвороугао на основу додатака који нису непосредно дати.
	Површина троугла и четвороугла	7	Одређују површину свих равних фигура. Примењују особине троуглова и четвороуглова, разлажу фигуре. Решавају задатке из математичких листова и са ранијих такмичења.

РАЗРЕД	ОБЛАСТ/ТЕМА	БРОЈ ЧАСОВА	АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА
	Зависне величине и њихово графичко представљање	4	Приказују одговарајуће функције обрнуте и директне пропорционалности. Примењују и повезују раније стечена знања, користе комјутер у раду.
УКУПНО		**36**	
7. РАЗРЕД	Скуп реалних бројева	4	Постављају питања, решавају задатке у свескама и на табли. Примењују стечена знања, повезују наставне садржаје у решавању задатака из математичких листова и са ранијих такмичења.
	Питагорина теорема	5	Користе знања о угловима у примени Питагорине теореме, одређују површине и обиме тоуглова и четвороуглова. Воде рачуна о уредности, скицирају и разлажу фигуре.
	Рационални алгебарски изрази-први део	4	Правилно срећују полином. Изводе закључке, повезују са садржајима из геометрије. Примењују квадрат бинома у одређивању сложенијих површина.
	Многоугао	5	Конструишу сложеније многоуглове и одређују обим и површину. Примењују знања о правилним осмоугловима, дванаестоугловима.
	Рационални алгебарски изрази – други део	7	Примењују стечена знања о квадрату бинома на одређивање површине многоуглова. Срећују изразе где се више пута примењује квадрат бинома, разлике квадрата. Одређују минималне и максималне вредности, користећи растављање полинома и решавање једначина .
	Круг	6	Уочавају делове сложенијих фигура, одређују површину и обим. Користе растављање полинома у одређивању вредности површине. Цртају сложеније фигуре шестаром и троуглом.
УКУПНО		**36**	
РАЗРЕД	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**БРОЈ ЧАСОВА**	**АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА**
	Сличност троуглова	4	Постављају питања, решавају задатке примена сличности на практичним задацима, животним ситуацијама. Примењују Талесову теорему у конструктивним задацима, рачунским задацима. Уредност цртежа и конструкција користећи шестар.
	Тачка, права и раван	4	Негују уредност и прецизност у раду.

РАЗРЕД	ОБЛАСТ/ТЕМА	БРОЈ ЧАСОВА	АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА
8. РАЗРЕД			Илуструју цртежом односе у геометрији, примењују Питагорину теорему и знања о угловима правоуглог троугла. Примењују комбинаторику и логику у решавању задатака.
	Линеарне једначине са једном непознатом	4	Решавају сложеније тескуалне задатке примена једначина. Користе знања из геометрије при састављању једначина, као и из свакодневног живота, примери са процентима, мешањима течности. Воде рачуна о исправности записа и смисла задатка. Решавају задтке из математичких листова.
	Призма	4	Користе обрасце за површину и запремину, примењују Питагорину теорему. Разлажу тело, издвајају делове које анализирају . Решавају задатке из свакодневног живота, користе густину материјала, упоређују масе тела.
	Линеарне неједначине са једном непознатом	2	Повезују знања о једначинама и неједначинама, решавају неједначине са апдсолутним вредностима, представљају графички. Користе таблице у решавању сложенијих неједначина, воде рачуна о условима задатка.
	Пирамида	4	Скицирају све пирамиде, повезују дате елементе са траженим. Одређују осне пресеке, скицирају помоћне цртеже, разлажу задатак на кораке и етапе. Самостално логички повезују знања о призми са пирамидом.
	Линеарна функција	3	Приказују и испитују особине код сложенијих линеарних функција. Решавају текстауалне задатке применом линеарних функција.
	Системи линеарних једначина са две непознате	4	Састављају сложеније системе на основу текста и самостално решавају. Примењују знања о једначинама, воде рачуна о условима задатка, ограничењима.
	Ваљак, купа, лопта	4	Решавају задатке, одређивање површине и запремине сложенијих тела. Користе знања из 7.разреда површина круга и делова круга.
УКУПНО		**33**	

СРПСКИ ЈЕЗИК - ДОПУНСКА НАСТАВА

РАЗРЕД	ОБЛАСТ/ТЕМА	БРОЈ ЧАСОВА	АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА
	Граматика (Врсте речи, падежи, деклинација, глаголски облици)	14	Препознају промењиве и непромењиве речи. Одређују падежне облике у реченици кроз вођене вежбе.
	Књижевност (Лирика, епика, драма, лектира, књижевни термини)	12	Читају наглас краће текстове. Именују главне и споредне ликове. Препричавају фабулу на основу плана.
	Правопис и језичка култура (Интерпункција, велико слово,	10	Исправљају правописне грешке у тексту. Пишу диктате. Вежбају усмено излагање и састављање реченица.

РАЗРЕД	ОБЛАСТ/ТЕМА	БРОЈ ЧАСОВА	АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА
5. РАЗРЕД	препричавање)		
УКУПНО		**36**	
РАЗРЕД	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**БРОЈ ЧАСОВА**	**АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА**
6. РАЗРЕД	**Граматика** (Глаголски облици, грађење речи, синтагме)	14	Препознају и мењају глаголе по временима и начинима. Растављају изведене речи на корен и суфиксе.
	Књижевност (Анализа песме, приповетке, историјски романи, лектира)	12	Одређују структуру књижевног дела (увод, заплет, расплет). Препознају основне мотиве и поруке у тексту.
	Правопис и изражавање (Писање глаголских облика, сугласничке групе, опис)	10	Вежбају правописна правила (Састављају описе пејзажа и ентеријера.
УКУПНО		**36**	
7. РАЗРЕД	Књижевност, Препознавање рода и врсте дела, уочавање елемената текста, књижевни родови, стилске фигуре	8	Уочава мотив, тему, фабулу, одређује идеју, композицију, анализира ликове, рецитује, обогаћује речник
	Језичка култура, Уочавање битних елемената текста, временски след код анализе, кључне речи и резимирање текста	8	Разликовање чињеница од коментара, састављање разумљиве и граматички исправне реченице, запажа, упоређује
	Граматика, Вукова реформа, просте речи и творенице, врсте речи, појмови књижевног и народног језика	20	Препознаје корен речи, препознаје гласовне промене, именује их и објасни, разуме важност књижевног језика, закључује

РАЗРЕД	ОБЛАСТ/ТЕМА	БРОЈ ЧАСОВА	АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА
УКУПНО		**36**	
РАЗРЕД	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**БРОЈ ЧАСОВА**	**АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА**
8. РАЗРЕД	Књижевност, Карактеризација ликова, стилска анализа, драматизација текста	8	Чита, илиструје, анализира, препознаје, рецитује, обогаћује речник
	Језичка култура, Вежбе у говорништву, проучавање локалног говора, писмено и усмено изражавање	8	Чита, образлаже, запажа, упоређује
	Граматика, Синтакса, независне и зависне реченице, правопис, прости и сложени облици	20	Уочава, чита, закључује, истражује, запажа, примењује
УКУПНО		**36**	

СРПСКИ ЈЕЗИК - ДОДАТНА НАСТАВА

РАЗРЕД	ОБЛАСТ/ТЕМА	БРОЈ ЧАСОВА	АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА
	Напредна граматика (Падежне функције, фонолошке алтернације, историја језика)	14	Решавају сложене тест-задатке за такмичење. Анализирају синтаксичке функције падежа у компликованим контекстима.
	Напредна књижевност (Стилске фигуре, мотиви, анализа прочитаних	12	Откривају пренесена значења и метафоре. Упоређују књижевне ликове и пишу кратке есеје. Дискутују о идејном слоју дела.

РАЗРЕД	ОБЛАСТ/ТЕМА	БРОЈ ЧАСОВА	АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА
	дела ван лектире)		
5. РАЗРЕД	**Креативно писање и изражавање** (Реторика, језичке недоумице, стилистика)	10	Састављају ауторске песме и приче. Истражују правописне и језичке нијансе у речницима. Воде школске презентације.
УКУПНО		**36**	
РАЗРЕД	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**БРОЈ ЧАСОВА**	**АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА**
6. РАЗРЕД	**Напредна граматика** (Глаголски вид и род, синтагме, акценат)	14	Решавају напредне синтаксичке вежбе. Анализирају глаголске нијансе и изузетке у творби речи. Ради задатке са претходних такмичења.
	Напредна књижевност (Метрика, књижевни правци, компаративна анализа)	12	Истражују улогу историјског контекста у делима. Тумаче сложене симболе у поезији и прози. Пишу књижевне критике.
	Култура изражавања и медији (Јавни наступ, дебата, новинарски жанрови)	10	Креирају новинарске чланке и репортаже. Вежбају аргументацију у дебатама на књижевне и друштвене теме.
УКУПНО		**36**	
7. РАЗРЕД	Књижевност, Препознавање рода и врсте дела, уочавање елемената текста, књижевни родови, стилске фигуре	8	Уочава мотив, тему, фабулу, одређује идеју, композицију, анализира ликове, рецитује, обогаћује речник
	Језичка култура, Уочавање битних елемената текста, временски след код анализе, кључне речи и резимирање текста	8	Разликовање чињеница од коментара, састављање разумљиве и граматички исправне реченице, запажа, упоређује
	Граматика, Вукова реформа, просте речи и творенице, врсте речи, појмови књижевног и народног језика	20	Препознаје корен речи, препознаје гласовне промене, именује их и објасни, разуме важност књижевног језика, закључује

РАЗРЕД	ОБЛАСТ/ТЕМА	БРОЈ ЧАСОВА	АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА
УКУПНО		**36**	
РАЗРЕД	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**БРОЈ ЧАСОВА**	**АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА**
8. РАЗРЕД	Књижевност, Карактеризација ликова, стилска анализа, драматизација текста	8	Чита, илиструје, анализира, препознаје, рецитује, обогаћује речник
	Језичка култура, Вежбе у говорништву, проучавање локалног говора, писмено и усмено изражавање	8	Чита, образлаже, запажа, упоређује
	Граматика, Синтакса, независне и зависне реченице, правопис, прости и сложени облици	20	Уочава, чита, закључује, истражује, запажа, примењује
УКУПНО		**36**	

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК - ДОПУНСКА НАСТАВА

РАЗРЕД	ОБЛАСТ/ТЕМА	БРОЈ ЧАСОВА	АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА
5. РАЗРЕД	Основне граматичке структуре (Present Simple / Present Continuous)	8	Решавање граматичких задатака, усмено описивање свакодневних активности, дијалози у пару
	Употреба конструкција There is / There are	4	Описивање учионице, куће и града, рад на сликама и кратким текстовима
	Past Simple – правилни и неправилни глаголи	8	Причање о прошлим догађајима, писање кратких састава и временских линија
	Развој речника – школа, породица, хобији	8	Игре асоцијације, квизови, рад са картицама и дијалози
	Читање и разумевање текста	4	Читање краћих текстова, одговарање на питања и издвајање кључних информација

РАЗРЕД	ОБЛАСТ/ТЕМА	БРОЈ ЧАСОВА	АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА
	Писање кратких реченица и састава	4	Допуњавање реченица, писање кратких описа и самосталан рад
УКУПНО		**36**	
РАЗРЕД	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**БРОЈ ЧАСОВА**	**АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА**
6. РАЗРЕД	Past Continuous и Past Simple	6	Упоређивање радњи у прошлости, дијалози и драматизација ситуација
	Comparatives and Superlatives	6	Поређење људи, предмета и места кроз усмене и писмене вежбе
	Future forms (will / going to)	6	Разговор о плановима и предвиђањима, израда кратких презентација
	Развој речника – путовања, спорт, храна	6	Рад у групама, симулације свакодневних ситуација и квизови
	Listening activities	6	Слушање краћих аудио-снимака и разумевање главне идеје
	Speaking practice	6	Кратки разговори, постављање питања и усмено излагање
УКУПНО		**36**	
7. РАЗРЕД	Present Perfect	6	Повезивање искустава и догађаја, разговор и писање кратких текстова
	Passive Voice	6	Претварање реченица из актива у пасив и употреба у свакодневном говору
	Modal verbs	6	Изражавање могућности, обавезе и савета кроз дијалоге
	Проширивање речника	6	Рад на тематским текстовима, асоцијације и игра улога
	Писање краћих текстова	6	Писање имејлова, описа и кратких састава
	Читање и комуникација	6	Разумевање текста, дискусија и усмено изражавање
УКУПНО		**36**	
РАЗРЕД	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**БРОЈ ЧАСОВА**	**АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА**
	Reported Speech	6	Претварање управног у неуправни говор и дијалози
	Conditionals	6	Решавање проблемских ситуација и разговор о могућим исходима

РАЗРЕД	ОБЛАСТ/ТЕМА	БРОЈ ЧАСОВА	АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА
8. РАЗРЕД	Passive Voice – обнова	6	Примена пасива у различитим временима и писање примера
	Припрема за завршни испит	8	Решавање тестова, анализа задатака и утврђивање граматике
	Конверзација и комуникација	5	Разговор на задате теме, рад у пару и групи
	Систематизација граматике	5	Понављање кроз игре, квизове и самосталне задатке
УКУПНО		**36**	

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК- ДОДАТНА НАСТАВА

РАЗРЕД	ОБЛАСТ/ТЕМА	БРОЈ ЧАСОВА	АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА
5. РАЗРЕД	Geography	5	Упознају се са географским подацима о Великој Британији, Америци, Канади и Аустралији
	Grammar drills	8	Увежбавање граматичких конструкција
	Let’s talk abour favourite books or films	8	Упознају се са Хари Потером кроз читање одломака из књиге на енглеском језику.
	Holidays in the USA	4	Детаљније се упознају са прославом популарних празника у Америци
	PPPresentations of students	11	Припремају и излажу своје презентације током године пред својом групом, разредом или целом школом.
УКУПНО		**36**	
РАЗРЕД	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**БРОЈ ЧАСОВА**	**АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА**
6. РАЗРЕД	Human brain and genious people	6	Упознају се са занимљивостима о људском мозгу и читају биографије великих светских умова
	My favourite film	4	Прате Хари Потера кроз одломке из филмова о њему.
	Grammar drills	12	Увежбавају граматичке конструкције
	Music that I like	4	Причају о својим омиљеним певачима и музици генерално
	PPPresentations of students	10	Припремају и излажу своје рпрезентације током године пред својом групом, разредом или целом школом.
УКУПНО		**36**	

7. РАЗРЕД	Географија	4	Упознају се са географским подацима о Великој Британији, Америци, Канади и Аустралији
	Множина именица и поређење придева	4	Увежбавају граматичке конструкције
	Условне реченице	4	Увежбавају граматичке конструкције
	Празници у Великој Британији и Америци	4	Упознају се са празницима у овим земљама и пореде их са нашим празницима
	Пасив у енглеском језику	4	Увежбавају граматичке конструкције
	Презентације ученика	16	Припремају и излажу своје радове током године (усмене,писмене,практичне) пред својом групом, разредом или целом школом.
УКУПНО		**36**	
РАЗРЕД	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**БРОЈ ЧАСОВА**	**АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА**
8. РАЗРЕД	Напредне граматичке структуре	6	Решавање сложенијих граматичких задатака и анализа примера
	Креативно писање и пројекти	6	Писање прича и дијалога и презентација сопствених радова
	Писање есеја и формалних текстова	5	Писање есеја, имејлова и аргументованих текстова
	Дебата и дискусија	5	Развијање критичког мишљења и усменог изражавања
	Британска и америчка култура	4	Истраживање културе, презентације и рад у групи
	Припрема за такмичења	10	Рад на тестовима вишег нивоа и додатним материјалима
УКУПНО		**36**	

РУСКИ ЈЕЗИК- ДОПУНСКА НАСТАВА

РАЗРЕД	ОБЛАСТ/ТЕМА	БРОЈ ЧАСОВА	АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА
5. РАЗРЕД	Руска азбука и графија	4	Пишу штампана и писана слова руске ћирилице. Уочавају разлику између српских и руских слова. Читају наглас једноставне речи.
	Правила читања и акценат	4	Вежбају изговор специфичних гласова. Вежбају редукцију самогласника.
	Основна лексика	4	Именују чланове породице, школски прибор, одећу и обућу. Повезују речи са сликама. Састављају кратке реченице.
	Граматика	6	Разврставају именице по родовима. Користе личне и присвојне заменице у реченицама.
	Граматика	6	Мењају основне глаголе кроз лица. Попуњавају празна места у реченицама одговарајућим облицима глагола.
	Конверзација	4	Глуме кратке сцене поздрављања и упознавања. Одговарају на једноставна питања наставника.
УКУПНО		**28**	
РАЗРЕД	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**БРОЈ ЧАСОВА**	**АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА**
6. РАЗРЕД	Множина именица, утврђивање	4	Трансформишу именице из једнине у множину. Уочавају разлике у наставцима за родове. Вежбају изговор.
	Презент глагола	6	Разврставају глаголе по конјугацијама. Мењају глаголе по лицима и имплементирају их у реченице.
	Исказивање припадности	6	Вежбају конструкције са предлогом У. Користе генитив једнине именица у овом контексту.
	Прошло време глагола	6	Уче како се гради прошло време. Мењају глаголе по роду и броју у прошлом времену.
	Лексика	4	Описују свој животни простор, слободно време. Повезују глаголе акције са одговарајућим одредницама.
	Правилно читање и разумевање текста	4	Читају наглас текстове из уѕбеника и одговарају на питања увези са текстом.
УКУПНО		**30**	
	Систем падежа у једнини	6	Вежбају промену именица кроз критичне паддеже (генитив, датив, инструментал).

РАЗРЕД	ОБЛАСТ/ТЕМА	БРОЈ ЧАСОВА	АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА
	Будуће време глагола	6	Разликују просто и сложено будуће време. Граде облике и користе их за планирање активности.
	Лексика	4	Уче лексику из области храна и пиће, упоређују живот у граду и на селу, имплементирају у реченице прилоге за време, место, начин.
	Повезивање придева и именица	4	Вежбају слагање именица и придева у роду, броју и падежу.
	Глаголи кретања с префиксима	4	Уче основна значења префикса и попуњавају реченице одговарајућим глаголима.
	Сналажење у тексту и дијалог	4	Читају текстове средње тежине, одговарају на питања, проналазе кључне информације и симулирају дијалоге.
УКУПНО		**28**	
РАЗРЕД	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**БРОЈ ЧАСОВА**	**АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА**
8. РАЗРЕД	Систематизација падежа у множини	6	Вежбају промену именица и придева у множини. Исправљају типучне грешке у наставцима.
	Временске и узрочне реченице	6	Повезују просте реченице и уочавају узрочно последичну везу у тексту.
	Времена и вид глагола	6	Пребацују глаголе коз времена, обраћајући пажњу на вид глагола
	Лексика	4	Говоре о избору будуће професије
	Повратни глаголи	4	Разликују прелазне и непрелазне глаголе
	Читање са разумевањем и резиме	4	Читају дуже адаптиране текстове. Одговарају на питања. Препричавају текст.
УКУПНО		**30**	

РУСКИ ЈЕЗИК- ДОДАТНА НАСТАВА

РАЗРЕД	ОБЛАСТ/ТЕМА	БРОЈ ЧАСОВА	АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА
5. РАЗРЕД			
	Руски празници и традиција	4	Истражују и презентују како се прослављају празници Масленица, Нова година, Васкрс...
	Напредна лексика и фразе	6	Уче руске брзалице за усавршавање дикције
	Увод у руске бајке	6	Читају и слушају адаптиране руске народне бајке, препричавају укратко радњу
	Географија и знаменитости	6	Проналазе велике руске градове на мапи, уче називе главних знаменитости.
	Падежи кроз игру	6	Кроз интерактивне квизове уче предлошко падежне конструкције
УКУПНО		**28**	
РАЗРЕД	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**БРОЈ ЧАСОВА**	**АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА**
6. РАЗРЕД			
	Глаголи кретања	6	Уче разлику између кретања пешке и са превозним средством. Користе ове глаголе у дијалозима о путовању и одласку у школу.
	Изражавање свиђања	4	Користе датив личних заменица уз глагол којм се изражава свиђање.
	Руски градови	4	Путују виртуелно кроз руске градове и праве мапу са најважнијим историјским подацима
	Бонтон и традиција	6	Уче о руским обичајима и правилима понашања у гостима и у школи.
	Креативно писање	6	Пишу краћи састав, пишу разгледницу са путовања
	Припрема за квиз знања и такмичење	4	Решавају задатке са синонимима и антонимима. Учествују у квизу знања из руске културе и граматике.
УКУПНО		**30**	

РАЗРЕД	ОБЛАСТ/ТЕМА	БРОЈ ЧАСОВА	АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА
7. РАЗРЕД	Глаголски вид	6	Анализирају разлику између завршне и трајне радње. Примењују их у реченицама.
	Лексика	4	Усвајају лексику у области моде, света тинејџера, користећи савремени језик.
	Руски музеји и уметност	4	Виртуелно посвећују руске музеје, бирају и описују једниу уметничку слику.
	Глаголи кретања	6	Проширују знање о глаголима кретања и префиксима. Користе их при опису путовања.
	Креативно писање	6	Уче да пишу писмо и мејл.
	Припрема за такмичење и тестирање	4	Решавају тестове са претходних школских и општинских такмичења
УКУПНО		30	
РАЗРЕД	ОБЛАСТ/ТЕМА	БРОЈ ЧАСОВА	АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА
8. РАЗРЕД			
	Припрема за такмичење	6	Решавају тестове са претходних такмичења (општинских, окружних, републичких)
	Кондиционали и императив	4	Граде облике условног начина и заповедног начина. Користе их у дијалозима у којима дају савете и изражавају жеље.
	Савремени медији, интернет и технологија	4	Разговор о улози вештачке интелигенције у образовању.
	Анализа руске поезије и кратких прозних дела	6	Читају и анализирају кратке приче.
	Креативно изражавање и дебата	6	Учествују у дебати на тему дигитални свет и пишу састав на тему својих циљева у будућности.
	Савремена руска наука	4	Истражују о достигнућима руских научника и држе кратку мултимедијалну презентацију на дату дему.
УКУПНО		30	

БИОЛОГИЈА- ДОПУНСКА НАСТАВА

РАЗРЕД	ОБЛАСТ/ТЕМА	БРОЈ ЧАСОВА	АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА
5. РАЗРЕД	Порекло и разноврсност живог света	4	*Посматра, слуша, прати, описује, наводи, црта, разговара, дискутује *представља оснивние методе истраживања у биологији *вежба и стиче искуства у руковању лупом *савладава правилно цртање ћелија живих бића (биљна, животињска и бактеријска ћелија) *именовање основних особина живих бића *кратко описати сваку од основних особина *препознаје на примерима неке основне особине *наводи примере из свакодневног живота
	Јединство грађе и функције као основа живота	2	*Уочава, чита, открива, истражује, процењује, закључује, образлаже, саопштава, запажа, усваја, упоређује *посматра, уочава и описује услове живота у води, на копну и под емљом *уочава и разликује утицаје услова на адаптације живих бића *идентификује живиа бића која живе у води и препознаје особине које им то омогућавају
	Наслеђивање и еволуција	1	*Посматра, слуша, прати, описује, наводи, црта, разговара, дискутује *разговара, уочава на примерима из свакодневног живота и описује наслеђивања особина *препознаје узроке разноликости потомака *прати, раговара, упоређује и препознаје разлику полног и бесполног размножавања *препознаје еволуцију као процес који доводи до појаве нових особина и врста
	Живот у екосистему	1	*Посматра, слуша, прати, описује, наводи, црта, разговара, дискутује *на примерима и свакодневног живота идентификује позитиван и негативан утицај човека на средину и живи свет *кратко описује мере заштите живих бића
	Човек и здравље	1	Посматра, слуша, прати, описује, наводи, црта, разговара, дискутује *раговара, уочава и препознаје намирнице које чине здраву исхрану *саставља табелу са дневним потребама здравих намирница *одабира здрав начин исхране *препознаје и наводи штетне последице употребе дувана и енергетских пића

РАЗРЕД	ОБЛАСТ/ТЕМА	БРОЈ ЧАСОВА	АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА
УКУПНО		**9**	
РАЗРЕД	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**БРОЈ ЧАСОВА**	**АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА**
6. РАЗРЕД	Јединство грађе и функције као основа живота	4	Посматра, слуша, прати, описује, наводи, црта, разговара, дискутује *посматра шему и именује основне нивое биолошке организације *стиче искуства у руковању микроскопом, прави нативни препарат *савладаваправилно цртања грађе биљне, животињске и бактеријске ћелије *именује основне особине живих бића *кратко описује сваку од основних особина *препознаје на примерима неке основне особине *на шеми грађе појединих система органа препознаје органе и повезује са њиховом улогом *наводи примере из свакодневног живота
	Живот у екосистему	2	Посматра, слуша, прати, описује, наводи, црта, разговара, дискутује *именује основне појмова у екологији *на цртежима разликује и препознаје појмове биотоп, биоценоза, екосистем, популација *на шеми типичних екосистема препознаје просторну и временску организацију биоценозе *кратко описује појам популације *препознаје на примерима односе исхране *именује еколошке факторе, разликује утицаје неживе и живе природе, као и антропогени фактор
	Наслеђивање и еволуција	1	Посматра, слуша, прати, описује, наводи, црта, разговара, дискутује * кратко описује грђу и улогу наследног материјала * на примерима из свакодневног живота уочава и разликује природну и вештачку селекцију
	Порекло и разноврсност живог света	1	Посматра, слуша, прати, описује, наводи, црта, разговара, дискутује * посматра дрво живота и препознаје поступност у настанку живог света * препознаје царства живог света и положај живих бића на дрвету живота
	Човек и здравље	1	Посматра, слуша, прати, описује, наводи, црта, разговара, дискутује *на типичним примерима препознаје бактерије и животиње које изазивају болести и симптоме болести, као и начин заражавања *кратко описује појам антибиотик и зна како се употребљава * препознаје поступке прве помоћи приликом убода, уједа, повредама коже, сунчанице и топлотногудара

РАЗРЕД	ОБЛАСТ/ТЕМА	БРОЈ ЧАСОВА	АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА
УКУПНО		**9**	
7. РАЗРЕД	Наслеђивање и еволуција	2	Посматра, слуша, прати, описује, наводи, црта, разговара, дискутује *разликује и кратко описује појмове једро, ДНК, хромозоми и гени *Кратко описује улоге ових појмова *Препознаје типове деоба ћелије на основу броја хромозома *Кратко наводи разлике између појмова полне и телесне ћелије *уз помоћ уџбеника прави модел митозе *препознаје наследне болести (Даунов синдром, хемофилија, далтонизам)
	Јединство грађе и функције као основа живота	4	Посматра, слуша, прати, описује, наводи, црта, разговара, дискутује *описује појам симетрије и препознаје на типичним примерима *кратко описује грађу и наводи начине обављања основних животних процеса код гљива, биљака и животиња на методски одабраним представницима
	Порекло и разноврсност живог света	1	Посматра, слуша, прати, описује, наводи, црта, разговара, дискутује *кратко описује појам систематика и схвата важност сврставања живих бића у групе ради лакшег проучавања * наводи основне групе биљака и препознаје на типичним примерима *наводи основне групе животиња, препознаје на типичним примерима и уочава заједничке особине
	Живот у екосистему	1	Посматра, слуша, прати, описује, наводи, црта, разговара, дискутује *кратко описивање појма биома *препознаје особине популације (састав и структура) *препознаје на примерима односе исхране (мрежа исхране) * на примерима препознаје врсте симбиотских односа и објашњава начај таквог односа живих бића *кратко описује појам биодиверзитет, његов значај, као и факторе угрожавања и наводи мере заштите

РАЗРЕД	ОБЛАСТ/ТЕМА	БРОЈ ЧАСОВА	АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА
	Човек и здравље	1	Посматра, слуша, прати, описује, наводи, црта, разговара, дискутује *препознаје типичне вирусе који изазивају болести (грип, хепатитис А, хепатитис Ц, сида) *кратко описивање појма имунитет и вакцина и навести улогу * препознаје последице неправилне исхране (анорексија,булимија, гојазност) и препознаје и одабира на примерима здраве стилове живота *наводи последице болести заисности - наркоманија
УКУПНО		**9**	
РАЗРЕД	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**БРОЈ ЧАСОВА**	**АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА**
8. РАЗРЕД	Јединство грађе и функције као основа живота	4	Посматра, слуша, прати, описује, наводи, црта, разговара, дискутује *наводи ћелијске органеле њихове улоге у метаболизму ћелије; *дефинише појам матичне ћелије и препознаје њихов значај у медицини* дефинише појам хомеостазе; *на шеми грађе човека препознаје и именује ендокрине жлезде, њихове хормона и препознаје њихову улогу коју имају у ћелији *препознаје делове рефлексног лука *наведе особине мишићне и нервне ћелије * -наводи поделу животиња на основу температурне регулације и на типичним примерима организама
	Човек и здравље	1	Посматра, слуша, прати, описује, наводи, црта, разговара, дискутује *анализира резултате крви и урина *наводи поремећаје рада ендокриних жлезда, нервног и чулног система и симптоме болести *одговорно се односи према свом здрављу; *препознаје здраве стилове живота* * повеује промене настале у пубертету са деловањем хормона; *наводи поремећаје у раду органа и система органа изазваних нездравим начином живота; *разуме значај контрацепције и наводи контрацептивне мере и средства

РАЗРЕД	ОБЛАСТ/ТЕМА	БРОЈ ЧАСОВА	АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА
	Наслеђивање и еволуција	1	Посматра, слуша, прати, описује, наводи, црта, разговара, дискутује *препознаје поједине фазе у току развића човека, метаморфозе инсеката *наводи промене током пубертета које настају под утицајем гена *набројн теорије еволуције и основне разлике * посматра еволутивни низ врсте човек, препознаје и именује претке човека и њихове карактеристике
	Порекло и разноврсност живог света	1	Посматра, слуша, прати, описује, наводи, црта, разговара, дискутује Препознаје и наводи геолошка доба у настанку разноврсности живота * наводи организме који се јављају у појединим периодима
	Живот у екосистему	2	Посматра, слуша, прати, описује, наводи, црта, разговара, дискутује *дефинише појам екосистема и фазе у развоју екосистема *посматра и на шеми препозна поједине циклусе кружења материје у природи *наводи глобалне последице загађења животне средине. *наводи типичне екосистеме Србије и организме који их насељавају *наводи угрожене врсте Србије и факторе њиховог угрожавања
УКУПНО		**9**	

БИОЛОГИЈА- ДОДАТНА НАСТАВА

РАЗРЕД	ОБЛАСТ/ТЕМА	БРОЈ ЧАСОВА	АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА
	Порекло и рановрсност живог света	4	*објашњава значај биологије као природне науке *припрема материјале и изводи вежбе *користи прибор за рад *истражује особине живих бића *класификује жива бића на основу уочених особина

РАЗРЕД	ОБЛАСТ/ТЕМА	БРОЈ ЧАСОВА	АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА
5. РАЗРЕД			*успоставља односе између различитих особина живих бића *користи ИКТ средства *демонстрира огледима особине живих бића
	Јединство грађе и функције као основа живота	2	разликује услове живота у води и на копну *изводи закључке како услови живота у води утичу на адаптације организама *изводи закључак како услови живота на копну утичу на адаптације организама *истражује везу услова спољашње средине и особина живих бића
	Наслеђивање и еволуција	1	*прикупља податке о варијабилностима организама унутар врсте *табеларно представља, графички изводи закључке *разликује наследне особина на моделима свакодневног живота *одабира особине које се јављају под утицајем средине *обрађује податке коришћењем ИКТ и друге опреме у истраживању
	Живот у екосистему	1	*доводи у везу промене у спољашњој средини са смањењем броја врста *истражује примере позитивног и негативног утицаја човека *приказује продукте свог истраживања *дискутује о мерама заштите живих бића
	Човек и здравље	1	*идентификује облике здравог начина исхране и живота *предлаже јеловник за здрав начин исхране *процењује последице употребе дувана и енергетских пића
УКУПНО		**9**	
РАЗРЕД	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**БРОЈ ЧАСОВА**	**АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА**
6. РАЗРЕД	Јединство грађе и функције као основа живота	4	*Уочава сличности и разлике у биолошким нивоима организације једноћелијских и вишећелиских организама * уочава сличности и разлике у грађи биљне, животињске и бактеријске ћелије *стиче искуства у прављењу нативних препарата и руковању микроскопом *уочава и упоређује грађу и начин функционисања различитих представника једноћелијских организама, биљака и животиња *приказује резултата истраживања употребом ИКТ-а
	Живот у екосистему	2	*уочава разлике и сличности између основних појмова у екологији *упоређује просторне и временске организације различитих биоценоза *уочава на примерима међусобну повезаност различитих популација односима исхране *Истражује међусобну повезаност и утицај еколошких фактора на појаву особина живих бића

РАЗРЕД	ОБЛАСТ/ТЕМА	БРОЈ ЧАСОВА	АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА
	Наслеђивање и еволуција	1	*прикупља податке о варијабилностима организама унутар врсте *табеларно представља, графички изводи закључке *разликује наследне особина на моделима из различитих група живих бића *одабира особине које се јављају под утицајем средине *обрађивање података коришћењем ИКТ и друге опреме у истраживању *уочавање природне и вештачке селекције на атипичним представницима
	Порекло и разноврсност живог света	1	*уочава поступности у настанку живог света *повезује појаве одређених група живих бића са променама у спољашњој средини *идентификује положај живих бића на дрвету живота на основу сложености грађе организма * разликује појмове сличности и сродности на типичним примерима живих бића
	Човек и здравље	1	*истражује болести изазваних бактеријама и животињама *уочава значаја антибиотика, процењује последица њихове злоупотребе * стиче вештине пружања прве помоћи приликом убода, уједа, повредама коже, сунчанице и топлотног удара *процењује последица конзумирања алкохола
УКУПНО		**9**	
7. РАЗРЕД	Наслеђивање и еволуција	3	*Истражује грађу једра, ДНК и улогу гена *упоређује процесе митозе и мејозе, сличности и разлика *табеларно представља, графички изводи закључака *уочава процес размене генетичког материјала током мејозе као извора варијабилности *разликује механизме наслеђивања пола код различитих група животиња *обрађује податке коришћењем ИКТ и друге опреме у истраживању
	Јединство грађе и функције као основа живота	3	*Уочава сличности и разлике у биолошким нивоима организације једноћелијских и вишећелиских организама *уочава и упоређује грађу и начин функционисања различитих представника једноћелијских организама,гљива, биљака и животиња *приказује резултата истраживања употребом ИКТа
	Порекло и разноврсност живог света	1	*уочава значај систематике и истражује готове дихотомих кључева и израђује једноставне д. кључева * идентификује и упоређује основне групе биљака на основу сложености грађе *уочава и упоређује основние група животиња на основу сложености грађе
	Живот у екосистему	1	*упоређује типичне биома

РАЗРЕД	ОБЛАСТ/ТЕМА	БРОЈ ЧАСОВА	АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА
			*уочава особине популације (састав и структура) на атипичним примерима *анализира положај организма у оквиру мреже исхране * истражује примере адаптације различитих организама и уочава утицаје. фактора на природну селекцију *анализира стања биодиверзитета и његов значај за опстанак живота на Земљи *обрађује податке коришћењем ИКТ и друге опреме у истраживању
	Човек и здравље	1	истражује вирусе који изазивају болести *уочава значај изградње имунитет и предности вакцина * процењује последице неправилне исхране (анорексија,булимија, гојазност) и препоручује здравих стилова живота *процењује последица болести заисности - наркоманија
УКУПНО		**9**	
РАЗРЕД	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**БРОЈ ЧАСОВА**	**АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА**
8. РАЗРЕД	Јединство грађе и функције као основа живота	4	*повезује грађу ћелијских органела са њиховом улогом у метаболизму ћелије; * повезује однос површине и запремине ћелије и тела са начином обављања основних животних функција; *идентификује регулаторне механизме у одржавању хомеостазе; *илуструје примерима везу између физиолошких одговора живих бића и промена у спољашњој средини;
	Човек и здравље	1	*одговорно се односи према свом здрављу; *изражава критички став према медијским садржајима који се баве здравим стиловима живота; *повезује промене настале у пубертету са деловањем хормона; *идентификује поремећаје у раду органа и система органа изазваних нездравим начином живота
	Наслеђивање и еволуција	2	*повезује промене које се догађају организму током животног циклуса са активностима гена; * повезује промене наследног материјала са настанком нових врста путем природне селекције;
	Порекло и разноврсност живог света	1	*доводи у везу промене животних услова са еволуцијом живота на планети; *истражује давно нестале екосистеме;
	Живот у екосистему	1	*установи узрочно-последичну везу између губитака врста у екосистему и негативних последица у преносу супстанце и енергије у мрежама исхране; *критички процењује последице људских делатности у односу на расположиве ресурсе на

РАЗРЕД	ОБЛАСТ/ТЕМА	БРОЈ ЧАСОВА	АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА
			Земљи; *повезује утицај еколошких чинилаца са распоредом карактеристичних врста које насељавају простор Србије; *истражује присуство инвазивних врста у својој околини и вероватне путеве насељавања; *истражује разлоге губитка биодиверзитета на локалном подручју.
УКУПНО		**9**	

ГЕОГРАФИЈА- ДОПУНСКА НАСТАВА

РАЗРЕД	ОБЛАСТ/ТЕМА	БРОЈ ЧАСОВА	АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА
5. РАЗРЕД	Земљина кретања	3	Објасни шта је ротација Земље, наведе последице Земљине ротације Објасни шта је револуција Земље. Наведе њене последице Повеже смену дана и ноћи са ротацијом, а смену годишњих доба са револуцијом.
	Литосфера	5	Објасни појам литосфера, наведе основне делове Земљине унутрашње грађе, разликује стене према постанку, препозна основне облике рељефа, објасни утицај спољашњих и унутрашњих сила на обликовање рељефа.
	Атмосфера	3	Објасни појам атмосфере, наведе сасатав ваздуха, објасни значај атмосфере за живот на Земљи, разликује време од климе. Препозна основне временске елементе и појаве.
	Хидросфера	4	Наведе облике појављивања воде на Земљи, разликује слане и слатке воде, препозна основне делове копнених вода, објасни значај воде за живот и привреду.
	Биосфера	5	Наведе услове неопходне за живот на Земљи, разликује биљни и животињски свет, наведе појмове утицаја човека на биосферу.
УКУПНО		**18**	
РАЗРЕД	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**БРОЈ ЧАСОВА**	**АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА**
6. РАЗРЕД			
	Географска карта	6	Наведе оснвне елементе географске карте, разликује врсте географских карата, користи легенду карте, одреди стране света и пронађе објекте на карти.
	Становништво	6	Разликује природно и механичко кретање становништва, наведе основне факторе распореда становништва, разликује основне структуре становништва, објасни појам густине насељености.
	Насеља	6	Зна да објасни појам насеља, разликује сеоска и градска насеља, наведе основне функције насеља, објасни факторе који утичу на развој насеља.

РАЗРЕД	ОБЛАСТ/ТЕМА	БРОЈ ЧАСОВА	АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА
	Привреда	6	Наведе основне привредне секторе, Разликује примарну, секундарну, терцијарну делатност, објасни повезаностприродних услова и привреде.
	Држава и интеграциони процеси.	6	Објасни појам државе, наведе основне елементе државе, разликује облике државног уређења, објасни појам границе и територије.
	Географија Европе	6	Објасни појам државе, наведе основне елементе државе, разликује облике државног уређења, објасни појам границе и територије.
УКУПНО		**36**	
7. РАЗРЕД	Географске регије Европе	6	Наведе географске регије Европе, одреди њихов положај на карти, наведе државе које припадају одређеним регијама, упореди основне одлике географских регија.
	Географске регије Азије	6	Одреди њихов положај на карти, упореди основне карактеристике регија Азије.
	Географске регије Африке	8	Одреди положај на карти, препозна основне природне и друштвене карактеристике појединих регија, наведе државе.
	Геогрфске регије Америке	8	Наведе регије Америке, одреди положај на карти, наведе главне геоморфолошке целине., државе Америке.
	Географске регије Аустралије са Океанијом	8	Зна да покаже положај на карти, наброји основне групе острва и наведе их, зна на које делове целине се дели Аустралија.
УКУПНО		**36**	
РАЗРЕД	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**БРОЈ ЧАСОВА**	**АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА**
8. РАЗРЕД	Географски положај, величина и границе Србије	8	Одреди положај Србије на карти Европе и Балканском полуострву, наведе државе са којима се Србија граничи, зна које су основне геоморфолошке целине Србије.
	Физичко-географски положај Србије	6	Наведе основне природне целине Србије, користи карту Србије за идређивање природних целина
	Друштвено-географске одлике Србије	8	Наведе основне карактеристике становништва Србије, разликје градска и сеоска насеља, препознаје најважније привредне делатности, објасни повезаност становништва, насеља и привреде.
	Природна и културна баштина Србије	8	Разликује природна и културна добра, објасни значај заштите баштине, препозна најзнаћајнија заштићена подручија и културне споменике Србије.
	Географија завичаја	6	Наведе основне елементе завичаја, објасни појам завичаја опишр привреду свог завичаја.
УКУПНО		**36**	

ГЕОГРАФИЈА- ДОДАТНА НАСТАВА

РАЗРЕД	ОБЛАСТ/ТЕМА	БРОЈ ЧАСОВА	АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА
5. РАЗРЕД	Земљина кретања	8	Објасни шта су ротација и револуција, наведе време трајања оба кретања, повже земљина кретања са сменом дана и ноћи и годишњих доба.
	Литосфера	8	Објасни састав и значај литосфере, разликује егзогене и ендменске огене силе, објасни настанак појединих облика рељефа.
	Атмосфера	8	Разликује слојеве атмосфере, објасни значај озонског омотача, повеже временске прилике са процесима у атмосфери.
	Хидросфера	6	Наведе делове светског мора, објасни процес кружење воде у природи, истакне значај очувања воде.
	Биосфера	6	Наведе оснвне услове за живот на Земљи, објасни значај заштите природе.
УКУПНО		**36**	
РАЗРЕД	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**БРОЈ ЧАСОВА**	**АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА**
6. РАЗРЕД	Географске регије Европе	6	Наброј географске регије Европе, одреди њихов положај на карти, упореди сличности и разлике међу регијама.
	Географске регије Азије	8	Упореди регије Азије према природним и привредим одликама, одреди њихов положај на карти.
	Географске регије Африке	8	Проширивање знања о географким регијама Африке, развијање способности рада са географском картом
	Геогрфске регије Америке	8	
	Географске регије Аустралије са Океанијом	6	
УКУПНО		**36**	
7. РАЗРЕД			
	Географске регије Европе	6	Наброј географске регије Европе, одреди њихов положај на карти, упореди сличности и разлике међу регијама.
	Географске регије Азије	8	Упореди регије Азије према природним и привредим одликама, одреди њихов положај на карти.
	Географске регије Африке	8	Проширивање знања о географким регијама Африке, развијање способности рада са географском картом
	Геогрфске регије Америке	8	Одреди положај на карти, опише основне природне и друштвене карактеристике регије, упореди поједине регије Америке.

РАЗРЕД	ОБЛАСТ/ТЕМА	БРОЈ ЧАСОВА	АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА
	Географске регије Аустралије са Океанијом	6	Наведе основне карактеристике континента,развијања вештина рада са географском картом.
УКУПНО		**36**	

РАЗРЕД	ОБЛАСТ/ТЕМА	БРОЈ ЧАСОВА	АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА
8. РАЗРЕД			
	Географски положај, величина и границе Србије	8	Развијање вештина рада са географском картом, проширивање знања о географском положају Србије, објасни значај географског положаја Србијр.
	Физичко-географски положај Србије	8	Разумевање утицаја рељефа,клима и бода на живот људи.
	Друштвено-географске одлике Србије	8	Упознавање са националним саставом и привредним карактеристикама Србије, развијање способности анализе друштвтвено – географских одлика.,
	Природна и културна баштина Србије	6	Проширивање знања о природној и културној баштини Србије, развијање еколошке и културне свести код ученика.
	Географија завичаја	6	Користи карту завичаја у једноставној анализи простора, објасни појам завичаја.
УКУПНО		**36**	

ИСТОРИЈА- ДОПУНСКА НАСТАВА

РАЗРЕД	ОБЛАСТ/ТЕМА	БРОЈ ЧАСОВА	АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА
5. РАЗРЕД	1.Основи проучавања прошлости	1	-Повезује кључне појмове (археологија, хронологија, век) са дефиницијама. -Распоређује историјске изворе према врсти (материјални, писани, усмени). -Препознаје векове за задате године и уписује ере на ленту времена. -Разликује историјску чињеницу од легенде у кратком тексту.
	2.Праисторија	1	-Повезивање појмова (еволуција, номади, седелачки живот) са дефиницијама. -Разврстава праисторију на камено и метално доба и препознаје њихове подпериоде. -Распоређује слике оруђа и оружја према материјалу од ког су направљени (камен, бронза, гвожђе). -Разликује особине живота људи у старијем каменог добу (лов, сакупљање плодова, пећине) од млађег (земљорадња, сточарство, куће).
	3. Стари исток	2	-Повезује кључне појмове (земљорадња, фараон, хијероглифи, клинасто писмо, многобоштво) са дефиницијама.

РАЗРЕД	ОБЛАСТ/ТЕМА	БРОЈ ЧАСОВА	АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА
			-Проналази и показује на географској карти долине великих река (Нил, Еуфрат, Тигар) где су настале прве цивилизације. -Разврстава материјалне и писане изворе Старог истока (нпр. пирамиде, Хамурабијев законик, папирус). • -Уписује на ленту времена периоде настанка најважнијих држава Старог истока и одређује им век/миленијум.
	4. Античка Грчка	2	-Повезује кључне појмове (полис, колонизација, аристократија, демократија, остракизам) са дефиницијама. -Проналази на карти Балканско полуострво, Егејско море, Крит, Спарта, Атину и правце грчке колонизације. -Препознаје најважније личности (нпр. Александар Македонски, Перикле, Хомер) на основу кратких описа. • -Уписује на ленту времена године одржавања првих Олимпијских игара (776. п.н.е.) и Грчко-персијских ратова.
	5. Антички Рим	3	-Повезује кључне појмове (патрицији, плебејци, република, царство, сенат, гладијатори) са дефиницијама. -Проналази на карти Апенинско полуострво, Средоземно море, град Рим и границе Римског царства на врхунцу моћи. -Разврстава и хронолошки ређа три главна периода римске историје (доба краљева, република, царство). -Лоцира на ленти времена годину оснивања Рима (753. п.н.е.) и падови Западног римског царства (476. н.е.).
УКУПНО		**9**	
РАЗРЕД	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**БРОЈ ЧАСОВА**	**АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА**
6. РАЗРЕД	1. Основи проучавања прошлости	1	-Повезује кључне појмове (средњи век, феудализам, феуд, сталежи, вазал, сениор, кмет) са одговарајућим дефиницијама. -Препознаје временске границе средњег века (од пада Западног римског царства 476. године до пада Цариграда 1453. или открића Америке 1492. године). -Препознаје и распоређује изворе за средњи век (нпр. повеље, хронике, манастири, новац) према врсти. -Вежба претварање година у векове и одређује ком веку припадају кључни средњовековни догађаји.
	2. Европа, Средоземље и српске	2	-Повезује кључне појмове (Велика сеоба народа, Византија, ислам, крштење, црква…) са дефиницијама.

РАЗРЕД	ОБЛАСТ/ТЕМА	БРОЈ ЧАСОВА	АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА
	земље у раном средњем веку		-Проналази на карти правце досељавања Словена, територију Византијског царства и најстарије српске области (Рашка, Босна, Дукља). -Препознаје владаре и личности раног средњег века (нпр. цар Јустинијан, кнез Властимир, кнез Часлав, кнез Јован Владимир) на основу кратких описа или слике. • -Лоцира на ленти времена досељавање Словена (VII век) и периоде владавине првих српских кнежева.
	3. Европа, Средоземље и српске земље у позном средњем веку	3	-Повезује кључне појмове (крсташки ратови, сталешка монархија, деспотовина, властела, зависни сељаци, себри...) са дефиницијама. -Проналази на карти границе српске државе у доба Немањића (царство Душана Силног) и правце ширења Османског царства. -Препознаје кључне личности (Стефан Немања, Свети Сава, Стефан Првовенчани, цар Душан, кнез Лазар, деспот Стефан Лазаревић...) на основу краћег текста или слике. • -Ређа хронолошки и уписује на ленту времена кључне битке (Маричка 1371, Косовска 1389) и пад Српске деспотовине (1459)...
	4. Европа, свет и српске земље у раном новом веку (Прединдустријско доба)	3	-Повезује кључне појмове (хуманизам, ренесанса, реформација, велика географска открића, апсолутна монархија, раја) са дефиницијама. -Проналази на карти Нови свет (Америку), прекоокеанске путеве открића и границе Османског и Хабзбуршког царства на Балкану. -Препознаје знамените личности (нпр. Христофор Колумбо, Леонардо да Винчи, Мартин Лутер, Сулејман Величанствени, Патријарх Макарије Соколовић) на основу кратких описа или слике. • -Уписује на ленту времена кључне године: 1492. (откриће Америке), 1517. (почетак реформације) и 1557. (обнова Пећке патријаршије).
УКУПНО		**9**	
7. РАЗРЕД	1.Основи проучавања прошлости	1	-Повезује кључне термине (нови век, индустријска револуција, грађанско друштво, национални покрет, колонијализам) са дефиницијама. -Препознаје временске оквире новог века (од краја XV века до краја Првог светског рата 1918. године). -Препознаје изворе специфичне за нови век (нпр. штампане новине, фабрички прогласи, фотографије, устави) и разврстава их према врсти. • -Лоцира кључне нововековне прекретнице на ленти времена и вежба претварање година у векове (за XVIII, XIX и XX век).
	2.Европа, свет, српске државе и народ на почетку индустријског доба (до средине 19.века)	3	-Повезује кључне термине (индустријализација, капитализам, устанак, аутономија, устав, буна) са дефиницијама. -Проналази на карти територију Србије у време Првог српског устанка, Београдски

РАЗРЕД	ОБЛАСТ/ТЕМА	БРОЈ ЧАСОВА	АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА
			пашалук и границе Кнежевине Србије након Хатишерифа. -Препознаје вође устанака и владаре (Карађорђе, Милош Обреновић, Наполеон, Доситеј Обрадовић, Вук Караџић) на основу кратких описа. • -Ређа хронолошки и уписује на ленту времена године почетка Првог (1804) и Другог српског устанка (1815) и Сретењског устава (1835).
	3.Европа, свет, српске државе и народ у другој половини 19.века	3	-Повезује кључне термине (колоније, империјализам, независност, краљевина, модернизација, странке) са дефиницијама. -Проналази на карти нове границе Кнежевине/Краљевине Србије и Црне Горе након Берлинског конгреса, као и територију уједињене Немачке и Италије. -Препознаје владаре и кључне личности (кнез/краљ Милан Обреновић, краљ Никола Петровић, Ото фон Бизмарк) на основу кратког текста или слике. -Лоцира на ленти времена Српско-турске ратове и Берлински конгрес (1878), као и проглашење Србије за краљевину (1882).
	4.Европа, свет, српске државе и народ на почетку 20.века	2	-Повезује кључне термине (анексија, војни савези, Антанта, Централне силе, ултиматум, мобилизација, албанска голгота) са дефиницијама. -Проналази на карти нове границе Србије након Балканских ратова (Стара Србија и Македонија) и главне правце повлачења и фронтове у Првом светском рату. -Препознаје знамените личности (краљ Петар I Карађорђевић, престолонаследник Александар, Никола Пашић, војвода Радомир Путник, Гаврило Принцип) на основу кратких описа или слике. -Лоцира на ленти времена кључне године: Мајски преврат (1903), Анексиону кризу (1908), Балканске ратове (1912–1913) и почетак и крај Првог светског рата (1914–1918).
УКУПНО		**9**	
РАЗРЕД	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**БРОЈ ЧАСОВА**	**АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА**
8. РАЗРЕД	1. Основи проучавања прошлости	1	-Повезује кључне појмове (савремено доба, хладни рат, глобализација, тоталитаризам, диктатура, демократизација) са дефиницијама. -Препознаје временске оквире савременог доба (од завршетка Првог светског рата 1918. године до данас). -Препознаје изворе специфичне за 20. и 21. век (нпр. аудио и видео записи, интернет портали, мемоари, службена документација) и разврстава их према врсти. -Лоцира главне прекретнице 20. века на ленти времена и вежба претварање година у деценије и векове.
	2..Европа, свет и српски народ у југословенској држави у периоду између два светска рата	1	-Повезује кључне појмове (Краљевина СХС, Версајски систем, фашизам, нацизам, шестојануарска диктатура, Велика економска криза) са дефиницијама. -Проналази на карти нове границе Европе после Првог светског рата, територију

РАЗРЕД	ОБЛАСТ/ТЕМА	БРОЈ ЧАСОВА	АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА
			Краљевине СХС/Југославије и њену поделу на девет бановина. -Препознаје кључне политичке и историјске личности (краљ Александар I Карађорђевић, Никола Пашић, Стјепан Радић, Бенито Мусолини, Адолф Хитлер) на основу кратких описа или слике. -Смешта на ленту времена кључне датуме: проглашење Краљевине СХС (1. децембар 1918), увођење диктатуре (1929) и Марсејски атентат (1934).
	3. Други светски рат	2	-Повезује кључне појмове (Тројни пакт, колаборација, покрет отпора, Холокауст, геноцид, Савезници) са дефиницијама. -Препознаје на карти поделу Југославије на окупационе зоне (1941) и лоцира територије НДХ, окупиране Србије, као и главна ратишта у свету. -Препознаје кључне вође и војсковође (Драгољуб Михаиловић, Јосип Броз Тито, Милан Недић, Винстон Черчил, Јосиф Стаљин) на основу кратких описа или слике. • -Ређа хронолошки и уписује на ленту времена кључне догађаје: Напад на Југославију (6. април 1941), устанак у Србији (јул 1941) и капитулацију Немачке (9. мај 1945).
	4. Свет, Европа и српски народ у југословенској држави у периоду Хладног рата	2	-Повезује кључне термине (Хладни рат, гвоздена завеса, Покрет несврстаних, социјализам/комунизам, самоуправљање, федерација) са дефиницијама. -Проналази на карти блоковску поделу Европе (НАТО и Варшавски пакт) и шест република и две покрајине које су чиниле СФР Југославију. -Препознаје важне актере тог доба (Јосип Броз Тито, Никита Хрушчов, Џон Кенеди) на основу кратких историјских белешки. -Уписује на ленту времена преломне године: сукоб са Информбироом (1948), оснивање Покрета несврстаних у Београду (1961) и доношење последњег Устава СФРЈ (1974).
	5. Свет, Европа, српска држава и народ у савременим процесима	3	-Повезује кључне појмове (пад Берлинског зида, евроинтеграције, транзиција, распад СФРЈ, НАТО агресија, избеглице) са дефиницијама. -Препознаје на карти границе нових држава насталих на простору бивше Југославије и границе Републике Србије. -Препознаје кључне актере савремене српске историје (Слободан Милошевић, Зоран Ђинђић, Патријарх Павле) на основу кратког текста или слике. -Лоцира на ленти времена преломне године: почетак распада СФРЈ (1991), Дејтонски споразум (1995), НАТО бомбардовање (1999) и демократске промене у Србији (5. октобар 2000).
УКУПНО		**9**	

ИСТОРИЈА- ДОДАТНА НАСТАВА

РАЗРЕД	ОБЛАСТ/ТЕМА	БРОЈ ЧАСОВА	АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА
5. РАЗРЕД	1.Основи проучавања прошлости	1	-Упоређује два различита историјска извора и преиспитује њихову поузданост. -Израчунава временски размак између догађаја из старе и нове ере. -Објашњава значај и разлику између музеја, архива и библиотека. -Пише кратку причу о прошлости на основу једног породичног предмета.
	2 .Праисторија	1	-Анализа изворе (нпр. пећинско сликарство у Алтамири) о животу праисторијског човека . -Развија критичко мишљење (откриће ватре и појава земљорадње и њихов утицај на живот праисторијског човека). -Описује најважније локалитете у Србији (Лепенски Вир и Винча) и истражује њихов значај за светску културу. -Прати развој заната и металургије и објашњава како је вишак производа довео до појаве трговине и прве друштвене неједнакости.
	3. Стари исток	2	-Анализира делове Хамурабијевог законика и закључује какав је био друштвени положај различитих друштвених слојева у Вавилону. -Упоређује разлике у писању и материјалима Старог истока (клинасто писмо на глини, хијероглифи на папирусу, феничански алфабет). -Објашњава везу између природно-географских одлика (поплаве река) и потребе за јаком државном организацијом и изградњом канала. -Истражује и издваја најважнија научна и културна достигнућа држава Старог истока која се користе и данас (нпр. календар, точак, азбука).
	4. Античка Грчка	3	-Упоређује друштвено уређење, начин живота и васпитање деце у Атини и Спарти. -Анализира делове Перикловог говора о демократији или одломке из Илијаде и Одисеје као историјске изворе. -Објашњава узроке и последице сукоба између Грка и Персијанаца, као и значај Пелопонеског рата за слабљење полиса. -Истражује утицај грчке митологије, филозофије, позоришта и архитектуре на савремену европску цивилизацију.
	5. Антички Рим	2	-Упоређује друштвено и државно уређење Римске републике са уређењем Римског царства. -Анализира делове Закона дванаест таблица или текстове римских писаца о устанку Спартака и положају робова. -Објашњава узроке појаве хришћанства, разлоге за прогон хришћана, а потом и значај Миланског едикта (313. године).

РАЗРЕД	ОБЛАСТ/ТЕМА	БРОЈ ЧАСОВА	АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА
			• -Истражује римско наслеђе на тлу Србије (нпр. Сирмијум, Феликс Ромулијана, Виминацијум) и цареве рођене на овим просторима.
УКУПНО		**9**	
РАЗРЕД	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**БРОЈ ЧАСОВА**	**АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА**
6. РАЗРЕД	1. Основи проучавања прошлости	1	-Анализира одломке из средњовековних повеља или закона (нпр. Душанов законик) и извлачи закључке о животу људи. -Упоређује карактеристике средњовековних писаних извора са античким и преиспитује њихову објективност. -Разликује научну средину од популарних митова и предрасуда о средњем веку као "мрачном добу". • -Истражује значај помоћних историјских наука (дипломатика, хералдика, нумизматика) за проучавање средњег века.
	2. Европа, Средоземље и српске земље у раном средњем веку	2	-Анализира одломке из дела цара Константина VII Порфирогенита „О управљању царством“ као главног извора за рану историју Срба. -Упоређује карактеристике западног хришћанства (Рим) и источног хришћанства (Цариград) и објашњава узроке Великог раскола (1054. године). -Објашњава политички и културни значај мисије Свете браће Ћирила и Методија за описмењавање и покрштавање Словена. • -Истражује утицај Византије на друштво, културу и веру раних српских држава и Словена на Балкану.
	3. Европа, Средоземље и српске земље у позном средњем веку	3	-Анализира делове Душановог законика и доноси закључке о средњовековном српском друштву, правосуђу и сталежима. -Упоређује карактеристике унутрашњег уређења и привредног развоја Србије у доба процвата (деспот Стефан) са кризом у западној Европи (Стогодишњи рат, Црна смрт). -Објашњава узроке и последице слабљења Српског царства након смрти цара Душана и успона великашких породица. • -Истражује утицај и специфичности српске средњовековне архитектуре (Рашка и Моравска школа) и значај задужбинарства.
	4. Европа, свет и српске земље у раном новом веку (Прединдустријско доба)	3	-Анализира одломке из записа страних путописаца о положају Срба под османском влашћу или делове докумената из доба реформације. -Упоређује географске карте пре и после Великих географских открића и објашњава како је пронађен Нови свет променио светску трговину и исхрану (појава нових култура). -Објашњава како су хуманизам, ренесанса и штампарска преса променили поглед на

РАЗРЕД	ОБЛАСТ/ТЕМА	БРОЈ ЧАСОВА	АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА
			свет, критику цркве и развој науке у односу на средњи век. • -Истражује улогу обновљене Пећке патријаршије (1557) у очувању националног и верског идентитета Срба под турском влашћу.
УКУПНО		**9**	
7. РАЗРЕД	1.Основи проучавања прошлости	1	-Анализира одломке из првих нововековних новина, прогласа или декларација и препознаје идеје тог времена. -Упоређује вредност и поузданост штампаних писаних извора са аудио-визуелним изворима (појава фотографије и филма крајем новог века). -Објашњава како су проналазак штампарске пресе и масовно описмењавање становништва убрзали ширење нових политичких идеја. • -Истражује значај статистике, демографије и картографије као нових научних дисциплина које су унапредиле проучавање модерне историје.
	2.Европа, свет, српске државе и народ на почетку индустријског доба (до средине 19.века)	3	-Анализира одломке из Хатишерифа (1830. или 1833) или Начертанија Илије Гарашанина и изводи закључке о државном развоју Србије. -Упоређује војни и дипломатски метод борбе за ослобођење и изградњу државе кроз анализу владавине Карађорђа и кнеза Милоша. -Објашњава како су изум парне машине и Прва индустријска револуција променили привреду, изглед градова и свакодневни живот људи. -Истражује друштвене и политичке одјеке Револуције 1848. године („Пролеће народа“) на простору Хабзбуршке монархије и њен утицај на Србе у Војводини.
	3.Европа, свет, српске државе и народ у другој половини 19.века	3	-Анализира одредбе Берлинског уговора (1878) које се односе на Србију и Црну Гору и доноси закључке о значају стицања пуне независности. -Упоређује друштвено-политичке програме првих званичних политичких странака у Србији (Радикална, Напредна, Либерална) основаних почетком 1880-их. -Објашњава друштвене последице Друге индустријске револуције и анализира отпоре модернизацији у српском традиционалном друштву (нпр. Тимочка буна). -Истражује развој просвете, културе и науке у Србији крајем 19. века, издвајајући допринос научника попут Михајла Пупина или Николе Тесле.
	4.Европа, свет, српске државе и народ на почетку 20.века	2	-Анализира одломке из Јулског ултиматума Аустроугарске Србији (1914) или делове Нишке декларације и доноси закључке о ратним циљевима. -Упоређује узроке, повод и карактер Балканских ратова са узроцима и поводом избијања Првог светског рата. -Објашњава феномен „Златно доба Србије“ кроз јачање парламентарне демократије, културног и научног успона Србије почетком 20. века, упркос великим економским притисцима (нпр. Царински рат). -Истражује стратешки значај и ток великих српских победа 1914. године (Церска и

РАЗРЕД	ОБЛАСТ/ТЕМА	БРОЈ ЧАСОВА	АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА
			Колубарска битка) и допринос српских војвода војној науци.
УКУПНО		**9**	
РАЗРЕД	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**БРОЈ ЧАСОВА**	**АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА**
	1. Основи проучавања прошлости	1	-Анализира одломке из говора водећих личности 20. века (нпр. Черчил, Рузвелт, Тито) или медијске извештаје и уочава елементе пропаганде. -Упоређује објективност и поузданост традиционалних писаних извора (документа) у односу на дигиталне и мултимедијалне изворе савременог доба. -Објашњава феномен „цензуре" и контроле медија у тоталитарним режимима 20. века и како то утиче на стварање историјских извора. -Истражује концепт умене историје (интервјуисање сведока времена) као методе за проучавање локалне или породичне историје 20. века.
8. РАЗРЕД	2.Европа, свет и српски народ у југословенској држави у периоду између два светска рата	1	-Анализира одломке из Видовданског (1921) или Септембарског устава (1931) и доноси закључке о променама у државном уређењу Југославије. -Упоређује карактеристике демократских система са тоталитарним идеологијама (фашизам, нацизам, стаљинизам) које се јављају у Европи између два рата. -Објашњава узроке дубоке политичке кризе у Краљевини СХС/Југославији (сукоб централизма и федерализма) и анализира покушај њеног решавања кроз Споразум Цветковић-Мачек (1939). -Истражује економске, друштвене и културне прилике у Југославији између два рата, са посебним освртом на развој грађанске културе, појаву радија, биоскопа и положај села.
	3. Други светски рат	2	-Анализира одломке из немачких наредби (нпр. „сто за једног"), прогласа супротстављених покрета отпора или одлука АВНОЈ-а. -Упоређује циљеве, друштвену основу, војну тактику и изворе легитимитета два покрета отпора у Југославији (Равногорски/четнички и Партизански/народноослободилачки). -Анализира узроке, размере и последице страдања цивилног становништва у Југославији, са посебним освртом на геноцид над Србима, Јеврејима и Ромима у НДХ (логор Јасеновац) и масовна стрељања у Србији (Крагујевац, Краљево). • -Истражује војни и дипломатски значај великих савезничких конференција (Техеран, Јалта, Потсдам) за промену међународног положаја Југославије и исходиште рата.
	4. Свет, Европа и српски народ у југословенској држави у периоду Хладног рата	2	-Анализира одломке из резолуције Информбироа и одговора КПЈ, или делове Устава из 1974. године, изводећи закључке о унутрашњој и спољној политици земље. -Упоређује карактеристике југословенског социјалистичког модела (самоуправљање, отворене границе) са крутим совјетским типом социјализма у источном блоку. -Објашњава специфичан међународни положај Југославије током Хладног рата и

РАЗРЕД	ОБЛАСТ/ТЕМА	БРОЈ ЧАСОВА	АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА
			балансирање између Истока и Запада кроз улогу у Покрету несврстаних. -Истражује феномен југословенске популарне културе (појава рокенрола, домаћи филм, потрошачко друштво, „фића") као спој западних утицаја и социјалистичког уређења.
	5. Свет, Европа, српска држава и народ у савременим процесима	3	-Анализира делове Кумановског споразума или Резолуције 1244 Савета безбедности УН и изводи закључке о њиховим последицама по Србију. -Упоређује друштвено-економску ситуацију у Србији током деведесетих година (санкције, хиперинфлација) са процесом транзиције и стабилизације након 2000. године. -Објашњава како је рушење Берлинског зида (1989) потпуно променило геополитичку слику Европе, означило крај Хладног рата и утицало на југословенску кризу. -Истражује улогу савремених медија и интернета у ширењу информација, те на примеру недавних локалних догађаја објашњава како се стварају историјски извори у 21. веку.
УКУПНО		**9**	

ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА- ДОПУНСКА НАСТАВА

РАЗРЕД	ОБЛАСТ/ТЕМА	БРОЈ ЧАСОВА	АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА
5. РАЗРЕД	Животно и радно окружење	3	Упознавање са природним и вештачким материјалима из свакодневног живота, усвајање појмова ресурси, извори енергије
	Саобраћај	3	Препознавање саобраћајних знакова кроз игру меморије,симулација безбедног преласка преко улице, израда макета раскрснице...
	Техничка и дигитална писменост	3	Цртање једноставних линија и геометријских облика, вежбе коришћења лењира и троугла Цртање једноставне скице учионице
	Ресурси и производња	4	Препознавање материјала из свакодневног живота, разврставање предмета према материјалу израде
	Конструкторско моделовање	5	Израда макета, модела и предмета од обрађених материјала, вежбање правилног држања и безбедне употребе маказа, лењира, скалпела
УКУПНО		**18**	
РАЗРЕД	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**БРОЈ ЧАСОВА**	**АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА**
	Животно и радно окружење	3	Разликовање грађевинских материјала према пореклу и према намени
	Саобраћај	3	Саобраћајни објекти нискоградње, препознабвање саобраћајних објеката и повезивање са врстом саобраћаја
	Техничка и дигитална писменост	3	Цртање котираних предмета, вежбање размере, рад у једноставним програмима за цртање
	Ресурси и производња	4	Разврставање извора енергије, повезивање обновљивих и необновљивих извора са

РАЗРЕД	ОБЛАСТ/ТЕМА	БРОЈ ЧАСОВА	АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА
			грађевинарством,начим градње
6. РАЗРЕД	Конструкторско моделовање	5	Обликовање материјала, склапање делова из конструкторског комплета, употреба и правилно руковање адекватним алатима
УКУПНО		18	
7. РАЗРЕД	Животно и радно окружење	3	Одрживи развој, утицај технолошког развоја на животну средину
	Саобраћај	3	Препознавање машина унутрашњег и спољашњег транспорта, њихована намена, делови и радни органи
	Техничка и дигитална писменост	3	Упознавање са функцијом и правилном употребом ручних алата и мерних инструмената
	Ресурси и производња	4	Врсте материјала у машинству, Чисти метали и легуре, својства материјала
	Конструкторско моделовање	5	Израда и демонстрација једноставних аутоматизованих система
УКУПНО		18	
РАЗРЕД	ОБЛАСТ/ТЕМА	БРОЈ ЧАСОВА	АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА
8. РАЗРЕД	Животно и радно окружење	3	Мехатроника, електроника, рачунарство и механика
	Саобраћај	3	Електрична и хибридна возила, предности и недостаци у односу на моторна возила са СУС мотором
	Техничка и дигитална писменост	3	Цртање једнополних и вишеполних шема електричног/струјног кола
	Ресурси и производња	4	Уштеда енергије у домаћинству, праћење потрошње ел. ен. Код куће
	Конструкторско моделовање	5	Састављање једноставних струјних кола, проналажење кварова на струјном колу
УКУПНО		18	

ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА- ДОДАТНА НАСТАВА

РАЗРЕД	ОБЛАСТ/ТЕМА	БРОЈ ЧАСОВА	АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА
	Животно и радно окружење	3	Истраживање занимања у локалној заједници, фотографисање примера техникеу школи и кући, презентације и панои како су људи некада радили у односу на данас, прављење мапе радних простора у школи
	Саобраћај	3	Израда макета раскрснице, дизајнирање нових саобраћајних знакова, симулација саобраћајних ситуација

РАЗРЕД	ОБЛАСТ/ТЕМА	БРОЈ ЧАСОВА	АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА
5. РАЗРЕД	Техничка и дигитална писменост	3	Цртање сложенијих техничких цртежа, коришћење једноставног програма за ТЦ, вежбање котирања и преношење мера са ТЦ на материјал
	Ресурси и производња	4	Разврставање природних и вештачких материјала, експерименти са особинама материјала, израда предмета од рециклираног материјала...
	Конструкторско моделовање	5	Израда моста од картона, прављење модела различитих облика и намена од картона читајући ТЦ, конструкције од штапића и сламчица, кројење, сечење и завршна обрада шперплоче и еко коже
УКУПНО		**18**	
РАЗРЕД	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**БРОЈ ЧАСОВА**	**АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА**
6. РАЗРЕД	Животно и радно окружење	3	Истраживање технике и грађевинарства кроз историју, израда временске линије техничких и грађевинских отткрића и напретка
	Саобраћај	3	Израда предлога за безбеднији саобраћај у близини школе, саобраћајни објекти за сваку врсту саобраћаја и њихова намена
	Техничка и дигитална писменост	3	Рад упрограму за ТЦ, израда једноставних 3Д модела, кортирање вертикалног и хоризонталног пресека објекта
	Ресурси и производња	4	Техничка средства у грађевинарству и пољопривреди, како користити обновљиве изворе енергије у грађевинарству и пољопривреди
	Конструкторско моделовање	5	Модели кућа, саобраћајних објеката грађевинских и пољопривредних машина
УКУПНО		**18**	
7. РАЗРЕД	Животно и радно окружење	3	Истраживање о савременим технологијама и њихов утицај на животну средину
	Саобраћај	3	Упознавање са машинама за унутрашњи и спољашњи транспорт као и производним машинама, њиховој улози и начину на који замењују људски рад
	Техничка и дигитална писменост	3	Израда сложенијих машинских техничких цртежа, попречни пресеци, котирање машинских и радиоичких цртежа
	Ресурси и производња	4	Метали и легуре у машинству, својства материјала, рециклажа електронског отпада, израда плана енергетске штедње
	Конструкторско моделовање	5	Конструкција покретних механизама, функционална макета
УКУПНО		**18**	
РАЗРЕД	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**БРОЈ ЧАСОВА**	**АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА**
	Животно и радно окружење	3	Истраживања занимања будућности, дискусија о утицају АЛ на рад и живот људи

РАЗРЕД	ОБЛАСТ/ТЕМА	БРОЈ ЧАСОВА	АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА
8. РАЗРЕД	Саобраћај	3	Анализа паметних саобраћајних система, електрична и хибридна возила, екологија и саобраћај
	Техничка и дигитална писменост	3	Израда сложених дигиталних презентација, основе програмирања једоставног уређаја, електронске шеме кућних апарата
	Ресурси и производња	4	Обновљиви и необновљи извори енергеје у производњи електричне енергије, трансформација електричне енерије
	Конструкторско моделовање	5	Израда функционалних прототипа, пројектовање аутоматизованог система коришћењем материјала миз конструкторског комплета
УКУПНО		**18**	

ИНФОРМАТИКА- ДОДАТНА НАСТАВА

РАЗРЕД	ОБЛАСТ/ТЕМА	БРОЈ ЧАСОВА	АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА
5. РАЗРЕД	Рад са текстом – унос и едитовање текста	3	креира, уређује и структурира дигиталне садржаје
	Рад са звучним и видео записом	3	самостално снима и врши основну обраду аудио и видео записа;
	Креирање онлајн упитника	2	прикупља податке путем онлајн упитника;
	Програмски језик Скреч	8	креира програм у пр ограмском језику Скреч; проналази и отклања грешке у програму
УКУПНО		**16**	
РАЗРЕД	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**БРОЈ ЧАСОВА**	**АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА**
6. РАЗРЕД	Израда презентација	3	креира, уређује и структурира дигиталне садржаје
	Рад са звучним и видео записом	3	самостално снима и врши основну обраду аудио и видео записа;
	Креирање интерактивних садржаја	2	прикупља податке путем онлајн панела;
	Текстуални програмски језик Пајтон	8	креира програм у текстуалном програмском језику; проналази и отклања грешке у програму
УКУПНО		**16**	
	Microsoft office	3	креира, уређује и структурира дигиталне садржаје

РАЗРЕД	ОБЛАСТ/ТЕМА	БРОЈ ЧАСОВА	АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА
7. РАЗРЕД			
	Рад са звучним и видео записом	3	самостално снима и врши основну обраду аудио и видео записа;
	Креирање онлајн упитника	2	прикупља податке путем онлајн упитника;
	Програмски језик Pygame	8	креира програм у текстуалном програмском језику; проналази и отклања грешке у програму
УКУПНО		**16**	
РАЗРЕД	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**БРОЈ ЧАСОВА**	**АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА**
8. РАЗРЕД	Microsoft office	3	креира, уређује и структурира дигиталне садржаје
	Рад са звучним и видео записом	3	самостално снима и врши основну обраду аудио и видео записа;
	Креирање онлајн упитника	2	прикупља податке путем онлајн упитника;
	Текстуални програмски језик Jupiter	8	креира програм у текстуалном програмском језику; проналази и отклања грешке у програму
УКУПНО		**16**	

ХЕМИЈА- ДОПУНСКА НАСТАВА

РАЗРЕД	ОБЛАСТ/ТЕМА	БРОЈ ЧАСОВА	АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА
7. РАЗРЕД	Хемијска лабораторија	3	Посматра супстанце, изводи закључке, ради огледе, прави и раздваја смеше, испитује физичке и хемијске промене, рукује лабораторијским прибором
	Структура супстанце, атом и хемијска веза	4	Црта модел атома, користи ПСЕ, саставља формуле помоћу валенце, препознаје тип хемијске везе, прави моделе молекула
	Хомогене и хетерогене смеше	4	Прави растворе, разликује врсте смеша, одређује растварач и растворену супстанцу, ради једноставна израчунавања
	Хемијске реакције и израчунавања	4	Повезује знања, пише и изједначава хемијске једначине, решава задатке и рачунске примере
	Водоник, кисеоник, њихова једињења и соли	3	Пише формуле оксида, одређује пХ вредност, разликује киселине и базе, користи лакмус папир
УКУПНО		**18**	

РАЗРЕД	ОБЛАСТ/ТЕМА	БРОЈ ЧАСОВА	АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА
РАЗРЕД	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**БРОЈ ЧАСОВА**	**АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА**
8. РАЗРЕД	Метали, оксиди метала и хидроксиди	2	Пише формуле и једначине реакција, препознаје метале и њихова својства, повезује својства и примену
	Неметали, оксиди неметала и киселине	2	Препознаје неметале, пише формуле оксида и киселина, наводи физичка и хемијска својства
	Соли	3	Пише формуле соли, објашњава електролитичку дисоцијацију, пише једначине реакција добијања соли
	Угљоводоници	4	Пише структурне формуле, склапа моделе молекула, наводи својства угљоводоника и хемијске реакције
	Органска једињења са кисеоником	3	Препознаје функционалне групе, пише структурне формуле, повезује својства и примену Биолошки важна органска једињења
	Биолошки важна органска једињења	3	Препознаје биолошка једињења, објашњава својства масти, уља, протеина и витамина
	Хемија животне средине	1	Анализира утицај човека на животну средину, наводи штетне супстанце и значај хемије
УКУПНО		**18**	

ХЕМИЈА- ДОДАТНА НАСТАВА

РАЗРЕД	ОБЛАСТ/ТЕМА	БРОЈ ЧАСОВА	АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА
7. РАЗРЕД	Хемија као експериментална наука и хемија у свету око нас	1	Мерење масе, запремине и температуре; бележење резултата; цртање графика; приказивање резултата табеларно и графички; очитавање вредности са графикона
	Хемијска лабораторија	2	Посматрање и бележење; овладавање лабораторијским техникама; дискусија о резултатима огледа; постављање хипотеза; израда паноа; извођење закључака
	Структура супстанце, атом и хемијска веза	4	Израда модела молекула; повезивање својстава и хемијске везе; израда мапа појмова; шематско приказивање једињења; анализа кристалне решетке
	Хомогене и хетерогене смеше	4	Посматрање и бележење; презентације о растворима; решавање задатака; израда мапа појмова; експериментална проверавања; анализа табела
	Хемијске реакције и израчунавања	4	Решавање стехиометријских задатака; писање једначина; анализа рачунских задатака; презентације о реакцијама у свакодневном животу

РАЗРЕД	ОБЛАСТ/ТЕМА	БРОЈ ЧАСОВА	АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА
	Водоник, кисеоник и њихова једињења, соли	3	Дискусија и бележење; израда паноа и презентација; истраживање еутрофикације; извођење огледа добијања соли
РАЗРЕД	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**БРОЈ ЧАСОВА**	**АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА**
8. РАЗРЕД	Метали, оксиди метала и хидроксиди (базе)	2	Планирање и извођење огледа; бележење резултата; решавање задатака; израда презентација и паноа; извођење доказних реакција
	Неметали, оксиди неметала и киселине	2	Извођење огледа; израда извештаја; решавање задатака; претраживање литературе; писање есеја
	Соли	2	Писање једначина дисоцијације; решавање задатака; анализа формула соли; истраживање при дискусија
	Угљоводоници	4	Извођење огледа; решавање задатака; истраживање угљоводоника; анализа утицаја на животну средину
	Органска једињења са кисеоником	3	Посматрање огледа; анализа резултата; решавање задатака; извођење доказних реакција
	Биолошки важна једињења	3	Претраживање литературе; извођење експеримената; анализа декларација и састава меда
	Хемија животне средине	3	Претраживање литературе; анализа података
УКУПНО		**18**	

ФИЗИКА- ДОПУНСКА НАСТАВА

РАЗРЕД	ОБЛАСТ/ТЕМА	БРОЈ ЧАСОВА	АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА
6. РАЗРЕД	Увод у физику	1	Разговор о томе шта физика проучава, уз примере из свакодневног живота; Игра „пронађи физику“ – ученици описују где у свакодневним ситуацијама примећују физичке појаве.
	Кретање	4	Разликовање праволинијског и криволинијског кретања кроз примере; Разликовање равномерног и променљивог кретања кроз примере; Утврђивање трајања кретања, мерење пређеног пута и одређивање брзине кретања помоћу измерених вредности времена и пута.
	Сила	6	Рад са динамометром – мерење силе вуче. Упоређивање зависности деформације еластичне опруге од силе која делује на опругу (тежина тегова)

РАЗРЕД	ОБЛАСТ/ТЕМА	БРОЈ ЧАСОВА	АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА
	Мерење	11	Практично мерење дужине, масе и времена различитим инструментима.Поређење резултата мерења и дискусија о грешкама.Задатак: ученици сами осмишљавају поступак мерења неког предмета.
	Маса и густина	8	Мерење масе предмета на ваги. Израчунавање густине тела помоћу формуле $\rho=m/V$. Експеримент: поређење густине воде и уља – шта плута, а шта тоне.
	Притисак	6	Експеримент са балоном: како се притисак ваздуха манифестује. Практичан задатак: зашто нож са оштрим сечивом лакше сече. Демонстрација притиска течности – мерење притиска на различитим дубинама.
УКУПНО		**36**	
7. РАЗРЕД	Сила и кретање	12	Демонстрација првог Њутновог закона кроз пример кретања кугле на глаткој површини. Експеримент са колицима: како сила утиче на убрзање (други Њутнов закон). Задатак: израчунавање убрзања за различите масе и силе.
	Кретање под утицајем Земљине теже	7	Поређење пада различитих предмета (папир, кључ, лоптица) – утицај отпора ваздуха. Поређење пада предмета различитих маса, али истих облика и димензија – исто убрзање за све предмете. Практично мерење времена пада предмета са одређене висине. Израчунавање брзине и пута на основу формула за равномерно убрзано кретање.
	Равнотежа тела	6	Експеримент са лењиром и теговима – услови равнотеже. Практичан задатак: проналажење тежишта различитих предмета. Демонстрација стабилне и нестабилне равнотеже кроз примере (столица, играчка).
	Механички рад и енергија	6	Изучавање: да ли тело може да врши рад када нема енергију? Израчунавање рада при подизању терета. Експеримент: мерење рада при вучи предмета по поду. Уочавање односа енергије и рада и различитих облика енергије. Разговор о претварању енергије – примери из свакодневног живота (електрична у механичку, механичка у топлотну).
	Топлотне појаве	5	Мерење температуре воде током загревања и хлађења. Експеримент: пренос топлоте кроз различите материјале (метал, дрво, пластика). Практичан задатак: објашњење зашто се метална кашика брже загрева од дрвене.
УКУПНО		**36**	

РАЗРЕД	ОБЛАСТ/ТЕМА	БРОЈ ЧАСОВА	АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА
РАЗРЕД	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**БРОЈ ЧАСОВА**	**АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА**
8. РАЗРЕД			
	Осцилације и таласи	4	Експеримент са клатном: мерење периода осцилација. Демонстрација таласа на ужету или опрузи. Практичан задатак: разликовање попречних и уздужних таласа кроз примере.
	Светлосне појаве	6	Експеримент са огледалом: одбијање светлости. Рад са призмом: разлагање беле светлости. Практичан задатак: мерење сенке и објашњење зашто настаје.
	Електрично поље	6	Демонстрација наелектрисања трењем (балон и коса). Експеримент: испитивање деловања електричног поља на лагане предмете. Цртање линија електричног поља за различите наелектрисања.
	Електрична струја	7	Прављење једноставног електричног кола са сијалицом и батеријом. Мерење јачине струје амперметром. Практичан задатак: испитивање проводника и изолатора.
	Магнетно поље	5	Експеримент са компасом и магнетом – линије магнетног поља. Практичан задатак: испитивање деловања магнета на различите материјале. Демонстрација електромагнета (намотај жице и батерија).
	Елементи атомске и нуклеарне физике	4	Разговор о структури атома уз модел (језгро и електрони). Практичан задатак: симулација радиоактивног распада кроз игру са коцкицама. Дискусија о коришћењу нуклеарне енергије у медицини и енергетици.
	Физика и савремени свет	2	Примери примене физике у технологији (мобилни телефони, интернет, медицински апарати). Дискусија о обновљивим изворима енергије и заштити животне средине. Практичан задатак: ученици истражују и представљају један пример примене физике у свакодневном животу.
УКУПНО		**34**	

ФИЗИКА- ДОДАТНА НАСТАВА

РАЗРЕД	ОБЛАСТ/ТЕМА	БРОЈ ЧАСОВА	АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА
6. РАЗРЕД	Увод у физику	2	Ученици наводе примере физичких појава из свакодневног живота. Састављају постер „Физика око нас“. Учествују у дискусији о томе шта физика проучава.
	Кретање	7	Ученици мере време кретања лопте на одређеној деоници. Цртају график кретања на основу мерења. Поређују различите врсте кретања (праволинијско, криволинијско).
	Сила	7	Ученици користе динамометар за мерење силе. Испробавају деловање сила у различитим правцима. Објашњавају примере из свакодневног живота где делују силе.
	Мерење	6	Ученици сами осмишљавају поступак мерења неког предмета. Врше мерења дужине, масе и

РАЗРЕД	ОБЛАСТ/ТЕМА	БРОЈ ЧАСОВА	АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА
			времена. Упоређују резултате и дискутују о грешкама мерења.
	Маса и густина	8	Ученици мере масу предмета и израчунавају густину. Испитују шта плута, а шта тоне у води. Представљају резултате у облику табеле.
	Притисак	6	Ученици испробавају утицај притиска кроз једноставне примере (оштро/тупо сечиво). Мере притисак течности на различитим дубинама. Објашњавају зашто се притисак повећава са дубином.
УКУПНО		**36**	
7. РАЗРЕД	Сила и кретање	12	Ученици демонстрирају први Њутнов закон кроз експеримент са куглом. Израчунавају убрзање за различите масе и силе. Дискусија о примерима из живота (аутомобил, бицикл).
	Кретање под утицајем Земљине теже	6	Ученици мере време пада предмета са одређене висине. Израчунавају брзину и путању. Поређују пад предмета различитих облика.
	Равнотежа тела	6	Ученици проналазе тежиште различитих предмета. Испробавају услове равнотеже са лењиром и теговима. Објашњавају примере стабилне и нестабилне равнотеже.
	Механички рад и енергија	8	Ученици мере рад при подизању терета. Израчунавају енергију у различитим ситуацијама. Дискусија о претварању енергије у свакодневном животу.
	Топлотне појаве	4	Ученици мере температуру воде током загревања и хлађења. Испитују пренос топлоте кроз различите материјале. Објашњавају зашто се метал брже загрева од дрвета.
УКУПНО		**36**	
РАЗРЕД	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**БРОЈ ЧАСОВА**	**АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА**
8. РАЗРЕД	Осцилације и таласи	4	Ученици мере период клатна. Демонстрирају таласе на ужету. Разликују попречне и уздужне таласе кроз практичне примере.
	Светлосне појаве	8	Ученици испробавају одбијање светлости на огледалу. Рад са призмом – разлагање светлости. Мере сенке и објашњавају њихово настајање.
	Електрично поље	5	Ученици наелектришу предмете трењем. Испитују деловање електричног поља на лагане предмете. Цртају линије електричног поља.
	Електрична струја	10	Ученици праве једноставно електрично коло. Мере јачину струје амперметром. Испитују проводнике и изолаторе.
	Магнетно поље	3	Ученици испитују деловање магнета на различите материјале. Цртају линије магнетног поља уз помоћ компаса. Праве једноставан електромагнет.
	Елементи атомске и нуклеарне физике	4	Ученици праве модел атома. Симулација радиоактивног распада кроз игру са коцкицама. Истражују примену нуклеарне енергије у медицини.

РАЗРЕД	ОБЛАСТ/ТЕМА	БРОЈ ЧАСОВА	АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА
УКУПНО		**34**	

8. ПРОГРАМ ВАННАСТАВНИХ АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА

У циљу подстицања индивидуалних склоности и интересовања, садржајног и квалитетног коришћења слободног времена, ради богаћења друштвеног живота и разоноде, развијања и неговања другарства и пријатељства Школа ће реализовати ваннаставне активности ученика у области науке, технике, културе, уметности, мадија и спорта.
Реализација ових активности везана је и за сарадњу са локалном средином и ангажовањем Школе у разним пројектима.Садржај ових активности у разредној настави дат је у склопу програма за сваки разред, а овде су садржаји дати оријентационо. Сви садржаји и активности које се реализују у току једне школске године нису унапред предвидиви, односно током године се реализују и неке активности и садржаји који нису дати у плановима. У предметној настави ученици се изјашњавају путем анкете о укључивању у неку од секција на почетку сваке школске године. Веома је значајно што се на овим активностима ради на развијању духа другарства, толеранције на различитости, спремност пружања помоћи и подршке другима, духа тимског рада. У табели је дат распоред одржавања секција и њихови руководиоци а глобални садржаји су у Годишњем плану рада школе детаљније разрађени, а током године се често реализује више од планираног.

ВАННАСТАВНЕ АКТИВНОСТИ/ СЕКЦИЈЕ	РАЗРЕД	АКТИВНОСТ	БРОЈ ЧАСОВА ГОДИШЊЕ
НОВИНАРСКА СЕКЦИЈА/ ШКОЛСКИ ЛИСТ	1-8	Циљ активности је да ученици усвајају новинарски стил и ближе се упознају са различитим информативним жанровима (вест, чланак, извештај), као и са књижевно-публицистичким жанровима (репортажа, путопис, интервју).	36
ДРАМСКА СЕКЦИЈА	1 - 4	Вежбе (дикција, покрет, мимика, имитација, говорништво, игра глума) Сценско извођење (одабир текстова за драмско извођење, проучавање текста, подела улога, читање по улогама, припрема костима и увежбавање кореографије, припрема сценографије) Вежбе визуелног контакта. Гестови и мимика Слушање снимка радио драме. Упознавање говорне уметности из историје позоришта и драме. Гледање позоришног дела.Увежбавање садржаја за наступ скеције поводом школске славе - Светог Саве. Увежбавање садржаја планираних за наступе на такмичењу. Осврт на постигнуте или непостигнуте резултате. Сусрет за истакнутим глумцем.	36

ВАННАСТАВНЕ АКТИВНОСТИ/ СЕКЦИЈЕ	РАЗРЕД	АКТИВНОСТ	БРОЈ ЧАСОВА ГОДИШЊЕ
ЛИКОВНА СЕКЦИЈА	1.-4.	Задатак секције је да развија способност ученика за опажање облика, величина, боја и положаја облика у природи. На часовима ликовне секције се стварају услови да ученици користе различите технике и средства ликовно -визуелног изражавања а које су прилагођене интересовањима и способностима ученика. На тај начин могу да изразе своју машту, креативност и игру који су саставни део ликовног израза. Такође, утиче на развијање радних навика и одговорности.	36
ЛИТЕРАРНА СЕКЦИЈА	1 - 4.	Задатак секције је радити на развијању позитивног односа према читању и важности разумевања текста. Литерарна секција подстиче ученике на литерарно стваралаштво.Ученици се баве се писањем кратких литерарних форми, обично по сопственим афинитетима и интересовањима за теме.	36
ENGLISH CLUB	1 - 4.	Упознавање ученика са географијом, животом у школи, храном спортом и празницима у земљама енглеског говорног подручја; Припрема позоришне представе по избору	36
ЛЕПО ПИСАЊЕ	1-4	Развијање и унапређивање вештине правилног, читког, уредног и естетски обликованог рукописа код ученика, уз неговање стрпљења, прецизности, радних навика и позитивног односа према писаној речи.	36
СТОНИ ТЕНИС	4 - 8.	Теоријски део: 1. Улога и значај физичког васпитања; 2. Историја стоног тениса; 3. Хигијена и хигијенске навике; 4. Правила игре и такмичења. Практични део: 1. Стонотениска игра; 2. Допунска активност.	36
ХОР	5.-8.	Циљеви и задаци ове секције су упознавање ученика са певањем у оквиру мешовитих гласовних група, неговање музичке уметности у оквиру хорског певања кроз обраду најразличитијих композиција из разних епоха, развијање солидарности и другарства између ученика различитих узрастних група	36

ВАННАСТАВНЕ АКТИВНОСТИ/ СЕКЦИЈЕ	РАЗРЕД	АКТИВНОСТ	БРОЈ ЧАСОВА ГОДИШЊЕ
ДРАМСКО - РЕЦИТАТОРСКА СЕКЦИЈА	5-8.	Увежбавање изражајног читања, артикулација. Дикција. Акценатске вежбе.Вежбе интонације и вежбе интензитета гласа. Вежбе темпа, ритма. Паузе у рецитовању, понављање и рефрени. Истраживање облика изражавања. Вежбе визуелног контакта. Гестови и мимика	36
АТЛЕТИКА	5.-8.	Ученици (подељени у различите групе), надограђују своје знање, технику из различитих спортова и способности (моторику, снагу, брзину, агилност, спретност). Упознају се са теоретским чињеницама тј. тактиком у екипним спортовима (фудбал, кошарка, рукомет, одбојка...).	36
НОВИНАРСКА СЕКЦИЈА	6.- 8.	Креативно писање, тачно писање, праћење чињеница Повезивање наслова дела из лектире и род, врсту и лик из дела, тачно писање, праћење чињеница, препознавање врсте стихова. Тачно писање, примена бирократског језика, анализа реклама, проучавање локалног говора, праћење чињениц	36
САОБРАЋАЈНА СЕКЦИЈА	5 - 8.	Оспособљавање ученика за безбедно и одговорно учешће у саобраћају кроз стицање знања о саобраћајним правилима и прописима, развијање саобраћајне културе, одговорног понашања и свести о значају безбедности у саобраћају.	36

ВАННАСТАВНЕ АКТИВНОСТИ/ СЕКЦИЈЕ	РАЗРЕД	АКТИВНОСТ	БРОЈ ЧАСОВА ГОДИШЊЕ
МАТЕМАТИЧКА СЕКЦИЈА - “Мислише”	5 - 8.	Историјски развој математике. Познати математичари, занимљивости из њиховог живота. Занимљива предавања ученика (реферати). Развој нумерације. Занимљива математика („ срећан број“, број имена, број рођења). Занимљиви задаци- бројевни ребуси. Занимљиви задаци-дешифровање рачунских операција. Мала комбинаторика. Бројање дужи и фигура. Решавање логичких задатака помоћу таблица и дијаграма.Текстуални задаци логичко комбинаторне природе. Квиз такмичење у оквиру чланова. Забавна геометрија. Рачунске операције и брзо рачунање. Математичке слагалице, ученици аутори. Квиз такмичење у оквиру чланова. Запажања о раду секције и предлози за следећу школску годину	18
СЕКЦИЈА РУСКОГ ЈЕЗИКА	5 - 8.	Увежбавање изражајног читања, артикулација. Дикција. вежбе. Вежбе интонације и вежбе интензитета гласа. Вежбе темпа, ритма. Паузе у рецитовању, понављање и рефрени. Истраживање Облика изражавања. Вежбе визуелног контакта. Гестови и мимика. Слушање снимка са Цда. Упознавање уметности, историје традиције и обичаја земље чији језик учимо. Увежбавање садржаја за наступ секције поводом Дана језика, Масленице, школске славе - Светог Саве, Дана школе, Дана победе..Увежбавање садржаја планираних за наступе на такмичењу. Осврт на постигнуте или непостигнуте резултате.	36
ДО ЕНГЛЕСКОГ КРОЗ ИГРУ	6-8.	Циљ секције је стицање додатних знања, упознавање језичких појмова и појава, подизање свести о различитости култура у писаној и усменој речи, оспособљавање за дубљу дискусију на разне теме и решавање лексичких, семантичких, граматичких и стилских задатака, подстицање на критичко мишљење и истраживачки рад. Активности секције обухватају: дискусије и дебате на енглеском језику; обележавање значајних датума уз обавезну компаративну анализу - кроз израду паноа, рецитације, квизове, игре речи, писање састава; организовање преводилачких и поетских радионица; гледање филмова без превода или са титловима на енглеском језику; упућивање ученика на употребу интернет сајтова за учење енглеског језика и коришћење литературе британских и америчких писаца, уз	36

ВАННАСТАВНЕ АКТИВНОСТИ/ СЕКЦИЈЕ	РАЗРЕД	АКТИВНОСТ	БРОЈ ЧАСОВА ГОДИШЊЕ
		одигравање сцена из романа или игру асоцијације везану за дешавања у њима; ПП и видео презентације са општом или стручном тематиком.	
ХОР И ОРКЕСТАР	5-8	Развијање музичких способности, љубави према музици и музичком стваралаштву код ученика кроз хорско певање и оркестарско музицирање, неговање музичке културе, тимског рада, одговорности и јавног наступања.	36

9. ПРОГРАМ ШКОЛСКОГ СПОРТА И СПОРТСКИХ АКТИВНОСТИ

Ради развоја и практиковања здравог начина живота, развоја свести о важности сопственог здравља и безбедности, о потреби неговања и развоја физичких способности, као и превенције насиља, наркоманије, малолетничке деликвенције, школа у оквиру школског програма реализује и програм школског спорта, којим су обухваћени сви ученици.

За ученике петог и шестог разреда у оквиру предмета физичко и здравствено васпитање реализују се фонд од 1,5 часа недељно обавезне физичке активности.

Општи циљ је развој здравих стилова живота, тимског духа, фер-плеја и веће укључивање ученика у физичке активности

Садржаји програма	Начин и поступак остваривања	Специфични циљеви садржаја програма
Редовне спортске активности	Организација школских спортских секција:фудбал , кошарка, одбојка, рукомет, стони тенис, атлетика Тренинзи и припрема за школска такмичења Организација интерних спортских турнира по одељењима Недеља школског спорта једном у току полугодишта	Подизање свести о важности сопственог здравља, о потреби неговања и развоја физичких способности
Такмичарске активности	Учешће на општинским, окружним и републичким такмичењима Крос РТС-а / школски крос Олимпијске игре ученика Такмичења поводом Дана школе	Развијање такмичарског духа и препознавање талента код ученика за поједине спортове

Садржаји програма	Начин и поступак остваривања	Специфични циљеви садржаја програма
Рекреативне и инклузивне активности	Полигон спретности за млађе ученике, Рекреативни спорт за ученике који нису укључени у секције; Активности које подстичу укључивање ученика са сметњама у развоју	Укључивање свих ученика у спортске активности
Едукативне активности	Предавања о здравој исхрани, значају физичких активности, превенцији повреда, фер-плеју и спортском понашању; Израда паноа и презентација о спорту	Едукација ученика о значају здраве исхране и физичке активности
Сарадња са локалном заједницом	Сарадња са спортским клубовима; Посете спортским манифестацијама; кључивање родитеља у спортске активности	Информисање ученика о могућностима укључивања у спортске клубове

Садржаји програма	Начин и поступак остваривања	Специфични циљеви садржаја програма
Промоција здравих стилова живота	Кампање „Бавим се спортом“; Дан без мобилног телефона – дан спорта	Едукација ученика о креативним начинима
Активности у оквиру превенције насиља	Радионице о тимском духу и толеранцији кроз спорт; Фер-плеј кодекс ученика;	Развијање духа толеранције и кодекса фер плеја.

10. ПРОГРАМ КУЛТУРНИХ АКТИВНОСТИ

Културне активности реализоваће се кроз активности ученика и наставника, у сарадњи са локалном самоуправом и културним институцијама. Општи циљ Програма културних активности је промоција културе и уметности, промоција школе, примена знања и вештина стечених у школи и ван ње, развијање естетских вредности и навика, јачање самопоуздања и вештине у јавном наступу, омогућавање испољавање уметничких талената ученика, унапређење етоса, унапређење сарадње са родитељима.

Садржаји програма	Начин и поступак остваривања	Специфични циљеви садржаја програма
Обележавање Дана школе (15.септембар)	Организовање спортских такмичења ученика; Школска приредба	Јачање осећаја припадности школи и неговање школске традиције
Прослава школске славе – Светог Саве (27. јануар)	Организовање ликовног и литерарног конкурса на нивоу школе и постављање изложбе најбољих радова; Школска приредба	Неговање духовних, културних и историјских вредности.

Садржаји програма	Начин и поступак остваривања	Специфични циљеви садржаја програма
Неговање језика, традиције и обичаја других народа и националних мањина	Обележавање дана „Масленице“; Рецитал на енглеском и руском језику у оквиру школске приредбе; Тематске израде паноа код обележавања значајних датума; Приредбе у организацији наставника за предмете неговање матерњег језика са елементима националне културе Пројектна настава	Упознавање ученика са традицијом, језицима и обичајима других народа и националних мањина Неговање поштовања према језицима и културама других народа.
Такмичење ученика „Нај глас школе“	Организовање такмичење ученика у певању: Додела награда за најуспешније	Развијање музичке културе и уметничког изражавања.
Посете позориштима	Организован групних одлазака ученика на позоришне представе Организовање разговора и дискусија о утисцима.	Развијање интересовања за драмску уметност и културне садржаје.

Садржаји програма	Начин и поступак остваривања	Специфични циљеви садржаја програма
Посете музејима, галеријама и изложбама	Организовање групних посета музејима, галеријама, спомен-збиркама и тематским изложбама у локалној средини и шире; Припрема ученика за посету кроз разговоре, презентације, истраживачке задатке и упознавање са темом изложбе или музејске поставке	Јачање свести о значају очувања културне баштине; Повезивање наставних садржаја са искуственим учењем
Изложбе ученичких радова	Постављање тематских изложби литерарних и ликовних радова при обележавању значајних датума.	Афирмација ученичког стваралаштва и талената.
Обележавање Међународног дана матерњег језика (21. фебруар)	Организовање тематског часа о значају матерњег језика и језичке разноврсности; Рецитаторске и литерарне радионице на матерњем језику; Квиз знања о српском језику, правопису и књижевности; Изложба ученичких радова, пословица, изрека и старих речи из локалног говора.	Развијање језичке културе и неговање матерњег језика; Упознавање ученика са језичком разноврсношћу и дијалектима; Развијање љубави према читању и књижевности

Садржаји програма	Начин и поступак остваривања	Специфични циљеви садржаја програма
Обележавање Светског дана књиге (23.април)	Организовање литерарног и ликовног конкурса на тему књиге и читања; Посета школској или јавној библиотеци и упознавање ученика са библиотечким фондом; Организовање акције даривања књига школској библиотеци; Објављивање ученичких приказа књига на школском сајту, друштвеним мрежама или у школском листу.	Подстицање читања и коришћења библиотечких ресурса. Упознавање ученика са значајем књиге као извора знања и културног наслеђа;
Израда школског часописа „Кораци“	Сакупљање материјала о активностима ученика по одељењима (фотографије, литерарни радови); Објављивање на сајту школе	Подстицање стваралаштва и новинарских вештина ученика.
Приредба ученика завршних разреда, поводом завршетка школе	Организовање приредбе ученика четвртог и осмог разреда; Презентација протеклих догађаја, који су обележили живот и рад у школи, ученика и наставника .	Развијање способности сценског наступа код ученика. Подстицање активног учешћа ученика у културном животу школе.

Садржаји програма	Начин и поступак остваривања	Специфични циљеви садржаја програма
Уређивање школских паноа и културних садржаја у школском простору	Организовање изложби ученичких радова и пројеката у школском простору; Оплемењивање школског простора цитатима из књижевних дела, репродукцијама уметничких дела и мотивационим порукама; Укључивање ученика, наставника и библиотекара у осмишљавање и реализацију културних садржаја.	Унапређивање културног и естетског амбијента школе, развијање креативности ученика и неговање културних вредности и идентитета и тимског рада.

11. ПРОГРАМ РАДА ШКОЛСКЕ БИБЛИОТЕКЕ

Школска библиотека је место библиотечко-информационе, васпитно-образовне и културне активности школе. У школској библиотеци прикупља се, обрађује и ученицима, наставницима и стручним сарадницима даје на коришћење библиотечко-информациона грађа (књиге, лексикони, енциклопедије, речници, серијске публикације и др.) и извори. Библиотека у свом фонду прикупља и стручну литературу за наставнике и стручне сараднике. Задатак школске библиотеке је да код ученика развија навике читања и коришћења библиотечких услуга, да ученике оспособљава да користе информације у свим облицима и на свим медијима и омогући им да овладају вештинама потребним за учење у току целог живота. Библиотека служи као средство за побољшање образовних циљева предвиђених планом и програмом појединачног предмета. Но, не смемо заборавити да је школска библиотека место где се негује љубав ка лепој књижевности и где се развија навика читања и развоја критичког мишљења. Школска библиотека води се у складу са потребама школе, а успешност рада зависи од свих актера школског живота.

Садржаји програма	Начин и поступак остваривања	Специфични циљеви садржаја програма
Вођење евиденције о књижном фонду у складу са прописима за библиотеке,	Унос података у књигу евиденције.	Уредна и прегледна евиденција књига у библиоотеци.
Набавка библиотичке грађе, њено инвентарисање и сигнирање	Анализа потребе и план набавке (куповина или поклон). Уношење у књигу инвентара, сигнирање и смештање књиге у библиотечки фонд.	Обезбеђивање ефикасног коришћењабиблиотечке грађе, уредно евидентирана и доступна библиотечка грађа

Садржаји програма	Начин и поступак остваривања	Специфични циљеви садржаја програма
Акција сакупљања књига ученика школе	Пријем и евиденција дониране грађе, преглед и селекција књига, те инвентарисање, сигнирање и смештање у библиотечки фонд. Обавештавање чланова о новопридошлој грађи.	Обогаћивање фонда школске библиотеке и подстицање ученика на развијање културе читања, солидарности и одговорног односа према књизи. Подстицање ученика на активно учествовање у развоју школске библиотеке и јачање сарадње између библиотеке и актера школског живота.
Издавање библиотечке грађе на употребу ученицима и наставницима (задуживање и раздуживање)	Непосредно у просторијама библиотеке уз обавезну евиденцију сваког корисника применом ручне евиденције у складу са утврђеним роковима и правилима коришћења грађе.	Обезбеђивање ефикасног, организованог и доступног коришћења библиотечке грађе ученицима и наставницима, уз очување библиотечког фонда и његовог физичког стања. Унапређење културе коришћења библиотеке.
Упознавање ученика 1. разреда са библиотеком и начином њеног рада	Упознавање ученика са библиотеком кроз организовану посету и осмишљене активности (правила рада библиотеке, начин задуживања и раздуживања књига)	Оспособљавање ученика првог разреда за активно сналажење у библиотеци, усвајање правила понашања у просторијама библиотеке уз развијање позитивног односа према књизи и читању.

Садржаји програма	Начин и поступак остваривања	Специфични циљеви садржаја програма
Пружање помоћи у организовању тематских изложби/ знамените личности, јубилеји, чување језика/	Реализује се кроз сарадњу библиотекара са ученицима и наставницима коришћењем библиотечке грађе или библиотечког простора. Пружа се помоћ при избору теме, израде плана активности, уређења простора и презентације уз евалуацију.	Подстицање развоја културне свести, неговање интересовања за књигу, језик и културну баштину, као и активно укључивање ученика у образовне и креативне активности кроз организовање тематских изложби.
Сарадња са сеоском библиотеком-посета и размена искуства у раду	Сарадња са сеоском библиотеком остварује се кроз планиране и организоване активности које укључују посете, заједничке програме и размену искустава између библиотекара, наставника и ученика.	Развијање сарадње између школске и сеоске библиотеке у циљу унапређења библиотечке делатности, повезивања школе са локалном заједницом и подстицања културно-образовног развоја ученика.
Обележавање Светског дана књиге, Дана библиотекара Србије и акције „Читајмо гласно“	Активност се реализује кроз организовано јавно читање у библиотеци или учионици, уз учешће ученика и снимањем видео материјала за друштвене мреже. Библиотекар, у сарадњи са наставницима, бира пригодне текстове и организује читање, разговор о прочитаном и промоцију активности у школи.	Развијање читалачких навика и љубави према књизи и читању уз разумевање прочитаног и развоја критичког мишљења.

Садржаји програма	Начин и поступак остваривања	Специфични циљеви садржаја програма
Помоћ у организацији и реализацији часова редовне наставе српског језика и других часова у библиотеци	Библиотекар учествује у припреми часа, избору литературе, организацији простора и пружању подршке ученицима током рада. Часови се изводе као обрада, утврђивање или проширивање градива, уз примену истраживачког и интерактивног приступа.	Унапређивање квалитета наставе уз сарадњу наставника и библиотекара, као и развијање читалачких навика код ученика.
Расходовање оштећених и дотрајалих књига	Расходовање оштећених и дотрајалих књига врши се плански и у складу са важећим прописима и правилником библиотеке. Процес се реализује кроз систематичан преглед библиотечког фонда, у сарадњи библиотекара и надлежне комисије.	Очување квалитета и функционалности библиотечког фонда кроз уклањање неупотребљиве и дотрајале грађе, као и поштовање законских и стручних прописа у раду библиотеке.
Вођење електронског летописа и уређење сајта, Инстаграм и фејсбук странице школе	Активност се реализује континуираним праћењем и бележењем свих значајних догађаја у школи. Библиотекар прикупља информације, фотографије и извештаје, уноси податке у електронски летопис и редовно ажурира садржаје на школском сајту и друштвеним мрежама. Рад се одвија у сарадњи са наставницима, стручним сарадницима и управом школе, уз поштовање правила дигиталне комуникације и заштите података.	Обезбеђивање квалитетног информисања и промоције рада школе путем електронских и дигиталних медија. Унапређење видљивости и угледа школе и архивирање значајних догађаја и активности.

12. ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ОД НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА

Посебним протоколом за заштиту деце од насиља, злостављања и занемаривања ("Службени гласник РС", бр. 11/2024.)у образовно-васпитним установама детаљније се *разрађује интерни поступак у ситуацијама сумње или дешавања насиља, злостављања и занемаривања*. Посебни протокол пружа *оквир за превентивне и интервентне активности* и води ка унапређењу стандарда за заштиту ученика, као и поступање установе у одговору на кризни догађај.

Посебни протокол је обавезујући за све који учествују у раду и животу васпитно-образовне установе и намењен је деци, ученицима, наставницима, директорима, стручним сарадницима, помоћном и административном особљу, родитељима/старатељима и представницима локалне заједнице.

У примени Правилника о протоколу установа је дужна да обезбеди услове за сигурно и подстицајно одрастање и развој детета и ученика, заштиту од свих облика насиља, злостављања и занемаривања и социјалну реинтеграцију детета и ученика које је извршило, односно било изложено насиљу, злостављању или занемаривању. У свим поступцима који се тичу детета приоритетни принцип поступања је најбољи интерес детета.

Превенцију насиља, злостављања и занемаривања чине мере и активности којима се у установи ствара сигурно и подстицајно окружење, негује атмосфера сарадње, уважавања и конструктивне комуникације.

Превентивним активностима се:

1) подиже ниво свести и осетљивости детета и ученика, родитеља и свих запослених за препознавање свих облика насиља, злостављања и занемаривања;

2) негује атмосфера сарадње и толеранције, поверења, уважавања и конструктивне комуникације у којој се не толерише насиље, злостављање и занемаривање;

3) истичу и унапређују знања, вештине и ставови потребни за креирање безбедног и подстицајног окружења и конструктивно реаговање на насиље;

4) унапређује познавање процедура за пријављивање и поступање код детета и ученика, родитеља и свих запослених у случају сумње или сазнања о свим облицима насиља, злостављања и занемаривања обезбеђује заштита детета и ученика, родитеља и свих запослених од насиља, злостављања и занемаривања;

5) подстиче усвајање позитивних норми и облика понашања, учење вештина конструктивне комуникације и развијање емпатије;

6) остварује упознавање са видовима и стратегијама пружања одговарајуће подршке и разумевања различитих облика комуникација и понашања ученика са тешкоћама и сметњама у развоју и инвалидитетом;

7) развијају социоемоционалне компетенције деце и ученика, родитеља и запослених (свест о себи, свест о другима, саморегулација, одговорно доношење одлука и др.).

Интервенцију у одговору на насиље, злостављање и занемаривање чине мере и активности којима се оно зауставља, осигурава безбедност учесника (оних који трпе, чине или сведоче), смањује ризик од понављања, ублажавају последице за све учеснике и прате ефекти предузетих мера.

У установи се предузимају мере у одговору на насиље, злостављање и занемаривање, када се оно дешава или се догодило између: деце или ученика (вршњачко насиље); запосленог и детета, односно ученика; родитеља и детета, односно ученика; родитеља и запосленог; ученика и запосленог, као и када насиље, злостављање и занемаривање чини треће лице у односу на дете, ученика, запосленог или родитеља.

Установа је дужна да предузме мере у оквиру својих надлежности увек када постоји сумња или сазнање да дете и ученик трпи насиље, злостављање и занемаривање, без обзира на то где се оно догодило, где се догађа или где се припрема.

Уколико се насилно понашање догоди у простору установе и/или у време образовно-васпитног рада и других активности установе, предузимају се мере појачаног васпитног рада, а у складу са проценом нивоа, води и окончава васпитно-дисциплински поступак у роковима и на начин утврђен законом. Установа обавештава друге институције у зависности од процењеног нивоа насиља.
Општи циљ овог програма је унапређење квалитета живота деце, односно стварање безбедне и подстицајне средине за ученике применом мера превенције и мера интервенције

Садржаји програма	Начин и поступак остваривања	Специфични циљеви садржаја програма
Превенција насиља реализацијом радионица и ЧОС-а	Обрада тема о правилима понашања, толеранцији, другарству, правима детета и ненасилном решавању конфликата.	Развијање културе понашања, уважавања различитости и јачање социјалних вештина ученика.

Садржаји програма	Начин и поступак остваривања	Специфични циљеви садржаја програма
Превенција насиља кроз културне, спортске и хуманитарне активности	Организација спортских, културних и хуманитарних активности уз активно укључивање ученика	Квалитетно организовање слободног времена и подстицање тимског рада и здравих стилова живота.
Рано препознавање ризика од насиља	Анкетирање ученика, анализа резултата и предлагање мера превенције и заштите.	Правовремено препознавање ризичних понашања и унапређивање мера заштите ученика..
Упознавање ученика са правилницима и процедурама	Упознавање ученика са протоколима поступања у случајевима насиља и дискриминације.	Подизање свести ученика о правилима понашања и процедурама заштите.

Садржаји програма	Начин и поступак остваривања	Специфични циљеви садржаја програма
Стручно усавршавање запослених	Организовање и похађање обука из области превенције насиља и дискриминације	Јачање компетенција запослених за препознавање и реаговање у ситуацијама насиља.
Сарадња са родитељима	Информисање родитеља о протоколима, саветодавни разговори и укључивање у решавање проблема у понашању.	Путем континуираног праћења рада школе, просветна инспекција даје предлоге, указује на недостатке, пружа повратну информацију о тренутном раду школе, као и о начинима за унапређивање.
Сарадња са локалном средином	Сарадња са Домом здравља, Центром за социјални рад, МУП-ом, Црвеним крстом и другим институцијама	Развијање мреже подршке и унапређивање безбедности ученика.

Садржаји програма	Начин и поступак остваривања	Специфични циљеви садржаја програма
Интервентне активности	Прикупљање информација, разговори са ученицима и родитељима, израда планова	Правовремено реаговање и заштита ученика у ситуацијама насиља,
Друштвено-користан и хуманитарни рад	Организација активности у складу са планом заштите и потребама ученика.	Развијање одговорности, емпатије и позитивних облика понашања код ученика.

12.1. ПРОГРАМ ПОСТУПАЊА УСТАНОВЕ У КРИЗНИМ ДОГАЂАЈИМА

Програм Тима за кризне догађај су урађени на основу Приручника за запослене у установама образовања и васпитања за поступање установа образовања и васпитања у кризним догађајима, а које је издало Министарство просвете (даље: Приручник за поступање), пратећи специфичности установе.

Програм поступања установе у кризним ситуацијама

Кризни догађај је у већини случајева непредвидив догађај са потенцијално негативним последицама. Тај догађај и његове последице могу проузроковати значајну штету особама које су му непосредно или посредно изложене. Кризни догађај карактерише број жртава (повређених или настрадалих), материјална штета, психолошке реакције појединца и/или заједнице у целини, као и солидарност у сврху отклањања последица.

Кризни догађаји су:

• Природна смрт детета/ученика;
• Покушај убиства и убиство детета/ученика (у установи или ван ње);
• Покушај самоубиства ученика и самоубиство (у установи или ван ње);
• Природна смрт, самоубиство или убиство запосленог у установи;
• Саобраћајна незгода у којој је повређено или настрадало дете, односно ученик и/или запослени у установи;

• Нестанак детета/ученика;
• Масовно тровање у простору установе;
• Дојава о подметнутој експлозивној направи у установи или терористичком нападу;
• Талачка криза;
• Насиље већих размера (масовне туче, вишеструка убиства, терористички напади);
• Техничко-технолошке опасности (експлозија, изливање, испаравање отровних материја и пожар);
• Природне катастрофе (поплаве, земљотреси, пожари...);
• Епидемија која је обухватила територију/општину на којој се налази установа;
• Други кризни догађаји.

У ситуацијама дојава о подметнутој експлозивној направи или терористичком нападу, школа поступа у складу са Протоколом о превенцији и начину поступања приликом сазнања или дојаве о постављеном експлозивном средству или направи (МУП и МП).

У случају проглашења ванредног стања установа поступа у складу са прописима који уређују ванредно стање

Јачање отпорности установа за ефикасно реаговање на кризне догађаје

Установа је у обавези да континуирано унапређује процедуре поступања ради ефикасног деловања у сврху отклањања или свођења на минимум последица које је кризни догађај изазвао по организацију рада и функционисање установе, као и по физичко и ментално здравље појединца.
Јачање отпорности установе заснива се на следећим принципима:
1) Континуитет - Подстицање приправности и обезбеђивање континуираног пружања квалитетног образовања и васпитања, подизање свести, планирање и припрема за реаговање у кризним догађајима;
2) Сарадња - Интерсекторска повезаност и заједничко деловање у ванредним ситуацијама, с обзиром на врсту кризе;
3) Доступност - Омогућавање брзог приступа доступним ресурсима како би установа обезбедила континуитет и право на квалитетно образовање и васпитање у време кризног догађаја;
4) Ефикасност - Обезбеђивање да установа активно предузима правовремене и адекватне кораке у реаговању на кризни догађај.

Тим за кризне догађаје

У циљу ефикасног поступања установе у кризним догађајима, у Школи се формира Тим за кризне догађаје у оквиру Тима за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања занемаривања. Када установа има сазнање да се догодио кризни догађај одмах, а најкасније у року од 24 сата, активира се Тим за кризне догађаје, који има следеће задатке:
~ прикупљање података, процена потреба и обавештавање надлежних органа;
~ успостављање сарадње са спољашњом мрежом заштите;

~ сарадња и заједничко деловање са мобилним тимом за кризне интервенције;
~ благовремено информисање деце/ученика, родитеља, запослених и медија о догађају;
~ психосоцијална подршка деци, ученицима и запосленима;
~ израда и реализација плана рада установе у измењеним условима и стабилизација рада у установи;
~ организација евентуалних комеморативних активности;
~ праћење реализације планова и евалуација;
~ вођење документације и извештавање и
~ други послови који могу бити од значаја у ситуацијама када се деси кризни догађај.

Активности Тима за кризне догађаје биће осмишљаване и реализоване у складу са потребама, а основни **циљ** је умањивање последица кризног догађаја, спречавање ширења непроверених и узнемирујућих информација, олакшавање враћања у равнотежу погођенима кризом, превазилажење постојећих и превенција потенцијалних кризних ситуација.

Процена снага, капацитета и специфичнсти установе у одговору на кризне догађаје

SWOT анализа

СНАГЕ	**СЛАБОСТИ**
- Мала сеоска школа у безбедном окружењу; - Позитиван етос и сарадничка атмосфера међу свим актерима школског живота; - Школа одлично сарађује са локалном заједницом; - Наставно особље и стручна служба континуирано се стручно усавршавају; - Постојање правилника и планова којима се регулише безбедност ученика и запослених; - Постојање видео надзора, плана евакуације, редовна провера контроле ПП апарата, паник расвете; - Развијен систем појачаног дежурстава наставника; -Развијен систем ефикасног информисања запослених, ученика и родитеља, школски сајт, ФБ и инстграм страница и вибер групе. - Веома добра сарадња са медијима који се баве локалним информисањем. - Инклузивна клима у школи - неговање и поштовање различитости, уважавање индивидуалне карактеристике и лични контекст ваког ученика – развијен је систем пружања подршке	- Скромне финансијске могућности локалне самоуправе и школе за пуну реализацију планираних превентивних активности и обука; - Непостојање релевантних података и акционих истраживања на тему безбедносне културе, информисаности и реаговања у кризним ситуацијама ученика, запослених и родитеља

ученицима - Хуманитарне активности школе	
МОГУЋНОСТИ	**ПРЕТЊЕ**
- Едуакција ученика и родитеља; - Стручно усавршавање свих запослених из овог домена; - Реализација превентивних активности и показних вежби; -Јасна подела улога, обавеза и одговорности у установи приликом одговора на кризе догађаје;	- Гласине и дезинформације које се шире усмено и путем друштвених мрежа у кризним ситуацијама; - Евентуална недовољна координисаност свих активности и актера унутар установе и спољашње мреже; - Стварање панике.

Безбедна места унутар и изван установе у ситуацијама кризних догађаја

План евакуације налази се истакнут на видном месту.
У складу са евакуационим планом школе безбедна места унутар и изван установе су, у случају:
- дојаве о експлозивној направи – школско двориште
- претње оружаним нападом - школско двориште
- терористичког напада - школско двориште
- пожара - школско двориште

Све просторије у школи (канцеларије,, кабинети, кухиња, трпезарија и све остале помоћне просторије) су јасно означене натписима који се налазе на улазним вратима за сваку просторију са спољашње стране. Разреди и одељења су такође јасно назначени.
Поред ознаке просторије, назначено је и која особа је у њој распоређена на рад (директор, наставници, стручни сарадници, аминистративни радници, помоћно особље) што олакшава потрагу за појединцима у ситуацијама евентуалног кризног догађаја.
Свака измена намене поједине просторије и особа које у њима бораве редовно се ажурира.

План алармирања у ситуацији кризног догађаја
За алармирање се користе уобичајена, прописана средства алармирања и узбуњивања јавности у ситуацијама кризног догађаја. Такође у зависности од конкретне ситуације, користиће се и школско звоно. Школа поседује и класично, ручно школско звоно.
План звучних сигнала за узбуну саставни је део Плана заштите и спасавања и налази се на видном месту.

Програм информисања у ситацији кризног догађаја
Директорка школе одређује чланове Тима који ће у ситуацији кризног догађаја **прикупљати**, **проверавати** веродостојност и **селектовати** информације у вези са кризним догађајем. Припремају се саопштења за јавност и дистрибуишу информације медијима, родитељима, ученицима, запосленима и широј средини.
У наведеним пословима Тим за кризне догађаје сарађује са администраторима школског сајта и Фејсбук и инстаграмстранице.

За комуникацију са ученицима и родитељима користиће се одељењске Вибер групе које су се до сада показале као веома ефикасне у прослеђивању информација. Сваки одељењски старешина задужен је за комуницирање са својим ученицима и њиховим родитељима/старатељима, а у ситуацији кризног догађаја прослеђује само и искључиво информације које добије од Тима за кризне догађаје и запосленог којег је именовао директор школе.
За припрему саопштења за ученике, родитеље и медије користиће се модели из приручника "Психолошке кризне интервенције у обарзовно-васпитним установама" Министарства просвете Републике Србије и Друштва психолога.

Програм стручног усавршавања запослених у вези са кризним догађајима

У циљу јачања компетенција установе за пружање психосоцијалне подршке, реализацију плана евакуације, генерално јачања ефикасности реаговања установе у различитим кризним ситуацијама, у школи се предвиђа стручно усавршавање запослених из следећих области:
~ Обука у пружању прве помоћи у сарадњи са службом Домом здравља „Др. Младен Стојановић" Бачка Паланкаи Црвеним крстом и периодично практичне вежбе из пружања прве помоћи;
~ Обука из противпожарне заштите и раговања у ситуацијама пожара у сарадњи са Ватрогасном јединицом Бачка Паланка, периодично практичне вежбе;
~ Обука у реализацији плана евакуације за запослене;
~ Обуке у пружању психосоцијалне помоћи ученицима у сарадњи са психологом и психијатром ДЗ Бачка Паланка, Центром за социјални рад Бачка Паланка, Друштвом психолога Србије, Министарством просвете Републике Србије, Школском управом Београд, ~ Обука о реаговању у ситуацијама нарушене безбедности ученика и запослених у сарадњи са Полицијском станицом Бачка Паланка и Министарством унутрашњих послова Републике Србије.
Тим за кризне ситуације ће у сарадњи са Тимом за професионални развој сваке школске године донети план стручног усавршавања који ће обухватити једну или више едукација из наведених области.

Програм подизања безбедносне културе
Са циљем подизања безбедносне културе ученика и запослених школа ће предузимати следеће активности:
~ Акционо истраживање на тему безбедносне културе ученика и запослених.
~ Едукација ученика да препознају опасне и кризне ситуације: предавања, трибине, гостовања стручњака по позиву, радионице, ИКТ квизови, E bookovi и сл.
~ Едукација ученика и запослених о начинима реаговања у кризним ситуацијама.
~ Едукација ученика и запослених о начинима трагања за помоћи у току и након завршетка кризне ситуације.
~ Едукација ученика и запослених на тему превенције и подизања безбедносне културе у школи, локалној заједници, регионалној и националној безбедности.

Начини реаговања - кораци у поступању установе када се догоди кризни догађај

У ситуацијама кризних догађаја, активности у установи спроводиће се по следећим корацима:

1. Прикупљање података, процена потреба и обавештавање надлежних органа	Тим прикупља информације о догађају (опис догађаја, место и време када се десио догађај), ко је све погођен кризним догађајем и каква му је помоћ потребна, где се налази и у каквом је стању, као и о томе шта је већ урађено поводом тога у установи. У зависности од врсте/облика кризног догађаја, наредни корак подразумева хитно обавештавање полиције, хитне помоћи, ватрогасне службе, као и других евентуално потребних органа/служби. Неопходно је да запослени у установи поступају у складу са планом поступања у ситуацијама кризе и у зависности од врсте кризног догађаја, и у складу са планом евакуације. Тим за кризне догађаје благовремено информише Министарство просвете, односно надлежну школску управу о догађају, као и предузетим активностима.
2. Успостављање сарадње са спољашњом мрежом заштите (социјална и здравствена заштита, полиција, јавно тужилаштво, јединица локалне самоуправе, мобилни тим).	На основу прикупљених података, уз обавезу хитног обавештавања спољашње мреже заштите, установа врши процену да ли може да поступа самостално или јој је потребна помоћ и подршка представника спољашње мреже заштите, са којом израђује јединствен план деловања, начин рада и извештавања. У зависности од облика/врсте и степена интензитета кризног догађаја установа процењује кога укључује од спољашње мреже заштите.
3. Сарадња и заједничко деловање са мобилним тимом за кризне интервенције	Уколико кризни догађај као последицу има најмање троје или више повређених или настрадалих лица, директор је у обавези да одмах по сазнању обавестити Министарство просвете како би се ангажовао интерсекторски мобилни тим за кризне ситуације, који је формиран у складу са Протоколом о поступању приликом суочавања друштва са кризним ситуацијама у оквиру Радне групе Владе Републике Србије ради пружања неопходне подршке. У ситуацијама када поступа мобилни тим, тим за кризне догађаје установе постаје саставни део мобилног тима. Тим за кризне догађаје установе пружа потребне информације мобилном тиму, учествује у заједничком планирању,
4. Благовремено информисање деце/ученика, родитеља, запослених и медија о догађају	Директор установе именује особе задужене за припрему званичних информација за родитеље, ученике, запослене и за медије. Обавештења имају сврху континуираног информисања запослених, родитеља и деце/ученика и медија о најновијим, провереним и тачним информацијама до којих је установа дошла, ради планирања одговарајуће подршке и предузимања других потребних мера (сузбијање гласина и ширења панике); упознавање са могућим тешкоћама, ризицима, изазовима и начинима за њихово превазилажење; упознавање са начинима подршке. Саопштење за медије сачињава се у сарадњи са надлежним службама Министарства

5. Психосоцијална подршка деци, ученицима и запосленима	Тим за кризне догађаје прати реаговања ученика, родитеља и запослених, идентификује коме је помоћ потребна и у складу са тим организује пружање психосоцијалне подршке. Приликом пружања психосоцијалне подршке као основна интервенција користи се психолошка прва помоћ. У зависности од врсте, интензитета и последица кризног догађаја, тим процењује потребу за укључивањем представника из система здравствене заштите у циљу пружања психосоцијалне подршке и/или укључивање интерсекторског мобилног тима за кризне ситуације.
6. Израда и реализација плана рада установе у измењеним условима и стабилизација рада у установи	Тим за кризне догађаје у сарадњи са релевантним тимовима установе израђује план рада по измењеном, прилагођеном плану. Неопходно је да начин рада установе буде прилагођен последицама кризног догађаја, могућностима и потребама деце/ученика и запослених у погледу реализације свих школских активности непосредно након кризног догађаја. План рада треба да садржи конкретне активности/мере које установа планира да предузме, носиоце (извршиоце) планираних активности, временску динамику, начин извршења, начини праћења и извештавања. Приликом прављења плана важно је узети у обзир врсту кризног догађаја, број погођених особа, процену даљих ризика, реакцију локалне заједнице и одговарајуће правне аспекте. Након кризног догађаја, непходно је да установа предузима активности које ће водити стабилизацији стања у установи - постепени повратак установе на редован начин рада који је био успостављен пре кризног догађаја уз континуирано праћење понашања деце/ученика и запослених у циљу процене ефеката подршке и предузимања даљих мера. Установа прати реализацију плана и у зависности од тока смиривања кризног догађаја, ревидира план, надопуњује га и коригује.
7. Организација евентуалних комеморативних активности	У случају кризних догађаја са смртним исходом, тим учествује у организацији и планирању адекватних комеморативних активности.
8. Праћење реализације плана и евалуација	Неопходно је праћење реализације плана рада (у оквиру плана рада тима за заштиту) у измењеним условима, евентуалне корекције и допуне плана у зависности од процене степена, броја и последица изазваних кризним догађајем и предузетим корацима.
9. Вођење документације и извештавање	Тим је дужан и да води документацију о спроведеним активностима у вези поступањем у кризној ситуацијом. Извештај о поступању установе доставља се надлежној школској управи,, у року од 15 дана од наступања периода стабилизације рада у установи.

Програм укључивања и сарадње са породицом на јачању отпорности установе

Са циљем јачања отпорности установе која се заснива на принципима континуитета, сарадње, доступности и ефикасности, школа ће укључивати породице ученика.
Представник Савета родитеља је члан Тима за кризне догађаје и у ситуацијама кризног догађаја равноправно учествује у реализацији свих планираних активности, комуницирајући активно са осталим члановима Савета, заступајући њихове предлоге, потребе и интересе.

Породице ученика укључиваће се у све превентивне активности:

Акциона истраживања као испитаници;

Учесници у округлим столовима и дебатама;

Публика и учесници на стручним предавањима и трибинама;

Учесници и реализатори радионица, акција, едукација, семинара;

Учесници на јавним и показним превентивним вежбама;

Праћење, евалуација и извештавање о реализацији програма

Тим за кризне интервенције прати реализацију овог програма континуирано током сваке школске године, евалуира и извештава о реализованим активностима.
Извештај се подноси два пута током школске године, на полугодишту и крају школске године. Извештај је део Годишњег извештаја о раду школе који се разматра на Наставничком већу, Ученичком парламенту и Савету родитеља, а усваја га Школски одбор.
У ситуацијама кризног догађаја, Тим свакодневно прати реализоване активности, у складу са Правилником и овим Програмом, евалуира их и ревидира, те о томе редовно и свакодневно извештава Мобилни тим, Школску управу и Министарство просвете договореним начинима комуникације.

Кључне активности директора и тима за кризне догађаје:
• Ако постоји сазнање за догађај који се десио ван установе, врши се провера тачност ове информације преко поузданих извора: породице, полиције, хитне помоћи и сл.
• Ако се у установи десио кризни догађај, позива се хитна помоћ, полиција и евентуално друге службе (нпр: ватрогасце).
• Приликом поступања установе у одређеним ситуацијама кризног догађаја, неопходно је поступање у складу планом евакуације. Пре почетка евакуације, визуелним прегледом проверити да ли је пут за евакуацију безбедан.
• Након доласка припадника полиције, потребно је утврдити да ли су деца и запослени у установи безбедни на месту које је планом дефинисано

као безбедно место или место поновног окупљања. Након доласка полиције, хитне помоћи и ватрогасаца-спасилаца, даље се поступа по инструкцијама ових органа. Сазива се хитан састанак тима за кризне догађаје.
• Информисање надлежне Школске управе.
• Уколико је последица кризног догађаја троје или више повређених/настрадалих лица, обавештава се Министарство просвете како би се ангажовао интерсекторски мобилни тим за кризне ситуације.
• Размотрити све добијене информације и позвати породицу/е погођених кризним догађајем и договорити са њима које информације се могу проследити запосленима у установи, ученицима, родитељима и евентуално медијима.
• Обавестити све запослене о кризном догађају и заказати хитан састанак свих запослених уколико услови дозвољавају.
Уколико није могуће састанак одржати у установи, пронаћи друге начине комуникације (видео конференција, вибер комуникација...). На састанку поделити са запосленима проверене информације у вези са кризним догађајем, подсетити их да установа има Програм поступања установе у кризним догађајима, указати на могуће изазове у наредном периоду.
• Нагласити да је директор једина овлашћена особа у установи за комуникацију са медијима.
• Упутити запослене да помоћ могу да потраже од стручних сарадника.
• Одредити на који начин ће информације бити прослеђене ученицима и родитељима (у писаној или усменој форми).
• Припремити саопштење за ученике.
• Припремити саопштење које ћете упутити родитељима других ученика.
• Подсетити се правила за контакт са медијима и припремите писано саопштење које садржи кључне информације о догађају, безбедносним поступцима и плановима за опоравак. Изразити саосећање према жртвама и њиховим породицама, наглашавајући емпатију и подршку установе. Пратити извештавање медија и, ако је потребно, брзо реаговати на евентуалне нетачности.
• Одредити и јасно означити просторију у којој ће стручни сарадник/ци или чланови мобилног тима пружати психосоцијалну подршку запосленима, родитељима и ученицима којима је таква помоћ потребна.

У данима након кризног догађаја:

• Уколико је због кризног догађаја дошло до прекида или извођења наставе у измењеним условима, тим за кризне догађаје у сарадњи са педагошким колегијумом израђује посебан план даље реализације образовно-васпитног рада. Израђени план реализације усваја наставничко веће, школски одбор доноси одлуку, а сагласност на план даје надлежна школска управа.
• Одржати кратак састанак са запосленима, обавестити их о новим информацијама, корацима које је тим за кризне догађаје предузео и планираним активностима. Одржати састанак јер на тај начин запосленима упућујете поруку да нису сами, да имају подршку, а њихово активно укључивање допринеће смањењу/спречавању беспомоћности, обнављању самоконтроле/контроле, што најчешће бива пољуљано након кризног догађаја. Уколико установа ради двосменски, састанак поновити и са другом сменом.
• Неопходно је да запослени све време буду благовремено информисани.
• Поделити материјал из Приручника који се односи на психолошке реакције након кризног догађаја и препоруке за запослене. Важно је оснажити запослене да потраже стручну помоћ, уколико за тим постоји потреба.
• Заједно са наставницима идентификовати и у наредном периоду посебну пажњу обратити на особе које су најугроженије/најрањивије: сестру или брата уколико похађају исту школу, најбоље другове или другарице итд.
• Уколико се кризни догађај завршио смрћу ученика или запосленог, проследити информацију о времену и организацији одласка на сахрану.
• Када је у питању смрт ученика, важно је предвидети ко ће од запослених да личне ствари преминулог ученика преда породици у одговарајућем тренутку.

• Уколико се организује комеморацију у установи, важно је да се са породицом настрадалог договари о томе. Важно је припремити децу која желе да присуствују комеморацији и објаснити им шта ће се дешавати током комеморације. Може се омогућити онима који то желе да активно учествују у одавању поште преминулом. Тога дана, настава може да се откаже или да се распоред часова прилагоди поменутом догађају. Након комеморације треба омогућити да деца могу да буду са својим родитељима (посебно деца млађег узраста) и/или да буду заједно и разговарају уз подршку одрасле особе која им је блиска, у коју имају поверења (одељењски старешина, стручни сарадник, неко од наставника). Установа самостално одлучује да ли ће организовати комеморацију.

Поред организовања комеморације, постоји низ активности које могу да помогну у процесу туговања и допринесу бржем опоравку заједнице. То су:

• остављање порука, цвећа, свећа, играчака и других предмета на за то одређено место;
• прављење заједничког цртежа, паноа, песме или приче ученика из одељења преминулог;
• постављање табле са текстом "Сећање на...", на коју ученици/запослени могу стављати поруке и цртеже;
• отварање "Књиге жалости" и слично.

Начини праћења, евалуацију и извештавања о реализацији програма

Након реализације плана поступања у кризним догађајима, и успостављања стабилног стања у установи, тим за кризне догађаје врши евалуацију спроведених активности и сачињава извештај. Евалуација обухвата:

- анализу ефеката спроведених мера и активности односно реализацију измењеног плана рада,
- пружање прве психолошке помоћи

На основу евалуације плана реаговања у конкретним ситуацијама, установа даље унапређује план поступања установе у кризним ситуацијама. Тим за кризне догађаје континуирано прати реаговања ученика и запослених и процењује потребу за психосоцијалном подршком у наредном периоду и у сарадњи са спољашњом мрежом заштите израђује план о њеној реализацији.

Тим за кризне догађаје прати реализацију планова, у сарадњи са спољашњом мрежом заштите процењује степен смиривања ситуације и покреће процес договарања са породицама жртава и повређених о начинима обележавања сећања на догађај (обезбеђивање простора, активности сећања, обележавање годишњица и слично).

Након првих неколико дана, праћење ситуације у школи се наставља и даље.

Зависно од врсте догађаја, Тим се састаје према плану и потребама.

Период после кризе

Након првих неколико дана, праћење ситуације у школи се наставља и даље.

- Брига о менталним здрављу;
- Програм психосоцијалне подршке;
- Како школа може помоћи деци/ученицима да се прилагоде промени места боравка након катастрофе;
- Дугорочна комуникација са медијима.

Зависно од врсте догађаја, Тим се састаје према плану и потребама.

12.2. ПРОГРАМ СПРЕЧАВАЊА ДИСКРИМИНАЦИЈЕ

Програм превенције дискриминаторног понашања има за циљ превазилажење стереотипа и предрасуда, препознавање сваког

дискриминаторног понашања, усвајање става нулте толеранције за све облике и врсте дисакриминације и промовисање разумевања и сарадње без обзира на етнички,културни, језички или верски идентитет.
Општи циљ програма је унапређивање равноправности, толеранције и поштовања различитости међу ученицима, запосленима и родитељима, као и стварање безбедног и подстицајног школског окружења без дискриминације.

Садржаји програма	Начин и поступак остваривања	Специфични циљеви садржаја програма
Радионице о различитостима и толеранцији	Организовање радионица на часовима одељењског старешине, на теме: „Другачији, а исти“ „Прихватање различитости“ „Толеранција“	Упознавање ученика са појмом дискриминације. Развијање емпатије и толеранције. Подстицање прихватања различитости.
Обележавање Међународног дана толеранције (16. новембар)	Израда паноа, постера и ученичких радова на тему толеранције	Подизање свести о значају толеранције. Подстицање активног учешћа ученика у промоцији позитивних вредности.
Обележавање Међународног Дана људских права (10. децембар)	Часови одељењског старешине посвећени људским правима	Упознавање ученика са правом на једнако поступање; Развијање одговорности за сопствено понашање.

Садржаји програма	Начин и поступак остваривања	Специфични циљеви садржаја програма
Организовање вршњачке подршке на нивоу одељења у учењу за ученике којима је потребна подршка	Организовање часова допунске наставе, где ученици помажу ученицима, којима је потребна подршка у учењу.	Подстицање сарадње међу ученицима; Смањење предрасуда и стереотипа.
Сарадња са родитељима	Предавање за родитеље о препознавању и спречавању дискриминације	Информисање родитеља о облицима дискриминације; Подстицање заједничког деловања школе и породице..
Обука запослених	Организовање семинара за запослене на тему препознавања и спречавања дискриминације; Хоризонтално стручно усавршавање: представљање наученог са обука на стручним већима	Јачање капацитета за правовремено реаговање;. Развијање компетенција за делотворно смањивање дискриминације

Садржаји програма	Начин и поступак остваривања	Специфични циљеви садржаја програма
Промоција инклузивног образовања	Организовање радионица, предавања и трибина за ученике, родитеље и запослене о значају инклузивног образовања и прихватања различитости; Укључивање ученика из осетљивих група у наставне, ваннаставне, културне и спортске активности школе; Промовисање примера добре праксе инклузивног образовања путем школског сајта, друштвених мрежа и школских приредби.	Развијање инклузивне културе школе засноване на равноправности, уважавању различитости и обезбеђивању једнаких могућности за учење и развој свих ученика.
Евалуација програма	Анализа случајева дискриминације и предузетих мера; Спровођење анкете о осећају прихваћености у школи	Праћење ефикасности превентивних мера Планирање даљих активности на основу резултата анализе.

12.3. ПРОГРАМ ПРЕВЕНЦИЈЕ ДРУГИХ ОБЛИКА РИЗИЧНОГ ПОНАШАЊА

Као саставни део рада, школа мора омогућити деци обавештења о свим питањима у вези с пушењем, алкохолом и дрогом као и обука деце у вези са ризицима везаним за игре на срећу (спортске кладионице, коцкање…) и компјутерске игре. Посебна пажња треба да се поклони последицама узимањадрога и других психоактивних супстанци. Децу треба упућивати на све штетне последице и ризике које могу имати на здравственом, психолошком, социјалном и економском плану. Едукација деце треба да има за циљ утицај на обликовање пожељних ставова и усвајање позитивних облика понашања.

Општи циљ је да се за сву децу, ученике наше школе осигурају безбедни и оптимални услови за несметан боравак и рад у школи, као и заштита

од свих облика насиља, злостављања и занемаривања.

Садржаји програма	Начин и поступак остваривања	Специфични циљеви садржаја програма
Сарадња са институцијама	Сарадња са МУП-ом, Домом здравља, Центром за социјални рад и другим институцијама.	Развијање мреже подршке и унапређивање безбедности ученика.
Едукација ученика о ризичним понашањима	Радионице, предавања и презентације о штетности алкохола, дроге, пушења и коцкања..	Подизање свести ученика о последицама ризичних понашања.
Превенција зависности	Превентивне активности на нивоу одељењске заједнице, разговори, радионице, предавања на теме: алкохол,дуван, дрога, организовање спортских и слободних активности у школи Организовање трибина, едукативних филмова и разговора са стручњацима	Смањење ризика од развоја зависности код ученика.

Садржаји програма	Начин и поступак остваривања	Специфични циљеви садржаја програма
Саветодавни рад са ученицима	Индивидуални разговори са педагогом, психологом и одељењским старешином	Пружање психолошке и педагошке подршке ученицима
Сарадња са родитељима	Родитељски састанци, саветодавни разговори и укључивање родитеља у активности..	Јачање сарадње породице и школе.
Препознавање ризичних понашања	Превенције, идентификација и пријављивање: Идентификација ученика са проблемима у понашању и пријављивање облика ризичног понашањародитељима/старатељима Праћење понашања ученика и сарадња са тимом за заштиту.	Благовремено реаговање и подршка ученицима..

Садржаји програма	Начин и поступак остваривања	Специфични циљеви садржаја програма
Укључивање ученика у ваннаставне активности	Секције, хуманитарне активности и ученички парламент.	Развијање одговорности и позитивних социјалних вредности.
Развој безбедносне културе	Предавања и радионице о безбедности у школи и ван ње	Подстицање безбедног и одговорног понашања.
Едукација наставника	Семинари и стручно усавршавање наставника..	Оспособљавање наставника за превенцију и реаговање
Јачање вршњачке подршке	Формирање вршњачких тимова и група подршке	Развијање међусобног поверења и сарадње.
Евалуација програма	Анкетирање ученика, родитеља и наставника и анализа резултата.	Унапређивање програма превенције других облика ризичног понашања

12.4. ПРОГРАМ ПРЕВЕНЦИЈЕ ДИГИТАЛНОГ НАСИЉА

Континуирани развој информационо-комуникационих технологја, као и све већа доступност интернета младима, омогућили су нове видове учења, забаве.,комуницирања, али и нове врсте ризика и насиља. Стога су последњих година, поготову на међународном плану, покренуте бројне иницијативе којима се регулишу права деце и младих у дигиталном свету.

Иако знамо да коришћење интернета може да има позитиван утицај на целокупни развој младих, омогућавајући им стицање дигиталних вештина неопходних за живот у 21. веку, чињеница је да младима недостају вештине конструктивног коришћења интернета и заштите од потенцијалних ризика и насиља на интернету.

Како је дигитална комуникација готово свакодневни вид комуникације данашњих ученика и ученица, важно је да разумемо на које све начине, и под којим условима, дигитално насиље може да остави озбиљне емоционалне, психичке и социјалне последице на све особе које су му изложене.

Дигитално насиље је коришћење дигиталне технологије (интернета и мобилних телефона) с циљем да се друга особа узнемири, повреди, и понизи и да јој се нанесе штета**.**

Дигитално насиље може се испољити на различите начине. Најчешће се срећу следећи **облици дигиталног насиља:**

- постављање узнемирујућих, увредљивих или претећих порука, слика или видео-снимака на туђе профиле или слање тих материјала СМС-ом, инстант порукама, имејлом, остављање на чету;
- снимање и дистрибуција слика, порука и материјала сексуалног садржаја;
- узнемиравање телефонским позивима;
- лажно представљање, коришћење туђег идентитета, креирање профила на друштвеним мрежама на туђе име;
- недозвољено саопштавање туђих приватних информација, објављивање лажних оптужби или гласина о другој особи на профилима друштвених мрежа, блоговима итд.;
- промена или крађа лозинки;
- слање вируса;
- исмевање у онлајн причаоницама и на интернет форумима;
- непримерено коментарисање туђих слика, порука на профилима, блоговима;
- игнорисање, искључивање (нпр. из група на социјалним мрежама), подстицање мржње (по различитим основама) и др.

Дигитално насиље може се вршити директно или индиректно (преко посредника), уплитањем других особа у вршење насилне активности, са или без њиховог знања (нпр. у име неке особе, са њене адресе или профила, шаљу се узнемиравајуће поруке или се остављају на блогу, чету, форуму или профилу других особа).

Дигитално насиље обично се дешава међу младима, међутим, нису ретки случајеви када се одрасле особе насилне према деци и младима на интернету. У тим случајевима најчешће је реч о малтретирању или прогањању путем интернета, што представља кривично дело и кажњиво је законом.

Општи циљ програма је развијање безбедног и одговорног понашања ученика у дигиталном окружењу, као и јачање сарадње школе, породице и институција у превенцији дигиталног насиља

Садржаји програма	Начин и поступак остваривања	Специфични циљеви садржаја програма
Едукација ученика о дигиталном насиљу	Организовање радионица, презентација и разговора на часовима одељењске заједнице.	Подизање свести ученика о облицима и последицама дигиталног насиља.
Развијање безбедног понашања на интернету	Едукација о безбедном коришћењу интернета и друштвених мрежа.	Подстицање одговорног и безбедног понашања ученика
Превенција злоупотребе личних података	Разговори и практичне вежбе о заштити лозинки и личних информација..	Смањење ризика од злоупотребе ученика у дигиталном окружењу.

Садржаји програма	Начин и поступак остваривања	Специфични циљеви садржаја програма
Сарадња са родитељима	Родитељски састанци, предавања и саветодавни разговори.	Јачање сарадње породице и школе у области безбедности деце.
Сарадња са МУП-ом и другим институцијама	Организација предавања и трибина са стручњацима.	Унапређивање заштите ученика и превенција ризичних ситуација.
Превенција вршњачког дигиталног насиља	Радионице, дебате и вршњачка едукација.	Развијање толеранције и ненасилне комуникације..

Садржаји програма	Начин и поступак остваривања	Специфични циљеви садржаја програма
Развијање комуникацијских вештина	Тимски рад, дискусије и интерактивне активности	Подстицање позитивне комуникације и међусобног поштовања.
Саветодавни рад са ученицима	Индивидуални разговори са педагогом, психологом и наставницима.	Пружање психолошке и педагошке подршке ученицима
Препознавање дигиталног насиља	Праћење понашања ученика и разговори са ученицима и родитељима.	Благовремено уочавање и реаговање у случајевима насиља.
Едукација наставника	Стручно усавршавање и семинари за наставнике.	Оспособљавање наставника за превенцију и реаговање.
Развијање дигиталне писмености	Рад на безбедном претраживању и коришћењу дигиталних алата.	Унапређивање дигиталних компетенција ученика.

Садржаји програма	Начин и поступак остваривања	Специфични циљеви садржаја програма
Превенција зависности од интернета	Разговори, радионице и промовисање здравих стилова живота.	Смањење прекомерног коришћења интернета и друштвених мрежа.
Подстицање позитивне школске климе	Организовање заједничких активности и вршњачке подршке.	Развијање поверења, емпатије и сарадње међу ученицима
Информисање ученика о механизмима заштите	Упознавање ученика са СОС телефонима и институцијама за помоћ.	Оспособљавање ученика да потраже помоћ у ризичним ситуацијама.
Праћење и евидентирање случајева	Вођење документације и анализа случајева дигиталног насиља.	Континуирано праћење стања и процена ефеката мера.
Сарадња са локалном заједницом	Повезивање школе са организацијама које се баве заштитом деце.	Јачање мреже подршке и превентивног деловања
Организовање тематских радионица	Радионице о дигиталној безбедности и правилима понашања на интернету.	Подстицање ученика на активно учешће у превенцији.
Евалуација програма	Анкетирање ученика, родитеља и наставника и анализа резултата.	Унапређивање програма превенције дигиталног насиља

13. ПРОГРАМ ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ ЗАШТИТЕ ОД ТРГОВИНЕ ЉУДИМА/ДЕЦОМ

Трговина људима представља један од најтежих облика кршења људских права и озбиљан друштвени проблем. Улога школе је веома значајна у превенцији, препознавању ризика и пружању подршке ученицима
Општи циљ Програма је унапређивање заштите ученика кроз едукацију, сарадњу са институцијама, оснаживање ученика и родитеља и развијање безбедног школског окружења.

Садржаји програма	Начин и поступак остваривања	Специфични циљеви садржаја програма
Едукација ученика о трговини људима	Организовање предавања, радионица и презентација на часовима одељењске заједнице.	Подизање свести ученика о ризицима, облицима и последицама трговине људима
Препознавање фактора ризика	Разговори са ученицима, праћење понашања и сарадња са родитељима.	Благовремено уочавање ученика који су изложени ризику и пружање подршке.

Садржаји програма	Начин и поступак остваривања	Специфични циљеви садржаја програма
Сарадња са родитељима	Организовање родитељских састанака и саветодавних разговора.	Јачање сарадње школе и породице у циљу заштите ученика...
Сарадња са МУП-ом и Центром за социјални рад	Предавања стручњака, размена информација и заједничке активности.	Унапређивање безбедности ученика и правовремено реаговање.
Обележавање важних датума	Организација изложби, трибина, паноа и радионица поводом дана борбе против трговине људима.	Развијање свести о значају превенције и заштите људских права.

Садржаји програма	Начин и поступак остваривања	Специфични циљеви садржаја програма
Превенција дигиталног насиља	Едукација ученика о опасностима друштвених мрежа и злоупотреби личних података.	Смањење ризика од злоупотребе ученика путем интернета.
Саветодавни рад са ученицима	Индивидуални разговори са педагогом, психологом и одељењским старешином.	Пружање психолошке и педагошке подршке ученицима.
Подршка ученицима у кризним ситуацијама	Формирање планова подршке и сарадња са надлежним институцијама	Обезбеђивање сигурности и заштите ученика.

Садржаји програма	Начин и поступак остваривања	Специфични циљеви садржаја програма
Едукација наставника	Стручно усавршавање и семинари за наставнике.	Оспособљавање запослених за препознавање и реаговање у случајевима трговине људима
Формирање безбедног школског окружења	Појачан васпитни рад, праћење односа међу ученицима и сарадња са тимом за заштиту.	Смањење насиља и развијање позитивне климе у школи.
Укључивање ученика у превентивне активности	Учешће у радионицама, хуманитарним и вршњачким активностима.	Развијање емпатије, солидарности и одговорности
Информисање ученика о механизмима заштите	Упознавање ученика са институцијама и телефонима за помоћ.	Оспособљавање ученика да потраже помоћ у ризичним ситуацијама

Садржаји програма	Начин и поступак остваривања	Специфични циљеви садржаја програма
Праћење и евидентирање случајева	Вођење документације и записника о активностима и интервенцијама.	Континуирано праћење стања и благовремено реаговање.
Сарадња са локалном заједницом	Повезивање школе са организацијама и институцијама које се баве заштитом деце.	Јачање мреже подршке и превентивног деловања.
Организовање тематских радионица	Радионице о безбедности, правима детета и заштити од злоупотребе.	Подстицање ученика на активно учешће у превенцији
Јачање вршњачке подршке	Формирање вршњачких тимова и реализација заједничких активности.	Развијање међусобног поверења и сарадње међу ученицима.

Садржаји програма	Начин и поступак остваривања	Специфични циљеви садржаја програма
Евалуација програма	Анкетирање ученика, родитеља и наставника и анализа резултата.	Унапређивање програма и активности у области заштите од трговине људима.

14. ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ПОРОДИЦОМ

Школа подстиче и негује партнерски однос са родитељима, односно старатељима ученика, заснован на принципима међусобног разумевања, поштовања и поверења. Програми у области сарадње са породицом усмерени су на јачање родитељске компетенције и имају социо-едукативни и саветодавни карактер. Сарадња са породицом одвијаће се плански и систематски током целе године укључујући породице у планирању, реализацији и евалуацији те сарадње. Да би се што боље одговорило потребама деце, породице и средине, сарадња ће се реализовати применом и комбинацијом различитих облика сарадње:

Сарадња са родитељима остварује се кроз укључивање родитеља у систематски васпитни рад школе путем родитељских састанака, Савета родитеља и индивидуалних контаката наставника и родитеља. На тај начин врши се координација педагошког деловања породице и наставника. Осим тога педагошко-психолошка служба обавља разговоре са родитељима ради упућивања у напредак ученика, али и у случајевима дешавања проблема и приметног непримереног понашања. Тада родитељи, одељењски старешина и педагошко-психолошка служба проналазе најбољи начин за решавање настале ситуације. У случајевима дешавања насиља, злостављања и занемаривања, школа одмах обавештава родитеље, предузима потребне кораке и сачињава план подршке и заштите у који укључује и сарадњу са родитељима, односно заједничко деловање породице и школе.

Сарадња се остварује кроз:

међусобно информисање о здрављу, психофизичким способностима и социјалном развоју ученика, информисање о учењу, понашању, ваннаставним школским активностима, условима рада у породици и друштвеној средини. Такође и кроз индивидуалне разговоре и размену мишљења родитеља, наставника и стручних сарадника о напредовању и понашању ученика у породици и школи, припрема информација за групу родитеља код чије деце се јављају потешкоће у развоју – помоћ родитеља у налажењу нових најбољих решења, као и рад савета родитеља школе.

Разговор организује одељенски старешина у сарадњи са педагогом и психологом школе.

Родитељски састанци:

ОС је стручно лице које је задужено да сазива, припрема и води родитељске састанке. Родитељски састанци се одржавају најмање 4 пута годишње (или по потреби) .Евиденција родитељских састанака се води у дневнику рада.

Општи циљ Програма сарадње са породицом је подстицање и неговање партнерског односа, заснованог на принципима међусобног разумевања,

поштовања и поверења наставника, ученика и родитеља

Садржаји програма	Начин и поступак остваривања	Специфични циљеви садржаја програма
Информисање родитеља , односно других законских заступника	Креирање странице намење родитељима на сајту Школе Организовање Отворених врата – термина када родитељи имају могућност да са наставницима разговарају о раду и напредовању ученика Организовање Отвореног дана, када родитељи, односно старатељи могу да присуствују образовно - васпитном раду. уређивање огласне табле за родитеље у просторијама Школе Организовање и реализација родитељских састанака	Обезбедити благовремено, тачно и потпуно информисање родитеља и законских заступника о васпитно-образовном раду школе; Повећати информисаност родитеља о правима, обавезама и одговорностима ученика, родитеља и школе; Обезбедити информисање родитеља о мерама заштите ученика, безбедности, превенције насиља, дискриминације и занемаривање; Јачати поверење родитеља у рад школе кроз транспарентно и континуирано информисање.
Укључивање родитеља , тј. других законских заступника у наставне и остале активности	Учешће у различитим образовним пројектима који се одвијају у школи/у које је школа укључена, Едукатори деце у областима у којима су професионалци/експерти, Сарадници у настави, Сарадници и асистенти у реализацији програма секција, Сарадници за обезбеђивање безбедног окружења у школи, Сарадници у процесу професионалне оријентације, Сарадници при организацији и реализацији приредби, изложби, спортских и других такмичења и сличних активности у Школи, Сарадници и асистенти у реализацији излета, посета, екскурзија ученика, Сарадници у организацији и реализацији радионица, хуманитарних акција и сличних активности, Учешће у стручним тимовима које директор	Подстаћи активно учешће родитеља у животу и раду школе; Унапредити компетенције родитеља за подршку учењу, развоју и добробити деце; Развијати партнерски однос између школе и породице кроз активно укључивање родитеља; Развијати осећај заједничке одговорности родитеља и школе за успех, добробит и безбедност ученика.

Садржаји програма	Начин и поступак остваривања	Специфични циљеви садржаја програма
	формира по потреби, Учешће као евалуатори образовно-васпитног рада и квалитета рада установе кроз процес самовредновања квалитета образовно-васпитне праксе, Учешће родитеља ученика из осетљивих и маргинализованих група (социјална ускраћеност, инвалидитет и др.) да учествују у изради и реализацији ИОП-а	
Укључивање родитеља, односно других законских заступника у процес одлучивања	Укључивање родитеља у Савет родитеља Школе, Укључивање родитеља у Школски одбор, Укључивање родитеља у рад тимова на нивоу школе(самовредновање, развојно планирање, сарадња са локалном заједницом и породицом и сл.), Испитивање потреба и очекивања родитеља анкетирањем на крају сваког полугодишта, Родитељи ученика из осетљивих и маргинализованих група (социјална ускраћеност, сметње у развоју, инвалидитет и др.) имају могућност да по потреби предлажу спољне сараднике у тиму за подршку ученику, као и да дају одобрење за спровођење тог индивидуалног образовног плана.	Повећати учешће родитеља и других законских заступника у доношењу одлука које се односе на рад школе и унапређивање васпитно-образовног процеса; Јачати компетенције родитеља за активно учешће у процесима одлучивања кроз саветодавне и информативне активности; Подстицати укључивање већег броја родитеља из различитих друштвених група у процесе планирања, праћења и вредновања рада школе.

Садржаји програма	Начин и поступак остваривања	Специфични циљеви садржаја програма
Едукација и саветодавни рад са породицом	Едукација кроз организовање мини предавања на родитељским састанцима, Организовање трибина и радионица за заинтересоване родитеље, Саветодавни рад стручних сарадника	Подизање свести родитеља о значају сарадње са школом, за општу добробит детета. Унапредити демократску културу у школи кроз развијање међусобног поверења, поштовања и сарадње.
Еваулација програма	Анкетирање родитеља, односно других законских заступника у погледу њиховог задовољства програмом сарадње са породицом	Унапређење сарадње школе и породице

15. ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ЛОКАЛНОМ САМОУПРАВОМ

Сарадња са локалном самоуправом реализује се на основу програма сарадње са локалном самоуправом. Школа прати и укључује се у дешавања на територији јединице локалне самоуправе и заједно са њеним представницима планира садржај и начин сарадње, нарочито о питањима од којих зависи развитак школе. Општина Бачка Паланка значајно утиче на рад школе, а првенствено кроз различите облике финансирања, од свакодневног рада, до унапређења материјално-техничких услова. Одељење за друштвене делатности, односно просветна инспекција прати рад школе, а такође и друге инспекцијске службе.
Општи циљ

Садржаји програма	Начин и поступак остваривања	Специфични циљеви садржаја програма
Сарадња са локалном самоуправом (Општина БП) око планирања	Консултативни разговори у вези израде финансијског плана, помоћ при спровођењу поступака јавних набавки	Успешна израда финансијског плана уз сагледавање реалних могућности локалне самоуправе, Поштовање прописа у области финансијског пословања
Сарадња са локалном самоуправом (Општина БП) око капитални инвестиција	Израда Финансијског плана; Израда Плана јавних набавки; Израда Плана инвестиција	Локална самоуправа(општина Бачка Паланка) путем капиталних инвестиција омогућава да се школска зграда и фискултурна сала одржавају током године, а ради постизања безбедних и функционалних услова за рад и боравак деце и запослених.

Садржаји програма	Начин и поступак остваривања	Специфични циљеви садржаја програма
Сарадња са локалном самоуправом(општина БП)око стручног усавршавања запослених	Израда годишњег Плана стручног усавршавања запослених, усклађеног са Финансијским планом.	Локална самоуправа(општина БП) обезбеђује средства за стручно усавршавање запослених ради успешнијег остваривања и унапређивања образовно-васпитног рада и стицања, тј. унапређивања компетенција запослених потребних за рад .
Сарадња са локалном самоуправом (општина БП) око награда за ученике генерације, ученике носиоце Вукове дипломе и ученике освајаче награда на републичком такмичењу на крају осмогодишњег образовања.	Школа спроводи поступак избора „Ученика генерације“; Школа води евиденцију о успеху ученика и резултатима на такмичењима	Локална самоуправа (општина БП)организује пријем за ученике генерације, ученике носиоце вукове дипломе и ученике освајаче награда на републичком такмичењу и тим поводом ученици добијају пригодне награде.
Сарадња са интерресорном комисијом	Тим за инклузивно образовање процењује ученике којима је потребна додатна образовна, здравствена или социјална подршка; Формирање Тима за додатну подршку; Подношење захтева интерресорној комисији	На предлог школе, а уз сагласност родитеља, интересорна комисија процењује којим ученицима је потребна додатна образовна, здравствена или социјална подршка.

Садржаји програма	Начин и поступак остваривања	Специфични циљеви садржаја програма
Сарадња са просветном инспекцијом	Редовна и ванредна контрола од стране просветне инспекције; Консултативни разговори	Путем континуираног праћења рада школе, просветна инспекција даје предлоге, указује на недостатке, пружа повратну информацију о тренутном раду школе, као и о начинима за унапређивање.
Сарадња са МУП-ом	Организација трибина, предавања, контролни прегледи возила приликом одласка на екскурзије, излете и школе у природи Помоћ у заштити имовине Школе	Утицати на повећање свести о изазовима који се појављују у стварном и виртуелном свету; Утицати на повећање свести о безбедности у саобраћају, о безбедности ученика у ванредним ситуацијама

15.1. ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ДРУШТВЕНОМ СРЕДИНОМ

Школа развија сарадњу и са установама, удружењима и привредним друштвима који су на територији наше општине

Садржаји програма	Начин и поступак остваривања	Специфични циљеви садржаја програма

КУД " Петар Кочић"	Презентација КУД-а; Уступање простора школе за манифестације у организацији КУД-а	Развијање играчких способности код ученика, подстицању љубави према музици и плесу

Сарадња са компанијом Carlsberg	Анализа и утврђивање потреба школе у погледу побољшања материјалних услова рада школе и унапређење наставног процеса; Израда пројекта и конкурисање за добијање средстава;	Побољшање материјалних услова рада школе, одржавање објекта школе и објекта фискултурне сале; Набавка савремене опреме за унапређење наставног процеса
Сарадња са спортским клубовима	Презентација спортских клубова	Укључивање ученика у спортске клубове, развијање такмичарског духа и фер-плеја.
Сарадња са месном заједницом	Заједничке акције озелењавања, уклањања графита, чишћење околине школе, ... Учешће у прослави Дана места Манифестација " Кочићеви дани"	Учешће у акцијама Месне заједнице, подизање свести о значају очувања животне средине
Дом здравља	Праћење здравља ученика Информисање и здравствено образовање ученика и родитеља	Систематски прегледи ученика, предавања и радионице за ученике из области здравственог васпитања, укључивање ученика у рад Саветовалишта за младе при Дому здравља, укључивање у израду наградних тема – литерарних и ликовних на здравствене теме, специјалистички прегледи ученика осмог разреда потребни за упис у средње школе

Библиотека „Вељко Петровић"	Укључивање ученика у чланство библиотеке; Организовање литерарних сусрета и књижевних вечери;	Развијање читалачких навика, подстицање љубави према књизи и читању, као и оспособљавање ученика за самостално коришћење библиотечког фонда и различитих извора знања.

16. ПРОГРАМ ПРОФЕСИОНАЛНЕ ОРИЈЕНТАЦИЈЕ

Школа у сарадњи са установама за професионалну оријентацију помаже родитељима, односно другим законским заступницима и ученицима у избору средње школе и занимања, према склоностима и способностима ученика и у том циљу прати њихов развој и информише их о карактеру и условима рада појединих занимања. Ради праћења индивидуалних склоности ученика и пружања помоћи ученицима и њиховим родитељима, односно другим законским заступницима у избору средње школе и занимања, школа формира тим за професионалну оријентацију, у чијем саставу су стручни сарадници и наставници. Тим за професионалну оријентацију реализује програм професионалне оријентације за ученике седмог и осмог разреда. Реализује се кроз различите садржаје у оквиру редовне и додатне наставе, слободне активности, посете, наставу у природи, излете и екскурзије. Интензиве активност у овој области ради се са ученицима седмог и нарочито осмог разреда

Општи циљ програма професионалне оријентације је упознавање ученика са светом занимања, упознавање са различитим пословима и професијама у којим се ти послови обављају и развијање свести код ученика о личним склоностима и интересовањима и способностима за бављење одређеним пословима и занимањима.

Садржаји програма	Начин и поступак остваривања	Специфични циљеви садржаја програма
Самоспознаја ученика	Организовање радионица, тестова способности и интересовања, индивидуални и групни разговори са ученицима током школске године.	Развијање свести ученика о личним способностима, интересовањима, вредностима и могућностима професионалног развоја.
Развијање позитивног односа према раду	Разговори на часовима одељењске заједнице, укључивање ученика у школске активности и пројекте	Формирање радних навика, одговорности и развијање свести о значају рада и професионалног усавршавања

Садржаји програма	Начин и поступак остваривања	Специфични циљеви садржаја програма
Информисање о занимањима	Презентације различитих занимања, коришћење брошура, интернет презентација и видео материјала.	Упознавање ученика са карактеристикама занимања, условима рада и потребним квалификацијама..
Упознавање са средњим школама	Посете средњим школама, сајмовима образовања, разговори са ученицима и наставницима средњих школа	Пружање информација о образовним профилима и условима уписа у средње школе.
Сарадња са родитељима	Организовање родитељских састанака, индивидуалних консултација и информативних предавања.	Јачање сарадње породице и школе у процесу професионалног опредељивања ученика.

Садржаји програма	Начин и поступак остваривања	Специфични циљеви садржаја програма
Сарадња са Националном службом за запошљавање	Предавања стручњака, тестирања професионалних интересовања и саветодавни рад.	Пружање стручне помоћи ученицима у избору занимања и даљег школовања.
Посете предузећима и установама	Организовање посета локалним предузећима, здравственим установама, библиотекама и другим институцијама.	Омогућавање ученицима да стекну реалну слику о радном окружењу и условима рада.
Радионице професионалне оријентације	Реализација интерактивних радионица, дебата, дискусија и групног рада	Подстицање ученика на активно учешће и доношење самосталних одлука.

Садржаји програма	Начин и поступак остваривања	Специфични циљеви садржаја програма
Развој комуникацијских вештина	Вежбе јавног наступа, симулације разговора за посао и тимски рад	Развијање способности комуникације, сарадње и самопоуздања.
Подршка ученицима при избору школе	Индивидуално саветовање ученика и родитеља, анализа успеха и интересовања ученика.	Помоћ ученицима у доношењу реалних и одговорних одлука о даљем образовању.
Сарадња са локалном самоуправом	Учествовање у локалним манифестацијама, пројектима и програмима намењеним младима..	Повезивање школе са локалном заједницом и унапређивање професионалне оријентације ученика.

Садржаји програма	Начин и поступак остваривања	Специфични циљеви садржаја програма
Упознавање са светом рада	Гостовања представника различитих професија и разговори са успешним професионалцима.	Подстицање ученика да реално сагледају могућности и захтеве различитих занимања
Евалуација програма	Анкетирање ученика, родитеља и наставника и анализа реализованих активности	Унапређивање програма професионалне оријентације на основу добијених резултата.

17. ПРОГРАМ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ

Брига о здрављу ученика заузима једно од кључних места у раду Школе. Брига о здрављу прожима се у редовној настави многих предмета / Свет око нас, Природа и друштво, Биологија, Географија, Хемија, Физичко и здравствено васпитање /, у часовима одељењског старешине, а представници неких институција локална средина веома су ангажовани при реализацији овог програма .Пре свих ту су здравствена установа, а посебно патронажна служба, Завод за јавно здравље, потом Црвени крст и МУП -а.

Општи циљ програма је друштвена и лична брига о здрављу сваког детета и развијање, код сваког ученика појединачно, свести о значају очувања личног здравља и значаја његовог активног односа према томе, као и развијање правилног односа према исхрани, слободном времену, боравку у природи, редовним консултацијама у здравственим службама и избегавању ризичних ситуација и понашања, која могу штетно утицати на њих.

Садржаји програма	Начин и поступак остваривања	Специфични циљеви садржаја програма
Промоција здравих стилова живота	Предавања и радионице о правилној исхрани Обележавање Дана здраве хране Израда паноа и презентација о здравим навикама Подстицање редовне физичке активности ученика	Унапређивање здравља ученика кроз развијање свести, знања, ставова и навика које доприносе усвајању и примени здравих стилова живота.
Очување менталног здравља	Радионице о управљању стресом и емоцијама Разговори о самопоштовању и вршњачким односима Активности за развијање емпатије и толеранције Саветодавни рад педагога/психолога са ученицима и родитељима Обележавање Светског дана менталног здравља	Развијање вештина за препознавање и управљање стресом, емоцијама и изазовима свакодневног живота. Подстицање развоја позитивне слике о себи, самопоштовања и емоционалне стабилности.

Садржаји програма	Начин и поступак остваривања	Специфични циљеви садржаја програма
Превенција болести и зависности	Едукација о значају личне хигијене Предавања о превенцији заразних болести Радионице о штетности пушења, алкохола и психоактивних супстанци Сарадња са домом здравља и Црвеним крстом Обележавање Светског дана борбе против сиде	Подизање нивоа информисаности о штетности употребе дувана, алкохола, психоактивних супстанци и других облика ризичног понашања
Безбедност и здравље ученика	Обука ученика за правилно реаговање у кризним догађајима Предавања о пружању прве помоћи Едукација о безбедном коришћењу интернета и дигиталном здрављу Активности у вези са безбедношћу у саобраћају Упознавање ученика са мерама заштите од пожара	Едукација ученика о начинима реаговања у кризним догађајима; Едукација ученика у области безбедности у саобраћају,заштите од пожара,… Развијање свести о значају безбедног коришћења дигиталних технологија и очувања менталног здравља у дигиталном окружењу.
Сарадња са родитељима и локалном заједницом	Родитељски састанци на теме здравствене заштите Сарадња са Домом здравља, стоматолошком службом и Заводом за јавно здравље Организовање превентивних прегледа ученика Укључивање родитеља у здравствено-промотивне активности	Јачање сарадње школе, породице и локалне заједнице у промоцији здравих стилова живота.

Садржаји програма	Начин и поступак остваривања	Специфични циљеви садржаја програма
Унапређивање школског окружења	Контрола хигијене школског простора Акције уређења учионица и школског дворишта Подстицање здравих међуљудских односа Праћење безбедности и здравствених услова у школи	Подстицање ученика да активно учествују у школским и ваншколским активностима усмереним на унапређење здравља. Развијање свести о значају здраве животне средине за очување здравља.

18. ПРОГРАМ СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ УЧЕНИКА

Школа у сарадњи са надлежним установама брине о социјалној заштити, посебно ученика из осетљивих друштвених група, на основу програма социјалне заштите. Уколико је потребно школа организује прикупљање средстава за ове сврхе кроз акције школског спорта, волонтирања и других добротворних акција.Школа посебно води рачуна о ученицима који имају потешкоће у породичном окружењу –породица у процедури развода брака, лоши узајамни односи родитеља, озбиљнија болест ужег члана породице или ученика, тешки материјални услови, поремећаји понашања родитеља или ученика, болести зависности родитеља или ученика, други поремећаји понашања –бежање из школе, крађа, припадност деструктивној групи. За ове ученике организују се посебне активности у сарадњи са локалном заједницом, пре свега Центром за социјални рад.
Општи циљ Програма је напређивање добробити, социјалне укључености и једнаких могућности за све ученике кроз развијање система подршке, сарадњу са породицом и институцијама и стварање подстицајног и безбедног школског окружења.

Садржаји програма	Начин и поступак остваривања	Специфични циљеви садржаја програма
Сарадња са Центром за социјални рад у остваривању социјалне заштите ученика (дописи, лично)	Обавештавање о случајевима проблема у породици, као што су занемаривање и насиље у породици; Давање мишљења и налаза за ученика од стране педагошко-психолошке службе, на захтев Центра.	Превазилажење породичних проблема ученика, проблема насиља и малолетничке делинквенције
Сарадња школе са локалном самоуправом у обезбеђивању бесплатне исхране за социоекономски угрожене ученике, набавке ђачког прибора, путовања на екскурзије…	Вођење евиденције о материјалном статусу ученика; Обраћање локалној самоуправи и тражење средстава.	Пружање помоћи ученима из породица слабијег материјално стања.

Садржаји програма	Начин и поступак остваривања	Специфични циљеви садржаја програма
Обилазак и кућне посете породицама	Анкете за ученике, из којих се сазнаје стање у породици; Разговори са ученицима од стране ОС, педагога и психолога	Ефикасније пружања помоћи и побољшања сарадње између школе и породице
Пружање помоћи ученицима са поремећајима у понашању, ученицима са евидентираним прекршајима и/или казненим делима	Индивидуални разговори ученика са ОС и педагошко-психолошком службом; На ЧОС-у одржавање радионица на тему поштовања правила понашања;	Утицати на повећање свести о усвајању правила понашања и њихово поштовања.
Пружање помоћи васпитно и едукативно запуштеним или социоекономски угроженим ученицима, ученицима који долазе из породица са проблематичним односима (ризичне породице)	Разговори са ОС; Разговори са психологом и педагогом; Укључивање других ученика ради пружање помоћи у учењу на часовима допунске наставе	Стварање сигурног и подстицајног окружења

Садржаји програма	Начин и поступак остваривања	Специфични циљеви садржаја програма
Упознавање и праћење социјалних прилика ученика и брига за децу у тешким породичним приликама	Давање савета и смерница у погледу могућности остваривање права из области социјалне заштите; Праћење породичних прилика	Остваривање права из области социјалне заштите
Организовање хуманитарних акција за социјално-угрожену децу	Прикупљање играчака, школског прибора, бесплатних уџбеника..); Акција „деца-деци“-поклони Новогодишње акције ученика-хуманитарни пакетићи; Новчана помоћ социјално угроженим ученицима	Развијање емпатије међу ученицима

19. ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Заштита животне средине обухвата активности усмерене на развој еколошке свести, као и очување природних ресурса. Очување природних ресурса односи се и на упознавање са коришћењем и рационалном употребом тих ресурса у области енергетике. Школа доприноси заштити животне средине остваривањем програма заштите животне средине -локалним еколошким акцијама, заједничким активностима школе, родитеља и јединице локалне самоуправе у анализи стања животне средине и акција за заштиту животне средине.
У оквиру овог програма ученици се информишу о значају очувања животне средине, са посебним освртом на њихов лични допринос и ангажовање у реализацију акција на нивоу школе и ликалне заједнице. На часовима одељењског старешине у свим узрастима обрађују се одређене теме. Посебне активности реализују наставници биологије у редовоној настави и у раду еколошке секције. У редовној настави приликом обраде пригодних тема / Свет око нас, Природа и друштво, географија, биологија, физика, хемија, техничком/ ученици ће добити информације о загађивачима ваздуха, глобалном отопљавању, променама у клими и њиховом утицају на живот на планети, значају одрживе енергије, значај селекције отпада, рециклаже истог, заштити вода, шума, утицај отпада, посебно пластике, на животну средину, опасности од пожара и поплава.
Општи циљ програма је развијање еколошке свести, одговорног односа према животној средини и навика које доприносе очувању и унапређењу квалитета живота у школи и локалној заједници.

Садржаји програма	Начин и поступак остваривања	Специфични циљеви садржаја програма
Обележавање значајних еколошких датума	Обележавање Дана планете Земље (22. април). Обележавање Светског дана вода (22. март). Обележавање Светског дана заштите животне средине (5. јун). Израда паноа, презентација и ликовних радова.	Упознавање ученика са значајем заштите животне средине. Развијање свести о глобалним и локалним еколошким проблемима. Подстицање активног учешћа ученика у еколошким акцијама
Уређење и озелењавање школског простора	Садња цвећа, дрвећа и украсног биља Уређење школског дворишта. Формирање еколошког кутка у школи.	Развијање одговорности за школско окружење; Подстицање навика очувања зелених површина; Развијање тимског рада и сарадње.

Садржаји програма	Начин и поступак остваривања	Специфични циљеви садржаја програма
Селекција и рециклажа отпада	Постављање посуда за селекцију отпада. Прикупљање старог папира, пластике и чепова. Едукативне радионице о рециклажи. Израда употребних предмета од рециклажног материјала.	Упознавање ученика са значајем рециклаже. Развијање навика правилног одлагања отпада. Смањење количине отпада у школи.
Рационално коришћење природних ресурса	Кампање „Угаси светло када излазиш". Праћење потрошње воде и струје у школи Израда едукативних плаката. Часови посвећени обновљивим изворима енергије	Развијање свести о значају штедње воде и енергије. Усвајање одговорног понашања у свакодневном животу. Смањење непотребне потрошње ресурса.
Еколошке радионице и предавања	Радионице о климатским променама. Еколошки квизови и такмичења. Пројектна настава са еколошким темама.	Проширивање знања ученика о животној средини. Развијање критичког мишљења о еколошким питањима Подстицање креативности и истраживачког рада.

Садржаји програма	Начин и поступак остваривања	Специфични циљеви садржаја програма
Сарадња са локалном заједницом	Учешће у еколошким акцијама општине; Сарадња са јавним комуналним предузећем; Посета рециклажним центрима; Заједничке акције са родитељима.	Развијање друштвене одговорности код ученика. Јачање сарадње школе са институцијама и удружењима.
Формирање и рад еколошке секције	Израда годишњег плана рада секције. Организовање еколошких акција. Вођење еколошког паноа. Учешће на конкурсима и смотрама.	Подстицање ученичког активизма. Развијање лидерских способности и иницијативе. Континуирано праћење еколошких активности школе.

20. ПРОГРАМ ИЗЛЕТА, ЕКСКУРЗИЈА И НАСТАВЕ У ПРИРОДИ

Садржаји екскурзије у првом циклусу основног образовања и васпитања су посебно:
– уочавање облика рељефа и површинских вода у околини и природно-географских одлика Републике Србије;
– посматрање карактеристичних биљака и животиња (обилазак станишта биљака и животиња);
– посете заштићеним природним подручјима (национални паркови, резервати, споменици природе и др.);
– упознавање с прошлошћу и културном баштином завичаја и отаџбине (обилазак музеја, културно-историјских споменика, етно-села, спомен-кућа знаменитих људи – научника, књижевника, уметника, војсковођа, државника и др.);
– развијање способности оријентације у простору и времену;
– обилазак разних типова пољопривредних површина и сточарских фарми (упознавање с производњом здраве хране);
– обилазак привредних друштава и јавних предузећа (прерада природних сировина, упознавање с различитим делатностима људи, заштита животне средине и др.).
Садржаји екскурзије у другом циклусу основног образовања и васпитања су посебно:
– посете које омогућавају упознавање са природним лепотама, природно-географским и друштвено-географским одликама Републике Србије (планине, реке, језера, бање, биљни и животињски свет, заштићени природни објекти и национални паркови, становништво, народи и етничке заједнице у Републици Србији и др.);
– обилазак праисторијских, античких, средњовековних, нововековних и локалитета савременог доба (Лепенски вир, Винча, Сирмијум, Виминацијум – војни логор, Гамзиград – Царска палата, Медијана, Студеница, Ђурђеви Ступови, Жича, Милешева, Сопоћани, Градац, Грачаница, Високи Дечани, Раваница, Лазарица, Љубостиња, Манасија, Каленић, Сремски Карловци, Крушедол, Ново Хопово, Врдник, Смедеревска тврђава, Голубац, Нишка тврђава, Петроварадинска тврђава, Орашац, Топола, Ћеле-кула, Таково, Тршић, Бранковина, Врањевшница, Текериш, Струганик, Шумарице и др.);
– обилазак Београда, престонице Републике Србије (Дом Народне скупштине, Народно позориште, Народни музеј, Београдска тврђава, Опсерваторија, Војни музеј, Музеј Српске православне цркве, Музеј Првог српског устанка – Конак кнеза Милоша, Конак кнегиње Љубице, Народна библиотека, краљевски дворови на Дедињу, Музеј града, Авала, Јајинци, Етнографски музеј, Педагошки музеј, Музеј Вука и Доситеја, Саборна црква, Храм Светог Саве на Врачару, Природњачки музеј, Ботаничка башта „Јевремовац”, зоолошки врт, Музеј југословенске кинотеке, Музеј Николе Тесле, Музеј савремене уметности и др.);
– обилазак установа културе у Републици Србији (Галерија Матице српске у Новом Саду, Српско народно позориште у Новом Саду, Књажевско-српски театар у Крагујевцу, завичајни и локални музеји, спомен-куће и др.);
– обилазак привредних друштава и јавних предузећа (предузећа у области прехрамбене, хемијске, машинске и електроиндустрије, индустрије грађевинског материјала, енергетике и др.);
– подстицање испољавања позитивних емоционалних доживљаја.
Настава у природи је облик образовно-васпитног рада којим се остварују обавезни и изборни наставни предмети и ваннаставне активности за први циклус основног образовања и васпитања – у климатско погодном месту из здравствено-рекреативних образовно- васпитних и социјалних разлога. Садржаји наставе у природи остварују се на основу плана и програма наставе и учења из којег се издвајају они садржаји који су погодни за остваривање циљева и задатака наставе у природи, а одговарају условима у којима се она реализује.
У програмима наставе и учења за поједине предмете могу се наћи садржаји који експлицитно или имплицитно упућују на погодност овог облика

образовно-васпитног рада.
Општи циљ Програма излета, екскурзије и наставе у природи је да допринесе остваривању циљева и задатака образовања и васпитања, циљева и задатака наставних предмета, као и непосредно упознавање с појавама и односима у природној и друштвеној средини, с културним, историјским и духовним наслеђем и привредним достигнућима.

Излети

Садржаји програма	Начин и поступак остваривања	Специфични циљеви садржаја програма
Посете природним локалитетима, парковима природе и излетиштима.	Организовање једнодневних посета природним локалитетима, парковима природе, заштићеним подручјима и излетиштима у складу са узрастом ученика и планираним васпитно-образовним циљевима.	Развијање еколошке свести и одговорног односа према животној средини.
Обилазак културно-историјских знаменитости.	Организовање једнодневних обилазака културно историјских знаменитости у нашој земљи(културно-историјских споменика, етно-села, спомен кућа знаменитих људи,…), у складу са Планом наставе и учења за одређени разред	Продубљивање, проширивање и обогаћивање знања и искуства ученика о културно-историјском наслеђу домовине.

Садржаји програма	Начин и поступак остваривања	Специфични циљеви садржаја програма
Посете музејима, галеријама, библиотекама и научним центрима.	Организовање једнодневних посета Српско народно позориште у Новом Саду, градске библиотеке у Новом Саду, галерије Матице српске	Упознавање ученика са прошлошћу и културном баштином завичаја
Еколошке и рекреативне активности на отвореном.	Организовање једнодневног излета на обали Дунава.	Развијање еколошке свести и подстицање ученика на лични и колективни ангажман у заштити природе, Развијање способнсоти оријентације у простору.

Екскурзије

Садржаји програма	Начин и поступак остваривања	Специфични циљеви садржаја програма
Упознавање природних, историјских и културних вредности Републике Србије.	Организовање посете и обилазака градова и подручја Републике Србије, у складу планом наставе и учења	Упознавање ученика са природно-географским одликама наша земље; Развијање љубави према ортаџбини, њеној историји, култури и природним лепотама, неговање позитивног односа према свим њеним грађанима и њиховим националним, културним, етичким и естетским вредностима,

Садржаји програма	Начин и поступак остваривања	Специфични циљеви садржаја програма
Посете споменицима културе, манастирима и археолошким налазиштима.	Организовање обилазака праисторијских, античких, средњовековних, нововековних и локалитета савременог доба	Развијање националног и културног идентитета.
Упознавање привредних и јавних предузећа	Организовање обилазака привредних друштава и јавних предузећа (прерада природних сировина, упознавање с различитим делатностима људи, заштита животне средине и др.).	Оснаживање ученика у професионалном развоју, Унапређивање васпитно-образовног рада кроз непосредно искуствено учење.
Развијање међупредметних компетенција кроз непосредно учење.	Повезивање наставних садржаја из више предмета кроз искуствено учење.	Ученици проширују знања стечена у настави кроз непосредно искуство.

Настава у природи

Садржаји програма	Начин и поступак остваривања	Специфични циљеви садржаја програма
Реализација наставних садржаја у природном окружењу.	Организација часова из наставних предмета у природи	Проширивање постојећих и стицање нових знања и искустава у непосредном природном и друштвеном окружењу,
Истраживачке и еколошке радионице.	Организовање радионица на тему заштите животне средине, очувања природних ресурса и одрживог развоја; Подстицање ученика на самостално истраживање еколошких проблема и предлагање решења за унапређење животне средине	Развијање свести о потреби заштите, неговања, чувања и унапређивања природне и животне средине и изграђивања еколошких навика; Подстицање самосталности у процесу стицања знања кроз непосредне истраживачке задатке
Спортске и рекреативне активности.	Организовања такмичења у фудбалу, кошарци и друга спортска такмичења у складу са понудама Реализација рекреативних активности у складу са узрастом и интересовањима ученика (шетње, полигонске игре, вежбе обликовања, …);	Стварање основа за усвајање активног, здравог и креативног начина живота и организовања и коришћења слободног времена; Подстицање и стварање навике за неговање редовне физичке активности и за што чешћи боравка у природи

Садржаји програма	Начин и поступак остваривања	Специфични циљеви садржаја програма
Креативне, културно-уметничке и забавне активности.	Организовање креативних радионица за ученике; Организовање такмичења на тему: најкреативнија фризура, маска… У вечерњим сатима организовање игре и плеса за ученике.	Социјализација ученика и стицање искустава у колективном животу, уз развијање толеранције и одговорног односа према себи, другима, окружењу и културном наслеђу; Развијање позитивних односа према културним и естетским вредностима.

21. ПРОГРАМ РАДА УЧЕНИЧКОГ ПАРЛАМЕНТА

Парламент чине по два представника одељења ученика седмог и осмог разреда, а бирају га чланови одељењске заједнице сваке школске године. Чланови парламента бирају свог председника и заједно доносе пословник о раду. Ученици чланови ученичког парламента учествују у раду и животу школе у и то кроз сарадњу са стручним органима школе, Школским одбором и Саветом родитеља, кроз сарадњу са наставницима и стручним сарадницима, око питања уређења школског простора, избора уџбеника, организацији свих слободних активности, кроз учешће на спортским и другим такмичењима и организацији свих манифестација у школи.
Општи циљ је непосредно укључивање ученика у живот и рад школе, у прављењу школских докумената, као и организовању еколошких, спортских и културних активности у школи.

Садржаји програма	Начин и поступак остваривања	Специфични циљевисадржаја програма
Представљање законских одредби који регулишу надлежност Ученичког парламента, права и дужности чланова	На првом састанку координатор презентује одредбе закона и Статута, које регулишу питања рада Ученичког парламента	Упознавање чланова парламента са законским оквиром деловања парламента, са правима и дужностима чланова;
Разматрање Извештаја о раду школе, Годишњег плана рада, Школског програма, школског развојног плана, мерама безбедности ученика, правилима о понашања ученика	Координатор презентује школска документа	Упознавање чланова парламента са школским документима

Садржаји програма	Начин и поступак остваривања	Специфични циљевисадржаја програма
Учешће у поступку избора уџбеника	Чланови се упознају са предлогом избора ИК, која су припремила стручна већа	Укључивање ученика у процес доношења одлука и избор уџбеника који су прилагођени њиховим потребама и могућностима. Подстицање активног учешћа ученика у школском животу.
Учешће у обележавању Међународног дана мира	Обележавање Међународног дана мира реализује се кроз активности ученичког парламента у сарадњи са библиотекаром, наставницима и управом школе. Ученици активно учествују у планирању, организацији и реализацији различитих активности које промовишу мир, толеранцију и ненасиље.	Развијање свести ученика о значају мира, толеранције и ненасилне комуникације у школској и широј заједници.
Учешће у обележавању Дечје недеље – Конвенција о правима детета	Учешће у обележавању Дечје недеље реализује се кроз активности ученичког парламента у сарадњи са библиотекаром и наставником задуженим за план активности. Активности се планирају у складу са темом Дечје недеље и Конвенцијом о правима детета, амогу бити израда паноа, радионичарске активности или спортске и уметничке активности.	Упознавање ученика са Конвенцијом о правима детета, развијање свести о сопственим правима и обавезама, као подстицање поштовања права других,

Садржаји програма	Начин и поступак остваривања	Специфични циљевисадржаја програма
Учешће у обележавање међународног Дана толеранције	Обележавање Међународног дана толеранције реализује се кроз припрему, и остваривање психолошких радионица које спроводи ученички парламент у сарадњи са библиотекаром и одељењским старешинама.	Развијање свести ученика о значају толеранције, међусобног уважавања и ненасилне комуникације у школској и широј друштвеној заједници, вежбање јавног наступа, као и унапређивање позитивне климе у одељењу и школи.
Учешће у обележавање Дан борбе против вршњачког насиља „Дан розе мајица“	Овај значајан датум се обележава кроз израду и постављање паноа, плаката и порука подршке, ношење розе мајица као симбола борбе против насиља, као промоцију активности у школи и на школским дигиталним платформама.	Подизање свести о проблемима вршњачког насиља, развијање културе ненасилне комуникације, подстицање емпатије и узајамног поштовања,, јачање осећаја припадности и заједништва у школи и подстицање активног учешћа ученика у превенцији насиља.
Учешће у обележавање недеље сећања на догађаје у ОШ „Владислав Рибникар“	Учешће ученичког парламента у Недељи сећања и заједништва реализује се кроз планиране активности у сарадњи са наставницима, стручним сарадницима и библиотекаром школе. Активности су усмерене на неговање сећања, солидарности, емпатије и заједништва у школској заједници.	Неговање културе сећања и поштовања, развијање емпатије и саосећања, подстицање активног учешћа ученика у обележавању значајних датума.

Садржаји програма	Начин и поступак остваривања	Специфични циљевисадржаја програма
Еколошка акција улепшавање школског дворишта и активности усмерене на побољшање услова у школи	Чланови парламента на својим састанцима предлажу начине побољшања, учествују у активностима, износе предлоге управи школе писменим путем.	Подстицање ученика на активно учешће у еколошким активностима и уређивање и одржавање школског простора (учионице, ходници, двориште), подстицање иницијативе ученика за побољшање услова у школи, и развијање навика очувања школске имовине и простора.
Турнир у одабраним школским дисциплинама (ученици-ученици и ученици-професори)	Чланови на састанку изнесу своје предлоге, затим се договоре са наставницима физичког васпитања, изаберу се дисциплине, утврде правила такмичења и спорведе такмичење.	Развијање спортског духа, тимске сарадње и позитивних односа између ученика и наставника кроз заједничке активности.
Учешће у организацији Дана просветних радника – замена улога	Парламент организује пријављивање ученика за учешће, распоређивање активности и координацију са наставницима. Посебан акценат ставља се на договор, одговорност и поштовање наставног процеса.	Развијање емпатије према наставничкој професији, подстицање одговорности и озбиљности у раду, развијање комуникацијских и организационих вештина, јачање самопоуздања ученика кроз јавни наступ, и подстицање активног учешћа ученика у школском животу.

Садржаји програма	Начин и поступак остваривања	Специфични циљевисадржаја програма
Учешће у организовању културних манифестација у школи	Помоћ при организовању прославе „Дана школе“, „Дана Светог Саве“ и „Нај гласа“ кроз учешће у организацији, вођењу програма и сл.	Развијање културних, организационих и социјалних компетенција ученика кроз активно учешће у припреми и реализацији школских приредби.
Учешће у маркетингу школе	Праћење школских активности, писање чланака, фотографисање за друштвене мреже школе, одабир и уређивање материјала за објављивање и то све у сарадњи са школским библиотекаром.	Промоција рада школе и развијање позитивне слике о школи у јавности кроз активан ангажман ученика у медијском представљању школских активности; развијање вештина писања и изражавања код ученика; подстицање креативности и медијске писмености; развијање фотографских и дигиталних вештина.

22. ПРОГРАМ РАЗВОЈА ИНКЛУЗИВНОГ ОБРАЗОВАЊА

Право на ИОП има дете, ученик и одрасли коме је потребна додатна подршка због тешкоћа у приступању, укључивању и учествовању у образовању и васпитању, ако те тешкоће утичу на његову добробит, односно остваривање исхода образовања и васпитања или представљају ризик од раног напуштања школовања, и односе се на дете, ученика или одраслог који:

1) има тешкоће у учењу (због специфичних сметњи у учењу или проблема у понашању и емоционалном развоју);

2) има сметње у развоју или инвалидитет (телесне, моторичке, чулне, интелектуалне или сметње из спектра аутизма);

3) потиче, односно живи у социјално нестимулативној средини (социјално, економски, културно, језички сиромашној средини или дуготрајно борави у здравственој, односно социјалној установи);

4) из других разлога остварује право на подршку у образовању.

Право на прилагођен начин образовања по ИОП-у у смислу проширивања и продубљивања садржаја учења има и ученик са изузетним способностима.

ИОП се израђује према образовним потребама детета, ученика и може да буде:

1) ИОП1 – прилагођени програм наставе и учења у коме се планира циљ пружања подршке, прилагођавање и обогаћивање простора и услова у којима се учи, прилагођавање метода рада, уџбеника и наставних средстава током образовно-васпитног процеса, односно активности у васпитној групи, њихов распоред као и лица која пружају подршку;

2) ИОП2 – измењени програм наставе и учења у којем се, планира прилагођавање исхода образовања и васпитања и прилагођавање садржаја за један, више или за све предмете;

3) ИОП3 – проширен и продубљен програм наставе и учења који се примењује за ученике са изузетним способностима.

ИОП је посебан акт установе којим се планира додатна подршка у образовању и васпитању детета, ученика, ако мере индивидуализације нису довеле до остваривања добробити детета, ученикс, односно остваривања исхода образовања и васпитања или до задовољавања образовних потреба ученика са изузетним способностима.

Садржаји програма	Начин и поступак остваривања	Специфични циљеви садржаја програма
Снимак стања у установи (прикупљање података о ученицима и идентификовањеученика којима је потребна додатна подршка)	Прикупљање података,разговори, списак идентификованих ученика	Добијање информација о ученицима којима је потребна додатна образовна подршка

Садржаји програма	Начин и поступак остваривања	Специфични циљеви садржаја програма
Сарадња са родитељима, сагласност за ИОП и прикупљање података од родитеља о породичној,здравствено-социјалној ситуацији у којој ученик живи.	Састанци са родитељима, разговори и потписивање сагласности	Упознавање родитеља са процесом израде ИОП-а, мотивисање родитеља за сарадњу. Сарадња са члановима Тима за инклузивно образовање, пружање повратне информације.
Пружање помоћи наставницима у изради Педагошког профила ученика и ИОП-а за сваког ученика,семинари о инклузији-литература	Вођење белешке о разговорима, обезбеђивање едукативног материја за рад са ученицима. Организовање семинара	Едукавање наставника за рад са децом која се образују по ИОП-у, и децом којима је потребна додатна подршка у образовању
Праћење постигнућа по ИОП-у ивредновање ИОП-а	Праћење часова, измене и допуне ИОП-а, састанци одељењских већа, састанци Педагошког колегијума	Вредновање постигнућа по ИОП-у. Коришћење резултата као основе за израду нових ИОП-а

Индивидуални образовни планови ученика се као прилог налазе у документацији педагога школе.

23. ПРОГРАМ ПРЕВЕНЦИЈЕ ОСИПАЊА УЧЕНИКА И НАПУШТАЊА ШКОЛОВАЊА

У оквиру акционог плана за развојно планирање једна од активности је усмерена на спречавање осипања ученика на нивоу школе. Израдом и спровођењем АП школа примењује законске одредбе прописане Законом о основама система образовања и васпитања „Сл. гласник РС, бр 88/2017, ,27/202018-др. Закони, 10/2019, 6/2020, 129/2021, 92/2023и 19/2025)и Законом о основном образовању и васпитању, "Сл. гласник 21/2015, 92/2020, 123/2022, 13/2025)".

Поред наведених активности, **сви запослени у школи ће настојати да унапреде квалитет наставе. Квалитетна настава прилагођена сваком ученику је један од најважнијих чинилаца успешног спречавања осипања јер спречава школски неуспех који је често окидач за превремено напуштање школе.** Квалитет наставе ће се унапређивати пре свега кроз побољшање индивидуализације и диференцијације наставе.

Програм произилази из Ационог Развојног плана и развојног приоритета: Постигнућа ученика и подршка ученицима и полазницима, посебно подршка ученицима и полазницима са тешкоћама.

Како би идентификација ученика под ризиком од осипања и адекватно реаговање школа у тим ситуацијама било ефикасно и увремењено за овај сегмент активности школског живота задужен је Тим за инклузију који је одговоран за координацију активности предвиђених овим планом. Тим за инклузију је задужен за овај сегмент будући да је највеће осипање код ученика ромске етничке припадности за које је потребно применити различите облике индивидуализације и рада по ИОП-у, а које Тим за инклузију већ прати.

Садржаји програма	Начин и поступак остваривања	Специфични циљеви садржаја програма
Развијање система за идентификацију и реаговање подразумева идентификацију ученика у ризику од напуштања школе и осипања и реаговање на прве знаке раног напуштања и осипања у циљу обезбеђивања подршке ученицима у ризику	Извештаји ОС везани за изостанке ученика под ризиком; Вођење школске евиденције о изостанцима -ОС Редовно обавештавање родитеља од стране ОС и рад на мотивисању родитеља	Развијање функционалног система за рану идентификацију и реаговање на нивоу школе

Садржаји програма	Начин и поступак остваривања	Специфични циљеви садржаја програма
Подршка ученицима у ризику од напуштања школе и осипања	Обезбеђивање подршке личних пратиоца; Планови, анализе, рад и извештаји педагога и психолога; Анализа сарадње на Педагошком колегијуму и разрада сарадње на стручним већима ; Састанци Тимова за додатну подршку – индивидуализација, израда ИОП-а по потреби	Индивидуална подршка учењу кроз допунску наставу која одговара на индивидуалне потребе ученика, мотивацију за учење и развијање самопоуздања. У оквиру ове мере за један број ученика потребно је развити и индивидуални образовни план; Укључивање ученика под ризиком у ваннаставне активности /додатну наставу у функцији развијања осећаја припадности школи
Одржавање и унапређење сарадње са локалном заједницом у циљу спречавања осипања:	Редовна сарадња са лок.самоуправом и реализација активности у школи неопходних за одвијање сарадње у складу са плановима рада школе и лок.самоуправе	Одржавање постојећег нивоа сарадње везаног за уписну евиденцију деце од стране лок.самоуправе, подношење захтева за покретање прекршајног поступка против родитеља/старатеља уколико дете не похађа школу,обезбеђивање средстава за стручно усавршавање запослених у школама, инвестициона улагања

24. ПРОГРАМ БЕЗБЕДНОСТИ И ЗДРАВЉА НА РАДУ

Саставни део школског програма је и Програм безбедности и здравља на раду који обухвата заједничке активности школе, родитеља, односно других законских заступника и јединице локалне самоуправе, усмерене на развој свести за спровођење и унапређивање безбедности и здравља на раду. У реализацији садржаја из овог програма значајно учешће имају представници МУП-а.
Општи циљ програма: Обезбеђивање безбедних и здравих услова рада, превенција повреда и професионалних обољења, подизање свести запослених и унапређивање културе безбедности.

Садржаји програма	Начин и поступак остваривања	Специфични циљеви садржаја програма
Обука запослених у области заштите од пожара	Обука запослених о могућим узроцима и опасностима од пожара, о употреби заштитне ватрогасне опреме и демонстрација гашење пожара Провера знања запослених из области заштите од пожара	Правилно реаговање у случају пожара
Обука запослених у области безбедности и заштите на раду	Обука запослених на тему безбедности и здравља на раду Провера знања запослених из области безбедности и здравља на раду	Проширивање знања и искуства запослених из области безбедности и заштите на раду

Садржаји програма	Начин и поступак остваривања	Специфични циљеви садржаја програма
Превентивне мере	Редовна контрола хидраната, ватрогасних апарата, електроинсталација, громобранских инсталација, паник расвете према законом прописаним роковима; Испитивање услова радне средине (микроклима, осветљеност просторија)	Обезбеђивање услова у објекту за безбедан рад
Сарадња са надлежним институцијама	Сарадња са МУП-ом, сектором за ванредне ситуације.	Континуирано праћење безбедносних услова рада и поштовања законских прописа.
Сарадња са локалном самоуправом	Обезбеђивање стручног лица за безбедности и здравље на раду, који има положен испит из области безбедности и здравља на раду	Праћење примене законских прописа из области безбедности и здравља на раду

Садржаји програма	Начин и поступак остваривања	Специфични циљеви садржаја програма
Превентивни лекарски прегледи запослених	Упућивање запослених на систематске прегледе у организацији синдикалних организација у школи.	Подизање свести запослених о значају превентивних лекарских прегледа и значају раног откривања болести; Побољшање општег здравственог стања запослених

25. ПРОГРАМ ТРАНЗИЦИЈЕ

Програм транзиције треба да обезбеди континуитет васпитно-образовног рада и да олакша ученицима прелазак из једног нивоа образовања у други. Програм је усклађен са принципима Закона о основама система образовања и васпитања и основама програма предшколског васпитања и образовања. Програм транзиције је саставни део Годишњег плана рада школе и Школског програма. Реализује се континуирано током школске године, у сарадњи са породицом, предшкослкиом установом и свим релевантним актерима, уз поштовање најбољег интереса детета и принципа инклузивног образовања.

Транзициони периоди представљају временске периоде током којих дете доживљава промену због преласка са једног на други ниво васпитања и образовања. Они обухватају неколико месеци пре преласка на следећи ниво и неколико месеци након преласка и односе се на: прелазак из групе вртића у групу ППП, прелазак из групе ППП у школу, преласка из првог у други циклус основног образовања.

Активности усмерене на успешно прилагођавање и добробит детета, планирају се и реализују у узајамној сарадњи са породицом, уз укључивање других стручњака и установа, уколико постоји потреба (ЦЗСР, и сл.). Обезбеђују се повољни услови за прилагођавање детета, креирањем подстицајне средине и осмишљавањем активности, поштовање индивидуалног ритма детета и постепено одвајање од родитеља уз уважавање јединствености детета, његових навика и потреба и пружање подршке породици и деци.

Током овог периода у коме се активно прилагођавају и одрасли и деца утврђују се рутине и успостављају обрасци понашања. Веома је важно да овај период буде добро испланиран, а истовремено врло флексибилан. Посебна пажња поклања се стварању поверења и добре сарадње са породицом, јер је то темељ квалитетних, узајамно уважавајућих односа и партнерства са породицом.

Након уписа деце организује се индивидуално упознавање детете, родитеља и васпитача. На овим састанцима дете упознаје васпитача и средину у којој ће наредних година боравити,док васпитач упознаје дете и добија од родитеља информације о детету које ће му олакшати рад са истим.

Почетком септембра организује се родитељски сасатанак на којима се родитељи упознају са процесом адаптације, могућим током и факторима који утичу на адаптацију деце и породица, мерама које имају за циљ да овај процес учине лакшим и успешнијим.

Како би дете лакше поднело прелазак из породице у ширу друштвену заједницу током месеца септембра новоуписаној деци се боравак у установи постепено продужава . Уколико дете теже прихвата укључивање, омогућено је родитељима да првих дана бораве у групи са децом.

Једна од важних активности у овом периоду је и грађење идентитета групе, како би дете препознало сличности које га повезују са групом, доживело групу као своју и осетило сигурност, блискост и припадање. Дете такође уочава различитост и препознаје себе као јединствену и непоновљиву особу, која је вредна сама по себи и значајна као појединац, а истовремено и као члан својих група (породица, вршњачка група у вртићу).

Деца предшколског узраста и њихове породице током припремногпредшколског програма упознају се са особеностима школског система.С обзиром да су радне собе у самом објекту школе, у години пред полазак у школу организују се посета наставе током трајања школског часа, упознавање са учитељицама, дружења деце предшколског и школског узраста и сл. Такође, родитељи деце припремног предшколског програма имају прилику да на заједничком састанку са учитељима и стручним сарадницима дискутују о аспектима ове транзиције, као и да се упознају са изазовима које полазак у школу доноси.

Када су у питању деца из осетљивих група, одржава се континуитет и уважава се сложеност транзиције између предшколског и школског система. . Заједно са породицом детета разматра се у којој мери би документација која постоји, у виду педагошког профила, мера индивидуализације, или индивидуалног плана подршке, била од користи за креирање подстицајног окружења и ситуација у школи. Заједно са родитељима као партнерима креира се пракса која се уз њихову сагласност преноси и у школски систем и има позитиван ефекат на учење и развој детета.

Општи циљ програма је обезбеђивање континуитета у васпитању и образовању, пружање подршке ученицима, родитељима и наставницима током преласка између различитих нивоа образовања, ради успешне адаптације ученика, очувања добробити и стварања услова за оптималан развој, учење и напредовање.

25.1. ПРОГРАМ ТРАНЗИЦИЈЕ ИЗ ПРЕДШКОЛСКЕ УСТАНОВЕ У ПРИПРЕМНИ ПРЕДШКОЛСКИ ПРОГРАМ

Садржаји програма	Начин и поступак остваривања	Специфични циљеви садржаја програма
Сарадња школе и предшколске установе	Одржавање састанака васпитача, размена информација и планирање активности	Омогућити благовремену размену информација о потребама и потенцијалима детета.
Индивидуално упознавање детете, родитеља и васпитача.	Одржавање индивидуалних састанака васпитача са родитељем, детемом пре почетка радне године.	Дете се упознаје са васпитачем и средином у којој ће наредну годину боравити,док васпитач упознаје дете и добија од родитеља информације о детету које ће му олакшати рад са истим.
Родитељски састанци	Одржавање родитељског састанка на почетку радне године	Родитељи се упознају са процесом адаптације, могућим током и факторима који утичу на адаптацију деце и породица, мерама које имају за циљ да овај процес учине лакшим и успешнијим.

Садржаји програма	Начин и поступак остваривања	Специфични циљеви садржаја програма
Подршка деци из осетљивих група	Разматра се у којој мери би документација која постоји, у виду педагошког профила, мера индивидуализације, била од користи за креирање подстицајног окружења и ситуација у школи.	Одржавање континуитета и стварање подстицајне средине за дете.

25.2. ПРОГРАМ ТРАНЗИЦИЈЕ ИЗ ПРИПРЕМНОГ ПРЕДШКОЛСКОГ ПРОГРАМА У ПРВИ РАЗРЕД

Садржаји програма	Начин и поступак остваривања	Специфични циљеви садржаја програма
Сарадња васпитача и наставника разредне наставе	Одржавање састанака васпитача из групе ППП и наставника разредне наставе, размена информација и планирање активности	Омогућити благовремену размену информација о потребама и потенцијалима ученика.
Посета часовима учитељима, који ће у следећој школској години реализовати наставу у првом разреду	Деца из групе ППП одлазе на часове учитељи који ће реализовати наставу у првом разреду.	Остварити непосредну комуникацију и упознавање деце са учитељима будућих првака.

Садржаји програма	Начин и поступак остваривања	Специфични циљеви садржаја програма
Упознавање са школским простором и запосленима	Деца заједно са својим васпитачима обилазе кабинете и друге просторије у школи, које нису користили; Организовање посете деце код директора, педагога, психолога, секретара школе	Постићи да се ученици лакше адаптирају на школско окружење;
Родитељски састанци за родитеље будућих првака	Одржавање родитељског састанка са родитељима будућих првака	Упознати ученике и родитеље са организацијом рада школе.
Праћење адаптације ученика током првог полугодишта	Педагог и психолог редовно прате адаптацију током првог полугодишта кроз посете часовима и разговоре са ученицима.	Обезбедити континуитет у развоју компетенција ученика.

25.3. ПРОГРАМ ТРАНЗИЦИЈЕ ИЗ ПРВОГ У ДРУГИ ЦИКЛУС ОБРАЗОВАЊА (IV–V РАЗРЕД)

Садржаји програма	Начин и поступак остваривања	Специфични циљеви садржаја програма
Сарадња учитеља и предметних наставника	Одржавање састанака учитеља четвртог разреда и предметних наставника који ће предавати у петом разреду и планирање активности;	Омогућити предметним наставницима упознавање ученика.
Размена информација о постигнућима и потребама ученика	Учитељи четвртог разреда дају информације о ученицима, њиховим постигнућима и потребама ученика.	Омогућити благовремену размену информација о потребама и потенцијалима
Представљање предметне наставе ученицима четвртог разреда	У складу са законом, у сарадњи са учитељима, предметни наставници држе часове ученицима четвртог разреда, на основу програма наставе и учење за четврти разред.	Упознавање ученика са начином рада предметних наставника и смањење стреса због преласка у предметну наставу.

Садржаји програма	Начин и поступак остваривања	Специфични циљеви садржаја програма
Посета кабинетима и упознавање са наставницима	Организовање посете ученика и упознавање са кабинетима по предметима и са наставницима који те предмете предају.	Успешна адаптација на нови кабинетски начин рада.
Родитељски састанци за родитеље ученика петог разреда	Одржавање родитељског састанка са родитељима ученика будућег петог разреда.	Информисање родитеља и активна сарадња са школом.
Праћење адаптације ученика у петом разреду	Педагог и психолог редовно прате адаптацију током првог полугодишта кроз посете часовима и разговоре са ученицима	Обезбедити континуитет у развоју компетенција ученика

Садржаји програма	Начин и поступак остваривања	Специфични циљеви садржаја програма
Индивидуални разговори са ученицима којима је потребна додатна подршка	Одељењски старешина, педагог и психолог обављају индивидуалне разговоре са ученицима којима је потребна додатна подршка.	Обезбедити са се ученици осећају сигурно и прихваћено.

26. ПРИПРЕМНИ ПРЕДШКОЛСКИ ПРОГРАМ „ГОДИНЕ УЗЛЕТА“

Програм је заснован на концепцији Основе програма „Године узлета“, програм се гради кроз заједничко учешће свих учесника – деце, породице и васпитача.Реални програм настаје и гради се у реалном контексту васпитне групе. Он не може бити унапред писани документ већ се гради кроз заједницу свих учесника, школе, породице и локалне заједнице.

„Васпитно-образовни програм се гради кроз заједничко учешће деце и одраслих као аутентичних људских односа и заједништва у ситуацијама, догађајима и активностима које за њих имају смисла,као процес заједничког учења децеи одраслих кроз који одрасли и деца заједнички конструишу знања и разумевање себе и света“ (Основе програма –Године узлета 2018).

Циљ програма јесте подршка добробити детета. У најширем смислу, добробит детета се може сагледати кроз тридимензије: персоналну (бити добро и функционисати успешно), делатну (умети и хтети) и социјалну (припадати, прихватати и учествовати). Све димензије добробити су међусобно повезане, преклапајуће и узајамно условљене.

Овако постављен концепт добробити одражава суштину развоја и учења детета, а то је да је дете биће које истовремено *јесте и бива* – кроз оно што јесте постаје и оноштo ће бити, тако да подржавати добробит детета значи истовремено пројектовање циљева на будућност и разумевање шта је добробит за дете у реално постојећим околностима,сада и овде (у реалном програму).

Принципи развијања реалног програма подржавају грађење и неговање односа уважавања, сарадње, одговорности и заједништва. Заједништво је организовано око смислених ситуација интегрисаног учења које израњају из искуства, питања и догађаја у групи и заједници. Сваки члан заједнице је уважен у својој аутентичности и негује се индивидуализовани приступ сваком детету, уз подршку деци са сметњама у развоју, деци са инвалидитетом и деци из осетљивих група. Фокус је на уважавању перспективе деце и породице и повезивање са локалном заједницом. Ради се о Пројектном приступу учењу деце.Овакав начин учења омогућава деци да уче игрући се,уче засновано на имагинацији, решавајући проблеме, стичући одређена искуства и сналажећи се у различитим реалним ситуације.

ПЛАНИРАЊЕ И ДОКУМЕНТОВАЊЕ

Процес планирања је стваралачки, није унапред дат и одражава реалност живота групе, смислен је заједници и доноси измене у простору и креираним ресурсима. У процес планирања укључени су васпитачи, стручни сарадници, родитељи и локална заједница где деца могу да проширују искуства везана за тему или пројекат. Планирање је флексибилно и план не може бити направљен унапред за дужи временски период. Он се стално мења и дограђује. Планирање је тематско или пројектно, засновано на интегрисаном учењу. Идеја за тему може да се јави из заједничког искуства деце и одраслих, из игре, из догађаја, из интересовања деце за одређену проблематику. Тема или пројекат може да траје од неколико дана до неколико месеци. Циљ у планирању није доћи до брзог решења, већ планирање подршке процесу учења.

Документовање омогућава видљивост програма и учења и развоја деце. Видљивост процеса учења омогућава деци да посматрају свој напредак и да се договарају и праве претпоставке о будућем смеру истраживања. Сврха документовања је и рефлексивни приступ и континуирано грађење квалитета програма.

Врсте програма и услуга

У нашој школи организује се четворочасовни припремно –предшколски програм за децу утраста од 5,5-6.5 година.

У оквиру реализације садржаја и активности заснованих на Основама програма „Године узлета“ остварују се и посебни програми који имају за циљ богаћење садржаја васпитно-образовног рада са децом и пружање додатне подршке детету и породици, и то програм из енглеског језика који реализује наставник енглеског језика Весна Карановић и програм неговање словачког језика са елементима националне културе које реализује наставница Марија Кукучка Супекова.
Током године организују се једном месечно позоришне представе за децу. Такође се организују посете позориштима у Новом Саду
Кроз сарадњу са локалном заједницом и родитељима доприноси се повећању обухвата деце, видљивости рада и промоцији значаја раног развоја. Циљ је да се уведе већа понуда програма, и тако да се пружи прилика деци да учествују у животу заједнице и користе могућности које она нуди као подстицај за учење и рани развој у циљу добробити читавог друштва.

Физичко окружење као димензија програма

Припремни предшколски програм реализује се у две радне собе. У радним собама поред одговарајућег намештаја постоје телевизори, ЦД-плејери, и просторне целине за конструисање,симболичку игру, визуелну уметност, за звук и покрет,литерална просторна целина и просторна целина за осамостаљивање, скривање.
ПРОСТОРНА ЦЕЛИНА ЗА КОНСТРУИСАЊЕ (конструктори различитих врста, облика и од различитог материјала; дрвени елементи- лествице, облице, блокови, калемови...; пластични елементи-цеви, спојнице, обручеви, алке, куке,...; метални елементи који нису оштрих ивица- шрафови, матице, шарке...; спојнице-струне, канапи, мреже...; алати које деца могу да користе- чекић, клешта...; подлоге за конструисање...)
ПРОСТОРНА ЦЕЛИНА ЗА СИМБОЛИЧКЕ ИГРЕ (реални предмети – посуђе, прибор за чишћење, креветац, каса, колица за бебе, метле, крпе, мали кућни апарати, тастатуре...;играчке као субститути за реалне предмете- пластично воће и поврће, каса, колица за бебе, креветац,...; раличити модели лутака; кућице за лутке; опреме за кућице за лутке; различити модели града, фарме, дворца...; превозна средства ирачке; отворене полице или замишљени простори; одећа и реквизити за костимирање; позорнице и позоришне лутке-гиљолке, лутке прстићи...;
ПРОСТОРНА ЦЕЛИНА ЗА ВИЗУЕЛНУ УМЕТНОСТ (материјали за сликање и цртање-водене боје, темпере, оловлке у боји, фломастери, воштане боје....; материјали за моделовање – пластелин, тесто, глина, вата...; средства за сликање- четкице, ваљкови, туфери, посуде за воду...;материјали за спајање; средства за обликовање; колажни материјали; подлоге за рад и одлагање радоава; средства за чишћење простора...)
ПРОСТОРНА ЦЕЛИНА ЗА ЗВУК И ПОКРЕТ (музички инструменти за децу-бубњеви, звечке, шушкалице, ксилофон, удараљке...;музичке играчке; музика различитих жанрова; реквизити за игру - лопте, обручеви, чуљеви, ластиш, струњаче, греде, тунел за провлачење..)
ЛИТЕРАЛНА ПРОСТОРНА ЦЕЛИНЕ (сликовнице, књиге, енциклопедије, дечији часописи, брошуре,проспекти; подлоге за писање(папир, табла...); блокови за писање, листови папира, прибор за писање;пано за качење различитих писаних симбола, постера, прича у сликама; аудио средства -приче за децу, снимљене приче...)
ПРОСТОРНА ЦЕЛИНА ЗА ОСАМОСТАЉИВАЊЕ (скривалице, тунел, шатор;јастуци, душек, лезибег; различите меке играчке;породичне фотографије и други елементи из породице)
Осим играчака и материјала са вишенаменском употребом у просторним целинама се могу пронаћи и реални предмети који омогућавају деци непосредан доживљај стварности као и различити рециклажни материјали.
Простор је сада променљив и динамичан. Приступачан је деци, подстицајан, инспиративан и омогућава деци да бирају активности и садржаје и начине груписања - могу да раде заједно и сарађују, али и да се осаме и да самостално користе материјале на различите начине. Деца имају могућност да реорганизују простор, уређују га, истражују, креирају, стварају. На тај начин деца граде лични и групни идентитет и добијају прилику да се осете уважено и одговорно, а пре свега имају мноштво прилика да уживају и да се радују.

Простор реалног програма није само радна соба. Он обухвата и свакодневно
коришћење отвореног простора за игру и учење, заједничке просторе у школи, који пружају могућности за различите начине сусретања и заједничког учешћа деце различитих узраста и других одраслих, као и различита места у локалној заједници као места активног учешћа деце. Променеу простору резултат су истраживања иницираних дечјим питањима, игром и пројектима које као мале заједнице развијају.
Двориште и сви доступни простори школе су места за игру и учење и одражавају концепцију Основе програма „Године узлета“. Функције свега изложеног у простору су истраживање, видљивост програма, персонализованост (даје слику идентитета групе ипојединаца), и подстицање заједничког учешћа свих актера (деце и одраслих у школи и заједници). Пошто ће простор одражавати концепцију програма, нарочита пажња ће се посвећивати сталном реструктуирању, развијању и обогаћивању простора у партнерству са породицом и локалном заједницом.

Партнерство са породицом

Породица је примарни и најважнији васпитач деце. Партнерство са породицом се гради кроз узајамно поверење и поштовање, сталну отворену комуникацију и дијалог, као и препознавање и уважавање јединственог доприноса и снага сваке стране путем неговања емпатије, осетљивости и уважавања различитих перспектива. Оно се огледа и у заједничком доношењу одлука, као и спремности на договоре и промене. Неговањем рефлексивности у раду практичари унапређују своје компетенције које се односе управо на развијање партнерства са породицом, кроз дијалог и размену у оквиру малих заједница на нивоу вртића и установе.
Родитељи су укључени у процес рада и вредновања квалитета Установе у оквиру Савет родитеља.
Због комплексног утицаја на васпитање и образовање деце васпитачи вишеструко сарађују са породицама деце у виду:

- Индивидуални контакти

(пре почетка школске године сваки васпитач упознаје се са децом и њиховим родитељима појединачно и том приликом се попуњава анкетни листић са основним подацима о детету; сваког радног дана након боравка деце родитељи могу да дођу на индивидуалне разговоре са васпитачима);

- Информативни састанци

(више пута годишње у свакој васпитној групи организује се више општих родитељских састанака на којима се родитељи информишу о планираним и реализованим плановима и програмима и о другим текућим проблемима);

- Ораганизовање стручних предавања

(током школске године у установи се организују стручна предавања за родитеље на којима васпитачи ми стручни сарадници организују предавања са темама везаним за развој деце предшколског узраста)

- Радионице и играонице за децу и родитеље

(прављење слика од јесењих плодова, прављење музичких инструмената, новогодишње капе и украси, породична слика, лични ковчежић, спортске игре и сл.)

- Хуманитарне и радне акције

(сређивање ентеријера са родитељима, сакупљање новца и материјалних средстава за угрожене породице, сакупљање сликовница за библиотеку и сл.)

- Дан за родитеље

(једном недељно у договорено време родитељи могу да дођу код васпитача на разговор о свом детету)

- Укључивање родитеља у рад у установи

(родитељи са интересантним професијама долазе у вртић: пчелар, сликар, ковач, саобраћајац, лекар... и упознају децу са својим занимањима)

- Приредбе за родитеље

(неколико пута годишње свака васпитна група реализује приредбе за родитеље са темама: Испраћај јесени, Новогодишње чаролије, Дан мама и сл.)

Организација различитих социјалних активности; излети, шетње, културни догађаји...

- Укључивање родитеља у Савет школе

(у свакој васпитној групи на првом родитељском састанку одабира се представник родитеља у Савету школе)

- Формирање вајбер групе са родитељима деце из групе (свакодневни контакт са родитељима ради међусобног обавештавања, слања порука, фотографија, виодео снимака и сл.)

Повезаност са локалном заједницом

Локална заједница чини друштвени и културни контекст у коме дете одраста, као и шире окружење које обухвата физичку и социјалну средину (различите установе,институције, организације, различите социјалне групе). За дете је заједница пре свега његово непосредно окружење - породица, вртић и друге институције и места које посећује(дом здравља, места за изласке и забаву, продавнице, игралишта и сл.).

Креирањем подстицајнијих услова за децу и породицу подржавају се добробити, остварују међусобни позитивни утицаји и дугорочно подиже општи квалитет живота у заједници. Тежимо да промовишемо слику о детету као комепентној, активној особи која има право и могућности да активно учествује у обликовању заједнице у којој живи. Установа користи различите ресурсе и просторе у заједници за реализацију активности (отворене просторе,институције образовања, културе и спорта итд.) и учествује у различитим дешавањима у локалној заједници (прославе, акције).

Промовисање Установе у локалној заједници остварује се и кроз учешће у многобројним акцијама и манифестацијама у месту и кроз повезивање са другим образовним програмима и организацијама које се баве децоми породицом. Школа остварује партнерство и сарадњу и са привредним, пословним и услужним организацијама, које пружају подршку у реализацији неких активности или акција.

Сарадња са локалном заједницом има значајну улогу у остваривању циљева и задатака програма и обухвата сарадњу са:

- Предшколским установама у Бачкој Паланци
- ОШ,,Херој Пинки" у Бачкој Паланци
- Домом здравља у Челареву и Бачкој Паланци
- Установама културе у месту и шире (музеји, библиотеке, позоришта,...)
- Туристичким агенцијама
- Културним центром Челарева
- КУД-ом Петар Кочић
- Удружењем родитеља
- Локалним предузетницима
- Власницима продавница, занатских радњи, сеоским домаћинствима...
- Месном заједницом
- Великимим компанијама у месту

Рад са децом и породицама из осетљивих група

Један од приоритета је унапређивање инклузивног васпитања иобразовања. Школа има Тим за инклузију који се стара о грађењу и неговању културе инклузивности и развијању инклузивне праксе.. У школи се негује клима отворености и осетљивости за инклузивност и пружање једнаких шанси за учествовање свој деци.

Континуирано се предузимају активности на унапређивању компетенција за планирање и реализацију инклузивног васпитно-образовног рада организовањем едукација за васпитаче, обезбеђивањем стручне литературе и организовањем различитих облика додатне подршке деци и породицама.

Додатна подршка деци и породицама из осетљивих група реализује се кроз сарадњу са са Основном школом „Херој Пинки“ Бачка Паланка.

На нивуо установе у раду са оваквом децом унапређујемо педагошку документацију везане за праћење развоја и напредовања деце; планирамо и пружамо, реализујемо васпитно-образовног радаса децом са потешкоћама у развоју и пружамо подршку родитељима деце са сметњама у развоју.

Заједница рефлексивне праксе: развој праксе, професионални развој и јавно деловање

Процес обука и увођење нових Основа програма је основа за даље развијање заједнице рефлексивне праксе и професионално оснаживање васпитача и стручних сарадника. Унапређивањем квалитета васпитно - образовне праксе и развој улоге професионалца као заступника значаја раног развоја и квалитетног образовања за годину пред полазак у школу, утицаће на развој детета као компетентне особе, и заједничког грађења програма уз учешће свих: деце, родитеља, породице и локалне заједнице.

Рефлексивност практичара је основ развијања програма и праксе. Хоризонталне размене и истраживања практичара су ослонац развоја праксе и грађење односа заснованих на поверењу, размени и узајамној подршци.

План стручног усавршавања реализоваће се кроз рад већа и стручних актива. Годишњим планом стручног усавршавања, планира се усавршавање васпитача путем акредитованих семинара. Постоји потреба за организовање различитих облика усвајања и унапређивања дигиталних компетенција и практичара.

Праћење и вредновање остваривања припремног предшколског програма

Вредновање квалитета рада установа врши се кроз спољашње вредновање квалитета рада установе и самовредновање. Екстерно вредновање је реализовано на основу којег је израђен план за унапређивање рада школе. Самовредновање као реалан процес доноси ефекте кроз подстицање добре праксе, помагање запосленима да препознају сопствене вештине и стручност и омогућава заједничко учење и професионални развој. Спроводи се кроз кључне области дефинисане Правилником о стандардима квалитета рада установе. Циљ процеса и рада на овим областима самовредновања је грађење квалитене праксе школе као заједнице учења и реалног програма васпитно-образовног рада са децом са једне стране, а са друге афирмација припремног предшколског програма установе у друштвеној и професионалној заједници.

Акционим планом ослушкују се заједниче потребе породице, увида из праксе, специфичности вртића. На овај начин васпитач сагледава своју праксу, разматра индикаторе. То су полазишта за акције које ће унапредити рад. Акциони план садржи активности, носиоце и време реализације. У оквиру активности спроводи се континуирано информисање, креирање различитих облика и могућности рада свих интересних група у процесу самовредновања у установи. На овај начин, васпитач из улоге рефлексивног практичара сагледава своју праксу, детаљније упознаје како да на различите начине, својствене конкретном вртићу може да разматра индикаторе. То представља полазиште за промишљање о акцијама које ће

унапредити рад вртића и сопствену праксу. Акциони план обухвата ослушкивање заједничких потреба породице, школе, увида из праксе,, породица деце, као и заједничког контекста учења.
У процес самовредновања, укључени су: васпитачи, родитељи, представници локалне заједнице. Самовредновањем се сагледава сопствена пракса која води ка развијању реалног програма и подржавања дијалога са родитељима и децом кроз критички приступ пракси и отвореност за преиспитивање и промену.
Евалуација спроведених мера за унапређивање квалитета рада врши се на основу извештаја, а планиране мере с проценом стања. У складу са тим праве се планови за наредну годину.

Школски програм Основне школе „Здравко Челар“ из Челарева за период 2026.-2030. године усвојен је на 23. седници школског одбора одржаној дана 29.06.2026. године а примењује се од школске 2026/2027. године.

27. МЕРИЛА ЗА ПРАЋЕЊЕ ОСТВАРИВАЊА ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

Садржаји програма	Начин и поступак остваривања	Специфични циљеви садржаја програма
Обавезни предмети (план и програм наставе и учења)	Праћење остварености фонда часова и исхода кроз е-дневник; посете часовима и педагошко-инструктивни увид; анализа успеха на крају класификационих периода; анализа резултата завршног испита.	Остваривање прописаних исхода и стандарда постигнућа; развој општих међупредметних и предметних компетенција.
Изборни програми и предмети	Евиденција у е-дневнику; анкетирање ученика и родитеља о избору; полугодишњи и годишњи извештаји предметних наставника.	Задовољавање интересовања ученика; развој верских, грађанских и језичких компетенција; неговање матерњег језика и културе националних мањина.
Слободне наставне активности	Анкетирање ученика о избору активности; увид у планове и евиденцију; презентација продуката ученичког рада.	Проширивање знања у складу са интересовањима ученика; подстицање креативности, сарадње и практичне примене знања.
Допунска и додатна настава	Евиденција обухвата ученика; праћење напредовања ученика на допунској настави; анализа резултата на такмичењима.	Подршка ученицима који теже савладавају градиво; подстицање и развој даровитих и заинтересованих ученика.
Ваннаставне активности, школски спорт и културне активности	Евиденција рада секција; извештаји руководилаца секција; учешће и резултати на смотрама, такмичењима и приредбама; летопис школе.	Развој интересовања и талената ученика; неговање здравих стилова живота и културних навика; афирмација школе у средини.
Рад школске библиотеке	Евиденција издавања књига и посећености библиотеке; годишњи извештај библиотекара; анализа читалачких навика.	Развој читалачких навика, информационе писмености и самосталног учења.
Заштита од насиља, злостављања, занемаривања и дискриминације; превенција ризичног понашања, дигиталног насиља и трговине људима; кризни догађаји	Извештаји Тима за заштиту; евиденција случајева и предузетих мера; анкете о осећању безбедности ученика; праћење ефеката превентивних активности; самовредновање.	Безбедно и подстицајно окружење; нулта толеранција према насиљу и дискриминацији; правовремено и ефикасно реаговање.
Сарадња са породицом, локалном самоуправом и друштвеном средином	Евиденција родитељских састанака и отворених врата; записници Савета родитеља; анкете родитеља; извештаји о заједничким активностима и пројектима.	Партнерски однос школе и породице; активно укључивање родитеља и локалне заједнице у живот и рад школе.
Професионална оријентација	Извештаји Тима за професионалну оријентацију; анкете ученика седмог и осмог разреда; анализа уписа ученика у средње школе.	Оспособљавање ученика за доношење ваљаних одлука о избору даљег образовања и занимања.

Садржаји програма	Начин и поступак остваривања	Специфични циљеви садржаја програма
Здравствена и социјална заштита; заштита животне средине	Евиденција систематских прегледа и предавања; евиденција еколошких акција; извештаји одељенских старешина и стручне службе.	Очување и унапређење здравља ученика; пружање социјалне подршке; развој еколошке свести и одговорног односа према околини.
Излети, екскурзије и настава у природи	Програми и извештаји вођа путовања; анкете ученика и родитеља; анализа остварености програмских циљева.	Повезивање наставних садржаја са непосредним искуством; упознавање природног и културног наслеђа.
Ученички парламент	Записници са седница парламента; годишњи извештај координатора; праћење реализације иницијатива ученика.	Учешће ученика у доношењу одлука и животу школе; развој демократских вредности.
Инклузивно образовање и превенција осипања ученика	Евиденција ИОП-а и планова подршке; праћење напредовања ученика; извештаји Тима за инклузивно образовање; праћење изостанака.	Обезбеђивање једнаких шанси за све ученике; смањење осипања и напуштања школовања.
Безбедност и здравље на раду	Евиденција обука запослених и ученика; записници и извештаји лица за безбедност и здравље на раду.	Безбедни и здрави услови рада и учења.
Програми транзиције и припремни предшколски програм	Извештаји о сарадњи са предшколском установом и стручним већима; праћење адаптације ученика I и V разреда; педагошка документација васпитача.	Лак и подстицајан прелазак деце између нивоа и циклуса образовања.
Школски програм у целини	Годишњи извештај о остваривању школског програма; самовредновање рада школе; разматрање на седницама Наставничког већа, Педагошког колегијума и Школског одбора; иновирање програма по потреби.	Континуирано унапређивање квалитета образовно-васпитног рада.

28. ЧЛАНОВИ СТРУЧНОГ АКТИВА ЗА РАЗВОЈ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

Редни број	Име и презиме	Улога у школи
1.	Јована Крстин	наставник предметне наставе, наставник биологије, **председник актива**
2.	Марина Јевтић	Стручни сарадник – психолог
3.	Нада Бањац	Наставник разредне наставе
4.	Миланка Рудић	Секретар школе

Председник Школског одбора:

Мира Бојиновић Лабус